

3 ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

3.1 ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η βασική αποστολή του Υπουργείου, σύμφωνα με τον Οργανισμό του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ) (ΠΔ 97/2017 – Α' 137), είναι ο εκσυγχρονισμός και η ανάπτυξη του αγροτικού τομέα της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό σχεδιάζει και υλοποιεί πολιτικές στον τομέα της αρμοδιότητάς του μέσω των οποίων προωθεί:

1. Την εξασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας της χώρας.
2. Την αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών και αλιευτικών προϊόντων και του εξαγωγικού προσανατολισμού των αγροτικών προϊόντων.
3. Την ανάπτυξη και βελτίωση των συνθηκών παραγωγής και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος του αγροτικού τομέα.
4. Την αναβάθμιση των υποδομών και της ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο, την ενθάρρυνση της οικονομικής διαφοροποίησης και την ανάπτυξη του τουρισμού της υπαίθρου και του αγροτουρισμού.
5. Την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των πόρων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ).
6. Την αύξηση της συμμετοχής της γεωργίας στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν.
7. Την εξασφάλιση της μέγιστης δυνατής βιο-ασφάλειας των παραγόμενων και των εισαγόμενων τροφίμων στη χώρα.
8. Την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων που χρησιμοποιούνται στην γεωργική και την αλιευτική παραγωγή.

Οι κύριοι στόχοι της γεωργικής ανάπτυξης επιγραμματικά είναι οι ακόλουθοι:

- Ορθή διαχείριση - απόδοση και διατήρηση των πόρων: βιοποικιλότητας εδάφους, νερού, ενέργειας,
- Αειφορική ανάπτυξη και αυτάρκεια για τα «6F», food – fibers – flowers – fumes - fuels, (f)harmaceuticals, ήτοι τρόφιμα, ίνες, άνθη, καπνός, καύσιμα, φαρμακευτικά προϊόντα,
- Ενδυνάμωση των εξαγωγών,

- Αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών,
- Κάλυψη εξειδικευμένων διατροφικών αναγκών συγκεκριμένων ειδικών ομάδων καταναλωτών και αγορών,
- Ευφυής εξειδίκευση συγκεκριμένων τοπικών προϊόντων με υψηλή ποιότητα και προστιθέμενη αξία,
- Γεωργία ακρίβειας ως αντιμετώπιση της συρρίκνωσης των διαθεσίμων πόρων,
- Ισόρροπη ανάπτυξη των κλάδων φυτικής και ζωικής παραγωγής,
- Συνεργιστική ανάπτυξη εκτατικής και εντατικής κτηνοτροφίας,
- Αύξηση της παραγωγικότητας και του ξυλαποθέματος δασών και δασικών εκτάσεων και η ανάπτυξη σχετικών δραστηριοτήτων.

Οι στρατηγικοί άξονες της πολιτικής του ΥΠΑΑΤ, όπως αποτυπώνονται στο Στρατηγικό Πλάνο 2020 που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρίαση της 30ης.6.2020, ευθυγραμμίζονται απόλυτα με τις ακόλουθες στρατηγικές επιλογές – προτεραιότητες της Κυβέρνησης:

- Διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης
- Ενίσχυση της θέσης της Ελλάδας στον κόσμο
- Ισχυρή ανάπτυξη με περισσότερες επενδύσεις και νέες καλύτερες δουλειές
- Προστασία περιβάλλοντος, προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και βιώσιμη ανάπτυξη
- Σύγχρονο κράτος λιτό και αποτελεσματικό στην υπηρεσία του πολίτη
- Υψηλότερο διαθέσιμο εισόδημα για όλους
- Αξία στην ακίνητη περιουσία,

Οι στρατηγικοί στόχοι, των οποίων η επίτευξη επιδιώκεται μέσω της υιοθέτησης των ανωτέρω στρατηγικών αξόνων, είναι:

- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των λειτουργιών και των πόρων του ΥΠΑΑΤ
- Προστασία του περιβάλλοντος και αειφόρος διαχείριση των φυσικών πόρων
- Αναβάθμιση υποδομών και αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του αγροτικού τομέα ή/και η ανάπτυξη νέου προτύπου αγροτικής επιχειρηματικότητας
- Βελτίωση του εισοδήματος των παραγωγών
- Βελτίωση της αποδοτικότητας και των συνθηκών βιοασφάλειας στους χώρους του επίσημου εργαστηριακού και πειραματικού ελέγχου.

- Αξιοποίηση της βιοποικιλότητας και του εθνικού γενετικού πλούτου
- Προστασία του φυτοϋγειονομικού καθεστώτος της χώρας
- Διασφάλιση των εγχώριων φυλογενετικών πόρων
- Προστασία του καταναλωτή και της δημόσιας υγείας

3.1.1 Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021 – 2025

Με τη θέσπιση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) με το Ν. 4635/2019 (Α' 167) θεσμοθετήθηκε ένα ολοκληρωμένο σύστημα για το σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Με το ΕΠΑ εισάγονται η μεσοπρόθεσμη στοχοθεσία και η υπαγωγή των παρεμβάσεων του ΠΔΕ σε στρατηγικούς στόχους και ιεραρχούμενες αναπτυξιακές προτεραιότητες.

Οι προγραμματικές περίοδοι του ΕΠΑ έχουν πενταετή διάρκεια. Η έναρξη της πρώτης προγραμματικής περιόδου έχει οριστεί για την 1η Ιανουαρίου 2021. Το ΕΠΑ καθορίζει τις προτεραιότητες ανά τομέα πολιτικής στο πλαίσιο των εθνικών αναπτυξιακών στόχων, τους ειδικούς στόχους και δράσεις, το συνολικό και ανά Πρόγραμμα προϋπολογισμό, καθώς και τα αποτελέσματα που επιδιώκονται με την εφαρμογή του.

Μέρος του ΕΠΑ είναι και τα Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης (ΤΠΑ / ΠΠΑ), τα οποία καταρτίζονται από τα αρμόδια υπουργεία και τις Περιφέρειες και περιλαμβάνουν τους στόχους του μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού στον τομέα ευθύνης του αντίστοιχου φορέα, με βάση τον προγραμματισμό του ΕΠΑ και την κατανομή των πόρων του ΕΠΑ που του αναλογούν.

Η κατανομή μεταξύ των τομεακών προγραμμάτων βασίζεται στον προϋπολογισμό των ενταγμένων έργων, στις πραγματοποιήσεις για το 2019 και στις εκτιμήσεις για το ανεκτέλεστο υπόλοιπο έργων στο τέλος του 2020, προσαρμοσμένη με βάση τις αλλαγές στις αρμοδιότητες των υπουργείων και τις αυξημένες ανάγκες σε συγκεκριμένους τομείς λόγω της τρέχουσας συγκυρίας. Ταυτόχρονα, γίνεται προσπάθεια σταδιακής μεταβολής προς την κατεύθυνση ενίσχυσης τομέων ιδιαίτερης σημασίας για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων του ΕΠΑ.

Επιπλέον, με σκοπό την επίτευξη της αναγκαίας ευελιξίας του προγράμματος, προβλέπεται κατανομή πόρων για τη δημιουργία αποθεματικού. Πρέπει να σημειωθεί ότι δεν πρόκειται για πόρους που παραμένουν σε αδράνεια, αλλά για πόρους που αξιοποιούνται για την αντιμετώπιση έκτακτων συνθηκών, φυσικών καταστροφών κ.α., χωρίς να δεσμεύονται σε συγκεκριμένα τομεακά ή περιφερειακά προγράμματα (Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021 - 2025, 2020).

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατανομή των πόρων του ΕΠΑ ανά Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΤΠΑ).

Πίνακας 3-1: Κατανομή πόρων του ΕΠΑ ανά Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, 2021-2025

Τομεακά Προγράμματα Ανάπτυξης	Προϋπολογισμός σε εκ. ευρώ	Ποσοστό στο ΕΠΑ	Ποσοστό στα ΤΠΑ
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ	28	0,28%	0,41%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	875	8,75%	12,80%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	18	0,18%	0,26%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	24	0,24%	0,35%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	60	0,60%	0,88%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ	70	0,70%	1,02%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	500	5,00%	7,32%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ	60	0,60%	0,88%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	900	9,00%	13,17%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	10	0,10%	0,15%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	620	6,20%	9,07%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	260	2,60%	3,80%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	150	1,50%	2,19%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	50	0,50%	0,73%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	60	0,60%	0,88%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ	150	1,50%	2,19%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	2.600	26,00%	38,04%
ΤΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	400	4,00%	5,85%
Σύνολο	6.835	68,35%	100,00%

3.1.1.1 Αναπτυξιακοί στόχοι του ΕΠΑ

Οι αναπτυξιακοί στόχοι του ΕΠΑ αναπτύσσονται σε πέντε πυλώνες: Έξυπνη Ανάπτυξη, Πράσινη Ανάπτυξη, Κοινωνική Ανάπτυξη, Ανάπτυξη Υποδομών και Εξωστρέφεια (Πίνακας 3-2). Οι πρώτοι δύο από αυτούς τους πυλώνες έχουν ευρύτερη στόχευση που αφορά πρακτικά το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων, ενώ οι υπόλοιποι τρεις στοχεύουν στην ενίσχυση

συγκεκριμένων δραστηριοτήτων. Η επίτευξη μιας ισχυρής και διατηρήσιμης ανάπτυξης στο σύνολο της οικονομίας της χώρας απαιτεί την ισορροπημένη μεγέθυνση και στους πέντε πυλώνες. Επιπλέον, αναγκαίες είναι η εξειδίκευση, η προτεραιοποίηση και η ιεράρχηση των επενδυτικών έργων εντός κάθε πυλώνα με βάση τη δυνατότητά τους να συνεισφέρουν στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων (Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021 - 2025, 2021).

Τα διαλαμβανόμενα στο ΕΠΑ επίσης επηρεάζουν το σχεδιασμό ΕΣΠΑ και Προγραμμάτων επιδιώκοντας την ανάπτυξη συνεργειών και συμπληρωματικότητας (ΕΣΠΑ 2014 - 2020, 2021).

Στο ακόλουθο σχήμα φαίνονται οι Αναπτυξιακοί Στόχοι του ΕΠΑ και οι ειδικοί Στόχοι στους οποίους εξειδικεύονται.

Σχήμα 3-1: Αναπτυξιακοί Στόχοι του ΕΠΑ και Ειδικοί Στόχοι στους οποίους εξειδικεύονται

3.1.1.2 Αντιστοίχιση προτεραιοτήτων με ειδικούς στόχους, ανάγκες και δυνατότητες ανά αναπτυξιακό στόχο

Η αντιστοίχιση των προτεραιοτήτων με ειδικούς στόχους, ανάγκες και δυνατότητες ανά αναπτυξιακό στόχο φαίνονται στους παρακάτω πίνακες.

Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα	Ειδικοί στόχοι			Ανάγκες						Δυνατότητες			
	Έρευνα και ανάπτυξη	Ψηφιακός μετασχηματισμός	Καινοτομία και επιχειρηματικότητα	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού υποδείγματος	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής	•••	•	•			•	•••	•		••		•	•
Δημιουργία ερευνητικής τεχνογνωσίας και λύσεων ΤΠΑ στο δημόσιο τομέα	••	•••					•••	•		•			
Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις	•	•	•••			•••	•••	•		•			
Συστάδες ανάπτυξης			•••			•••	•••	•					
Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα			•••			••	•••	•					
Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση		•••			••		•••						
Ηλεκτρονική υγεία (e-health)		•••		••	•		•••			•			
Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης		•••			••		•••						
Εκσυγχρονισμός του δικαστικού συστήματος		•••				•••	•••						
Έξυπνες πόλεις		•••		•		•	•••	••					
Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη		•••		••		••	•••						

Σημείωση: ••• - πολύ ισχυρή συσχέτιση, •• - ισχυρή συσχέτιση, • - συσχέτιση

Πίνακας 3-2: Έξυπνη ανάπτυξη: Αντιστοίχιση προτεραιοτήτων με ειδικούς στόχους, ανάγκες και δυνατότητες

Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)
Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Υπουργείου Αγροτικής
Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΤΠΑ ΥΠΑΑΤ)

Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα	Ειδικοί στόχοι			Ανάγκες						Δυνατότητες			
	Μετάβαση σε κυκλική οικονομία	Προστασία του περιβάλλοντος	Αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού υποδείγματος	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
Ενεργειακή απόδοση	•	•	•••	••	•			•••					
Στήριξη ΑΠΕ - συμπαραγωγή			•••				•	•••				••	
Απεξάρτηση από ορυκτά καύσιμα – ενεργειακή μετάβαση		••	•••					•••					
Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων			•••	•				•••					
Ανάπτυξη υποδομών προστασίας		•••	•••					•••					
Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων		•••	••	•				•••					
Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων	•••	••	•					•••					
Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων	•••	•••	••			••		•••					
Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς		•••				••		•••					
Πράσινη επιχειρηματικότητα	•••	•••	•••			••		•••				••	
Πράσινες πόλεις	••	•••	••	•		•		•••					

Σημείωση: ••• - πολύ ισχυρή συσχέτιση, •• - ισχυρή συσχέτιση, • - συσχέτιση

Πίνακας 3-3: Πράσινη ανάπτυξη: Αντιστοίχιση προτεραιοτήτων με ειδικούς στόχους, ανάγκες και δυνατότητες

Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)
Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Υπουργείου Αγροτικής
Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΤΠΑ ΥΠΑΑΤ)

Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα	Ειδικό στόχοι				Ανάγκες							Δυνατότητες		
	Υγεία και αθλητισμός	Απασχόληση	Παιδεία	Κοινωνική συνοχή	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού υποδείγματος	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
Υγεία – υποδομές, εξοπλισμός	•••			••	••					•	•••			
Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	•••			•	•								•	
Τόνωση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης		•••		••	•••	•	••	•						
Δράσεις εκπαίδευσης – κατάρτισης εργαζομένων		•••	••	••	•••		••	••						
Ενσωμάτωση ευπαθών ομάδων πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό		•••		••	•••		•							
Κοινωνικές επενδύσεις (στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)			••	•••	••					•••				
Ενσωμάτωση ευπαθών ομάδων πληθυσμού στην εκπαίδευση			•••	••	•••									
Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ		••	••	•••	••		•							
Αντιμετώπιση ανισοτήτων στις απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές				•••	•••									
Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών				•••	•••									
Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης		•	•••		•					••				
Πρότυπες μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επαγγελματικής κατεύθυνσης		••	•••		•		••			•				
Διεθνοποίηση των ΑΕΙ			•••				••			•		•	••	•••
Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (brain gain)		•	•••				••			••			•••	•

Σημείωση: ••• - πολύ ισχυρή συσχέτιση, •• - ισχυρή συσχέτιση, • - συσχέτιση

Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)
Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Υπουργείου Αγροτικής
Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΤΠΑ ΥΠΑΑΤ)

Πίνακας 3-4: Κοινωνική ανάπτυξη: Αντιστοίχιση προτεραιοτήτων με ειδικούς στόχους, ανάγκες και δυνατότητες

Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα	Ειδικοί στόχοι			Ανάγκες							Δυνατότητες		
	Δίκτυα	Μεταφορές	Εφοδιαστική αλυσίδα	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού υποδείγματος	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
Υποδομές ΤΠΕ	•••			•		••	•••	•					
Ανάπτυξη, βελτίωση, εκσυγχρονισμός ενεργειακών δικτύων και υποδομών	•••					••	••	•••		••	•••	•••	
Ανάπτυξη, βελτίωση, εκσυγχρονισμός λιμενικών υποδομών		•••	••	••		•••				•	•••		
Ανάπτυξη, βελτίωση, εκσυγχρονισμός σιδηροδρομικού δικτύου	•••	•••	•••	••		••		•		•	•••		
Ανάπτυξη, βελτίωση, εκσυγχρονισμός οδικών υποδομών		•••	•	•							•		
Ανάπτυξη, βελτίωση, εκσυγχρονισμός υποδομών αερομεταφορών		•••	•								•		
Ανάπτυξη, βελτίωση, εκσυγχρονισμός υδατοδρομίων		•••				•					•••		
Οδική ασφάλεια		•••		••									
Ψηφιοποίηση μεταφορών		•••	••			••	•••	•					
Πολυτροπική και αστική κινητικότητα		•••	••	••		••		•			•••		
Επενδύσεις στην εφοδιαστική αλυσίδα			•••								•••		

Σημείωση: ••• - πολύ ισχυρή συσχέτιση, •• - ισχυρή συσχέτιση, • - συσχέτιση

Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)
Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Υπουργείου Αγροτικής
Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΤΠΑ ΥΠΑΑΤ)

Πίνακας 3-5: Ανάπτυξη υποδομών: Αντιστοίχιση προτεραιοτήτων με ειδικούς στόχους, ανάγκες και δυνατότητες

Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα	Ειδικοί στόχοι				Ανάγκες							Δυνατότητες		
	Πολιτισμός	Τουρισμός	Αγροδιατροφικός τομέας	Βιομηχανία	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές	•	•••					•					•	•••	•••
Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού	•	•••	•				•					•	•••	•••
Ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	•••	••					•					•		•••
Τουρισμός και πολιτιστική κληρονομιά – προστασία, ανάπτυξη και προβολή	•••	•••					•					•	•	•••
Μουσεία και πολιτιστικά κέντρα	•••	•			•		•							•••
Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	•••	•			•		•							••
Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες	•••	••			•		•						•	••
Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές			•••	•••	•		•••				•	••		
Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό			•••	•••	•		•••						••	••
Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με ΠΟΠ και ΠΓΕ			•••		•		••					•	•••	

Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)
 Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Υπουργείου Αγροτικής
 Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΤΠΑ ΥΠΑΑΤ)

Δημιουργία και προώθηση εθνικού εμπορικού σήματος		•••	•••	•••	•		•••						•••	•••
Προώθηση έρευνας και ανάπτυξης των εγχώριων ορυκτών πρώτων υλών				•••			•							

Σημείωση: ••• - πολύ ισχυρή συσχέτιση, •• - ισχυρή συσχέτιση, • - συσχέτιση

Πίνακας 3-6: Εξωστρέφεια: Αντιστοίχιση προτεραιοτήτων με ειδικούς στόχους, ανάγκες και δυνατότητες

3.2 ΔΙΕΘΝΕΙΣ, ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Η περιβαλλοντική πολιτική διαμορφώνεται μέσα από ένα σύμπλεγμα Κανονιστικών κειμένων. Κύρια κατεύθυνση δίνουν οι Διεθνείς Οργανισμοί, αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Το Εθνικό Δίκαιο ενσωματώνει στη διάρκεια των χρόνων τις Κοινοτικές Οδηγίες και τις Στρατηγικές που χαράσσονται από τον ΟΗΕ και την ΕΕ και εξελίσσεται διαμορφώνοντας πάνω στην παλιότερη νομοθεσία Στρατηγικές και Σχέδια Δράσης. Παρακάτω παρουσιάζονται συνοπτικά οι Διεθνείς, Κοινοτικοί και Εθνικοί Στόχοι Περιβαλλοντικής προστασίας, όπως προκύπτουν από τα σχετικά Κανονιστικά κείμενα.

3.2.1 Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Η Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) και οι 169 υποστόχοι υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο της 70ης Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, στις 25 Σεπτεμβρίου 2015, με την Απόφαση «Μετασχηματίζοντας τον Κόσμο μας: Η Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη». Η Ατζέντα 2030 αποτελεί την πλέον φιλόδοξη παγκόσμια συμφωνία που έχει επιτύχει ποτέ ο ΟΗΕ, καθώς είναι ένα σχέδιο δράσης για τους Ανθρώπους, τον Πλανήτη και την Ευημερία. Προωθεί την ενσωμάτωση και των τριών διαστάσεων της βιώσιμης ανάπτυξης – κοινωνική, περιβαλλοντική και οικονομική – σε όλες τις τομεακές πολιτικές, ενώ παράλληλα προάγει τη διασύνδεση και τη συνοχή των, σχετικών με τους Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), πολιτικών και νομοθετικών πλαισίων. Η βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί να γίνει αντιληπτή μέσω της αντιμετώπισης προκλήσεων που αφορούν τους κατωτέρω πέντε άξονες (5 P):

- Άνθρωποι (People),
- Πλανήτη (Planet),
- Ευημερία (Prosperity),
- Ειρήνη (Peace),
- Εταιρική Σχέση (Partnership).

Οι ΣΒΑ είναι οικουμενικοί, με χρονοδιάγραμμα υλοποίησης έως το 2030. Για την υλοποίησή τους έχουν αναλάβει δεσμεύσεις όλες οι χώρες, ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές εθνικές πραγματικότητες, τα επίπεδα ανάπτυξης και τις εθνικές πολιτικές και προτεραιότητες.

Η Ατζέντα 2030 αναδεικνύει ως τη μεγαλύτερη πρόκληση για την βιώσιμη ανάπτυξη, την εξάλειψη της φτώχειας, σε όλες τις μορφές και τις διαστάσεις της, συμπεριλαμβανομένης της ακραίας φτώχειας.

Οι 17 ΣΒΑ αποτελούν τον οδικό χάρτη επίτευξης ενός καλύτερου και βιώσιμου μέλλοντος για όλους. Μέσω αυτής της εταιρικής σχέσης, επιδιώκεται η αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων, π.χ. η εξάλειψη της φτώχειας, η μείωση των ανισοτήτων, η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ειρήνη και η δικαιοσύνη, η κοινωνική συνοχή και η ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς.

Οι ΣΒΑ αντικατοπτρίζουν μια νέα αντίληψη, σύμφωνα με την οποία η ανάπτυξη πρέπει να ενσωματώνει την οικονομική μεγέθυνση, την κοινωνική ευημερία και την προστασία του περιβάλλοντος. Εξισορροπούν, δηλαδή, τις τρεις διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης και, μαζί με τους 169 υποστόχους τους, ενθαρρύνουν την ανάληψη δράσης βάσει των προαναφερθέντων πέντε αξόνων.

Οι ΣΒΑ είναι αλληλένδετοι και αδιαίρετοι με αποτέλεσμα η επίτευξη ενός Στόχου να ασκεί επίδραση σε άλλους. Παράδειγμα αποτελεί η εξάλειψη της φτώχειας, με στρατηγικές που βελτιώνουν την υγεία και την εκπαίδευση, μειώνουν την ανισότητα και ενθαρρύνουν την οικονομική ανάπτυξη, αντιμετωπίζοντας ταυτόχρονα την κλιματική αλλαγή και συμβάλλοντας στην προστασία των οικοσυστημάτων. Για να επιτευχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς είναι σημαντικό να επιτευχθεί κάθε ΣΒΑ και κάθε υποστόχος μέχρι το 2030 (Ηνωμένα Έθνη: Η Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης, 2015).

Εικόνα 3-1: Ατζέντα 2030 - Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης

Οι πολιτικές γεωργίας και αγροτικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ένα σημαντικό μέρος της θετικής συμβολής της ΕΕ στην υλοποίηση του θεματολογίου των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030.

Ο στόχος 2 αφορά την εξάλειψη της πείνας στον κόσμο. Η συμβολή της γεωργίας της ΕΕ στην επίτευξη αυτού του στόχου είναι διπλή: η κοινή γεωργική πολιτική εγγυάται τη διαθεσιμότητα ασφαλών, θρεπτικών και βιώσιμα παραγόμενων τροφίμων για όλους τους Ευρωπαίους. Παράλληλα,

οι εξαγωγές τροφίμων της ΕΕ συμβάλλουν στην επισιτιστική ασφάλεια τρίτων χωρών, καθώς παρέχονται σε αναπτυσσόμενες περιοχές εξαιρετικά ευνοϊκοί όρους εμπορίου μέσω των οποίων στηρίζεται η ανάπτυξη των εγχώριων αγροδιατροφικών βιομηχανιών τους.

Η πολιτική γεωργίας και αγροτικής ανάπτυξης της ΕΕ συμβάλει επίσης στην επίτευξη πολλών άλλων ΣΒΑ, συμπεριλαμβανομένων των στόχων 1 (εξάλειψη της φτώχειας), 6 (καθαρό νερό και αποχέτευση), 8 (αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη), 12 (υπεύθυνη παραγωγή και κατανάλωση), 14 (ζωή στο νερό) και 15 (ζωή στη στεριά) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Γεωργία της ΕΕ και στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης, 2021).

3.2.2 Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία παρέχει έναν οδικό χάρτη δράσεων για την προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων με τη μετάβαση σε μια καθαρή, κυκλική οικονομία και την ανασχεση της κλιματικής αλλαγής, την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και τη μείωση της ρύπανσης. Περιγράφει αδρομερώς τις απαιτούμενες επενδύσεις και τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία και εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να εξασφαλιστεί ότι η μετάβαση θα είναι δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς.

Έχει ως στόχο να καταστήσει την Ευρώπη κλιματικά ουδέτερη έως το 2050. Για να γίνει ο στόχος αυτός νομικά δεσμευτικός, η Επιτροπή πρότεινε τον ευρωπαϊκό νόμο για το κλίμα, με τον οποίο τίθεται επίσης ένας νέος, πιο φιλόδοξος στόχος για μείωση των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55 % έως το 2030 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Η δράση για το κλίμα και η Πράσινη Συμφωνία, 2021).

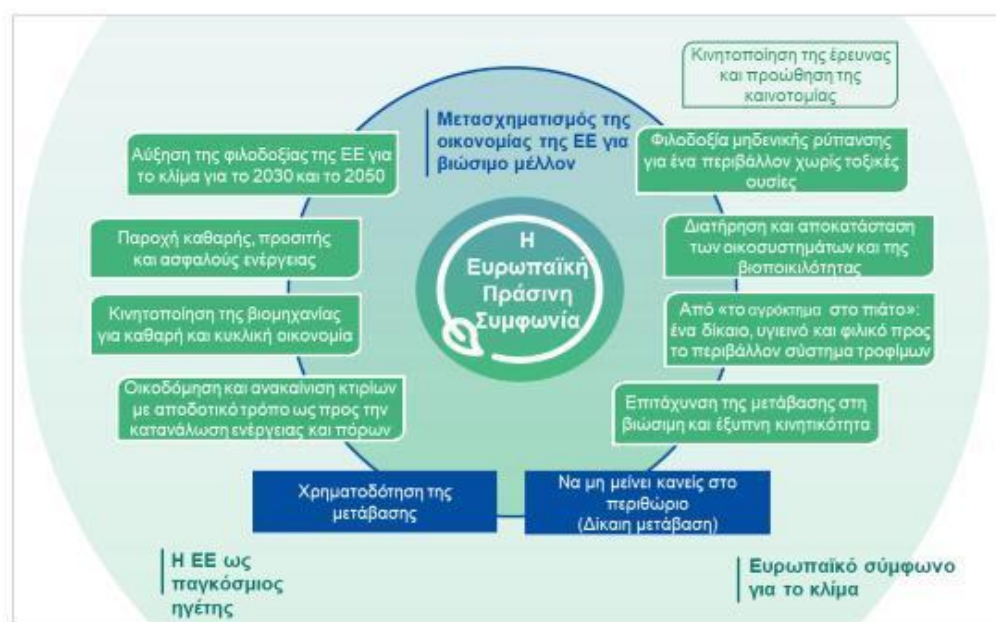
Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία καλύπτει όλους τους τομείς της οικονομίας, ιδίως τις μεταφορές, την ενέργεια, τη γεωργία, τα κτίρια και βιομηχανίες, όπως τη βιομηχανία χάλυβα, σκυροδέματος, ΤΠΕ, την κλωστοϋφαντουργία και τη χημική βιομηχανία.

Προβάλλει την ανάγκη ολιστικής προσέγγισης, στο πλαίσιο της οποίας όλες οι δράσεις και πολιτικές της ΕΕ συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας. Στην ανακοίνωσή της, η Επιτροπή εξήγγειλε σειρά πρωτοβουλιών για ένα σύνολο αλληλένδετων τομέων πολιτικής, όπως το κλίμα, το περιβάλλον, η ενέργεια, οι μεταφορές, η βιομηχανία, η γεωργία και η βιώσιμη χρηματοδότηση.

- Ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα
- Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030
- Στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο»
- Ευρωπαϊκή βιομηχανική στρατηγική και σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία
- Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης
- Καθαρή, οικονομικά προσιτή και ασφαλή ενέργεια

- Στρατηγική της ΕΕ για τη βιωσιμότητα των χημικών προϊόντων
- Βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα

Κύμα ανακαινίσεων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, 2019)

Εικόνα 3-2: Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019)

Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) θα χρηματοδοτήσει έργα που θα αμβλύνουν το κοινωνικοοικονομικό κόστος για τις κοινότητες σε ολόκληρη την ΕΕ οι οποίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα ορυκτά καύσιμα ή τις βιομηχανίες υψηλής έντασης εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και πρέπει να διαφοροποιήσουν την τοπική οικονομία.

Πρόκειται για ένα από τα μέτρα που λαμβάνει η ΕΕ προκειμένου να επιτύχει τον στόχο της για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 55% έως το 2030 και την κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, 2019).

Το προτεινόμενο πρόγραμμα κατά την κατάρτισή του έλαβε υπόψιν τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και συγκεκριμένα ό,τι αφορά τον τομέα της γεωργίας.

3.2.3 8ο Πρόγραμμα Δράσης για το περιβάλλον (8ο ΠΔΠ)

Τα προγράμματα δράσης για το περιβάλλον κατευθύνουν τη χάραξη της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ από τις αρχές της δεκαετίας του 1970. Στις 4 Οκτωβρίου 2019 το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα για ένα μελλοντικό 8ο ΠΔΠ, καλώντας την Επιτροπή να παρουσιάσει ένα φιλόδοξο και εστιασμένο πρόγραμμα για την περίοδο 2021 – 2030.

Το Μάρτιο του 2021, οι πρέσβεις των κρατών μελών στην ΕΕ ενέκριναν εντολή διαπραγματεύσεων του Συμβουλίου με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για συμφωνία σχετικά με το 8ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον (ΠΔΠ). Το 8ο ΠΔΠ θα χρησιμεύσει ως οδηγός για τη χάραξη και την εφαρμογή πολιτικής για το περιβάλλον και το κλίμα έως το 2030.

Το 8ο ΠΔΠ αποσκοπεί στην επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης κατά τρόπο δίκαιο και χωρίς αποκλεισμούς, με μακροπρόθεσμο στόχο για το 2050 την «Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας» όπως θεσπίστηκε με το 7ο ΠΔΠ. Οι έξι θεματικοί στόχοι προτεραιότητας του 8ου ΠΔΠ αφορούν:

- τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου,
- την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή,
- ένα μοντέλο ανάπτυξης που επιστρέφει στον πλανήτη περισσότερο από όσα του αφαιρεί,
- τη φιλοδοξία μηδενικής ρύπανσης,
- την προστασία και την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και
- τη μείωση των βασικών περιβαλλοντικών και κλιματικών πιέσεων που σχετίζονται με την παραγωγή και την κατανάλωση (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: 8ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον, 2019).

3.2.4 Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΠΚΑ) και τη Μείωση των Εκπομπών Αερίων του Θερμοκηπίου

3.2.4.1 Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ)

Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) αποτελεί για την Ελληνική Κυβέρνηση ένα Στρατηγικό Σχέδιο για τα θέματα του Κλίματος και της Ενέργειας και παρουσιάζεται σε αυτό ένας αναλυτικός οδικός χάρτης για την επίτευξη συγκεκριμένων Ενεργειακών και Κλιματικών Στόχων έως το έτος 2030. Το ΕΣΕΚ παρουσιάζει και αναλύει Προτεραιότητες και Μέτρα Πολιτικής σε ένα ευρύ φάσμα αναπτυξιακών και οικονομικών δραστηριοτήτων προς όφελος της Ελληνικής κοινωνίας, καθιστώντας το κείμενο αναφοράς για την επόμενη δεκαετία (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας: Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, 2019).

Αναδεικνύει τις προτεραιότητες και τις αναπτυξιακές δυνατότητες που έχει η χώρα μας σε θέματα ενέργειας και αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και έχει ως στόχο να αποτελέσει το βασικό εργαλείο διαμόρφωσης της εθνικής πολιτικής για την Ενέργεια και το Κλίμα την επόμενη δεκαετία, λαμβάνοντας υπόψη τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αλλά και τους στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ (Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, 2019).

Στρατηγική επιδίωξη της Κυβέρνησης είναι, οι ενεργειακοί και κλιματικοί στόχοι που τίθενται στο πλαίσιο του ΕΣΕΚ μέχρι το έτος 2030, να συμβάλλουν καθοριστικά στην απαραίτητη ενεργειακή μετάβαση με τον πιο οικονομικά ανταγωνιστικό τρόπο για την εθνική οικονομία, να επιτύχουν τη δραστηκή μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και να αναδείξουν τελικά τη χώρα μας ως ένα από τα Κράτη Μέλη που θα έχει υιοθετήσει φιλόδοξους κλιματικούς και ενεργειακούς στόχους, μέσα από ένα ολοκληρωμένο και συνεκτικό πρόγραμμα μέτρων και πολιτικών, τοποθετώντας μας στο επίκεντρο των εξελίξεων της Ενεργειακής Ένωσης τόσο για το 2030 όσο και μακροπρόθεσμα για το έτος 2050.

Η μετάβαση αυτή θα συνδυαστεί με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων και την προστασία των καταναλωτών, εγκαθιδρύοντας ένα πλαίσιο βιώσιμης ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας, αξιοποιώντας με το βέλτιστο τρόπο εθνικούς και ευρωπαϊκούς χρηματοδοτικούς μηχανισμούς και υιοθετώντας τους κατάλληλους μηχανισμούς αγοράς σύμφωνα και με την ενωσιακή νομοθεσία (Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, 2019).

Συμπληρωματικά στο ΕΣΕΚ αναπτύσσεται η Μακροχρόνια Στρατηγική για το έτος 2050 που αποτελεί έναν οδικό χάρτη για τα θέματα του Κλίματος και της Ενέργειας, στο πλαίσιο της συμμετοχής της χώρας στο συλλογικό Ευρωπαϊκό στόχο της επιτυχούς και βιώσιμης μετάβασης σε μια οικονομία κλιματικής ουδετερότητας έως το έτος 2050, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Μακροχρόνια Στρατηγική έχει ως σημείο αναφοράς το έτος 2030 και προϋποθέτει την επίτευξη των σχετικών στόχων του ΕΣΕΚ (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας: Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, 2019).

3.2.4.2 Πολιτικές και μέτρα του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα στον αγροτικό τομέα

Οι βασικές αρχές του αγροτικού τομέα σύμφωνα με το ελληνικό πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την περίοδο (2014-2020) περιλαμβάνουν κυρίως την ενίσχυση της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, τη διατήρηση και την ενίσχυση των οικοσυστημάτων και την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές. Οι προτεραιότητες της αγροτικής ανάπτυξης της χώρας δύνανται να επιτευχθούν και με συμπληρωματικές τομεακές πολιτικές αυξάνοντας την προστιθέμενη αξία της, όπως είναι η συνεισφορά των ενεργειακών προϊόντων.

Ως αποτέλεσμα απαιτείται ο σχεδιασμός δέσμης μέτρων πολιτικής ώστε να αξιοποιηθεί το δυναμικό του αγροτικού τομέα στην μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, στην προώθηση των ΑΠΕ και στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης.

Η χρήση βιομάζας για παραγωγή ενέργειας στη Ελλάδα είναι περιορισμένη, σε σχέση με τη διαθεσιμότητα της υπολειμματικής βιομάζας. Για την προώθηση της βιομάζας με σκοπό την παραγωγή ενέργειας προτείνονται τα παρακάτω μέτρα:

- I. **Προτεραιότητα στην χρήση αποβλήτων (γεωργο-κτηνοτροφικών μονάδων και βιομηχανιών, αστικών):** Για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από βιομάζα, με έμφαση και στις νέες τεχνολογίες, είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη η διαθεσιμότητα της βιομάζας στη χώρα, όσον αφορά στη διαθεσιμότητα των γεωργικών/δασικών υπολειμμάτων και των αποβλήτων των σχετικών βιομηχανιών, όπως και του βιοαποικοδομήσιμου τμήματος των αστικών αποβλήτων και λυμάτων, σε σχέση με τις αρχές της Κυκλικής Οικονομίας αλλά και τη σχετική νομοθεσία για τα απόβλητα, ώστε να μην υπάρξει στρέβλωση στις ανταγωνιστικές αγορές της βιομάζας (τροφίμων, ζωοτροφών, υλικών). Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην αποφυγή ή μείωση αποβλήτων (γεωργικών/δασικών βιομηχανιών, κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, αστικών), ανακύκλωση των αποβλήτων, και στη συνέχεια αξιοποίησή τους για παραγωγή θερμότητας/ηλεκτρικής ενέργειας αλλά και προηγμένων βιοκαυσίμων μεταφορών. Πρέπει να αποφευχθεί η δημιουργία συστημάτων στήριξης της βιοενέργειας, τα οποία θα ήταν αντίθετα με τους στόχους για την επεξεργασία των αποβλήτων και θα οδηγούσαν σε μη αποδοτική χρήση ανακυκλώσιμων αποβλήτων
- II. **Οργάνωση εφοδιαστικής αλυσίδας και χωροθέτηση θέσεων για την προσωρινή αποθήκευση της αγροτικής/δασικής υπολειμματικής βιομάζας:** Η οργάνωση της εφοδιαστικής αλυσίδας από την συλλογή υπολειμματικής πρώτης ύλης στον πρωτογενή τομέα, την μεταποίηση και μετατροπή της στον δευτερογενή τομέα, τα δίκτυα διανομής θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και τους μηχανικούς, επιβλέποντες, τεχνικούς, συντηρητές εγκαταστάσεων χρήζει **υποστηρικτικών** μέτρων, γιατί ενέχει υψηλά κόστη, τα οποία δύνανται να γίνουν απαγορευτικά για τη βιωσιμότητα μελλοντικών επενδύσεων για την παραγωγή βιοενέργειας και **βιοκαυσίμων** ή βιορευστών. Στα μέτρα αυτά πρέπει να ενταχθεί και η στήριξη ανάπτυξης υποδομών προσωρινής εναπόθεσης, προεπεξεργασίας και αποθήκευσης της υπολειμματικής βιομάζας εντός ιδιωτικών χώρων/οικοπέδων ή/και κεντρικών σημείων συλλογής (διαχειριστικά κέντρα βιομάζας), η ύπαρξη των οποίων θα καταπολεμά την κακή πρακτική ανοικτών εστιών καύσης που παρατηρούνται στην ύπαιθρο. Τα διαχειριστικά κέντρα μπορεί να είναι είτε ιδιωτικά ή να ανήκουν σε δημόσιους φορείς (π.χ. δήμο ή περιφέρεια) και η ύπαρξή τους θα καθιστά γενικά ευκολότερη την πρόσβαση σε βιομάζα και την αξιοποίησή της μέσω των δραστηριοτήτων της κυκλικής οικονομίας.
- III. **Διατήρηση και επέκταση του καθεστώτος πιστοποίησης αειφορίας των βιοκαυσίμων, βιορευστών και στερεών καυσίμων,** ώστε να εξασφαλιστεί η χρήση μόνο αειφόρων βιοκαυσίμων, βιορευστών και στερεών καυσίμων στην Ελληνική επικράτεια.
- IV. **Αειφόρος διαχείριση δασών:** Ορθολογική υλοτόμηση των δασών, με επικαιροποίηση των διαχειριστικών μελετών **δασών** στα κατά τόπους Δασαρχεία της χώρας και προγραμματισμό αειφόρου κύκλου περιοδικών υλοτομιών με συγκεκριμένες απαιτήσεις και προϋποθέσεις. Ενίσχυση του ρόλου των ενεργειακών κοινοτήτων και συνεταιρισμών με κατεύθυνση το καθάρισμα των δασών προς προστασία έναντι πυρκαγιών, σύμφωνα με συγκεκριμένες τεχνικές προδιαγραφές και αξιοποίηση της αφαιρούμενης ξυλώδους βιομάζας για ενεργειακούς σκοπούς. Επιπρόσθετα, θα διερευνηθεί η κατάρτιση στρατηγικής στον τομέα

LULUCF με σκοπό την αύξηση των δασώσεων ώστε να μεγιστοποιηθεί η συνεισφορά των απορροφήσεων στη μετάβαση προς ένα μέλλον κλιματικής ουδετερότητας.

- V. **Ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα μέσω της προώθησης ενεργειακών καλλιεργειών ξυλώδους βιομάζας ή πρεμνοφυών φυτειών:** Εκτός της αξιοποίησης των αγροκτηνοτροφικών αποβλήτων και γεωργικών/δασικών υπολειμμάτων, ο πρωτογενής τομέας θα μπορούσε να **συνεισφέρει** και στην παραγωγή βιομάζας (στερεών βιοκαυσίμων) από την καλλιέργεια δασικών ειδών μικρού περιόδου χρόνου αλλά και άλλων πολυετών φυτών (π.χ. καλάμι). Οι ενεργειακές **αυτές** καλλιέργειες θα προσφέρουν συμπληρωματικές θέσεις εργασίας στην Περιφέρεια, αλλά και θα αυξήσουν τη διαθεσιμότητα της βιομάζας, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι ανάγκες σε εισαγόμενη βιομάζα. Σχετικά μέτρα στήριξης αποτελούν η ενίσχυση τέτοιων επενδύσεων μέσω ειδικής αναφοράς σε χρηματοδοτικά προγράμματα (ΕΣΠΑ, Αγροτικής Ανάπτυξης κ.α.), η απλοποίηση της διαδικασίας υλοποίησης τέτοιων καλλιεργειών είτε από φυσικά είτε από νομικά πρόσωπα και η χωροθέτηση εκτάσεων σε Περιφέρειες ανά τη χώρα όπου θα παρέχεται η δυνατότητα ανάπτυξης τέτοιων καλλιεργειών (υποβαθμισμένα εδάφη, εδάφη με νιτρορίπανση, λατομεία μετά την εξόρυξη κλπ.), ώστε η ανάπτυξή τους να μην ανταγωνιστική άλλων αγορών (τροφίμων, ζωοτροφών, υλικών).
- VI. **Δημιουργία και ενίσχυση εγχώριας αγοράς βιοαιθανόλης,** με ενίσχυση της συμβατικής βιοαιθανόλης (δηλ. εκείνης που προέρχεται από την επεξεργασία γεωργικών τροφικών ειδών όπως το καλαμπόκι, **σιτάρι**, το τεύτλο κ.α. σύμφωνα με τα προβλεπόμενα κάθε φορά κριτήρια αειφορίας), αλλά κυρίως **την** υποστήριξη της προηγμένης παραγωγής βιοαιθανόλης από χρήση υπολειμματικών μορφών βιομάζας και αποβλήτων αλλά και μη τροφικές καλλιέργειες. Σχετικά μέτρα στήριξης αφορούν την ανάμιξη της βιοαιθανόλης ή βιοαιθέρων με τη συμβατική βενζίνη μεταφορών, αλλά και σχετική πρόβλεψη εισαγωγής της κутταρικής (προηγμένης) βιοαιθανόλης με συγκεκριμένα μικρά ποσοστά ανάμιξης.
- VII. **Ανάπτυξη αγοράς βιομεθανίου,** τόσο για έγχυσή του στο δίκτυο του φυσικού αερίου, όσο και για την χρήση του ως καύσιμο μεταφορών. Για την επίτευξη του στόχου αυτού άμεσα θα θεσμοθετηθεί συγκεκριμένη αδειοδοτική διαδικασία, ώστε να είναι εφικτή η ταχύτερη δυνατή ανάπτυξη μονάδων για την παραγωγή βιομεθανίου, με στόχο μακροπρόθεσμα να γίνει εφικτή η όσο μεγαλύτερη υποκατάσταση φυσικού αερίου από εγχώρια παραγόμενο και ανανεώσιμο βιομεθάνιο. Δεδομένου ότι η παραγωγή του βιομεθανίου πραγματοποιείται με χρήση υλικών χαμηλής αξίας και οργανικών αποβλήτων με σκοπό την παραγωγή υψηλής αξίας αερίου καυσίμου, η συγκεκριμένη προτεραιότητα θα συμβάλλει στην αποδοτικότερη διαχείριση των αποβλήτων (Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, 2019).

Η αναθεωρημένη Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) εισάγει ειδικά μέτρα στο πλαίσιο των Πράσινων Άμεσων Ενισχύσεων με σκοπό τη μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου προωθώντας τη βιώσιμη παραγωγή τροφίμων, την αειφόρο διαχείριση των γεωργικών εκτάσεων και τις φιλικές προς το περιβάλλον και το κλίμα πρακτικές και μεθόδους. Τα μέτρα που θα εφαρμοστούν έχουν

ως στόχο την αποφυγή της ερημοποίησης και την καλύτερη διαχείριση των υδάτων, τη μείωση της έντασης φυσικών πόρων, τη βελτιστοποίηση της χρήσης γεωργικής γης, τη μείωση της χρήσης λιπασμάτων και τη βελτίωση της διαχείρισης των ζωικών αποβλήτων. Η προώθηση της βιολογικής γεωργίας και η αύξηση των βιολογικών καλλιεργειών αποτελεί βασική προτεραιότητα και στο επόμενο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης συνεισφέροντας στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής θα δρομολογηθούν ώστε να αξιοποιηθεί το υψηλό δυναμικό για την εγκατάσταση μονάδων και συστημάτων ΑΠΕ στον αγροτικό τομέα. Πιο συγκεκριμένα, θα σχεδιαστούν μέτρα για την εγκατάσταση κυρίως φωτοβολταϊκών συστημάτων μέσω του σχήματος του ενεργειακού συμψηφισμού και του εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού τόσο σε γεωργικές και κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις, όσο και σε αντλιοστάσια.

Επιπρόσθετα, η εγκατάσταση ΑΠΕ σε γαίες υψηλής παραγωγικότητας θα δρομολογηθεί λαμβάνοντας υπόψη τις προβλέψεις του αδειοδοτικού και χωροταξικού πλαισίου, ώστε να διασφαλιστεί ότι η παραγωγή ενέργειας δε θα δράσει ανταγωνιστικά στις οικονομικές δραστηριότητες του γεωργικού και κτηνοτροφικού τομέα.

Η προώθηση συστημάτων ΑΠΕ για θέρμανση και ψύξη στις γεωργικές και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις θα δρομολογηθεί, όπως ενδεικτικά είναι η αξιοποίηση της γεωθερμικής ενέργειας και λοιπών μορφών ΑΠΕ σε θερμοκήπια.

Τέλος, θα ενισχυθεί η κατανάλωση βιοκαυσίμων τόσο στα μηχανήματα που χρησιμοποιούνται στις γεωργικές και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, όσο και σε λοιπές δράσεις.

Αναφορικά με τη διάσταση της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης, θα προωθηθούν μέτρα για την αντικατάσταση των υφιστάμενων μηχανημάτων και εγκαταστάσεων που χρησιμοποιούνται τόσο στις γεωργικές, όσο και στις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις με νέα υψηλής ενεργειακής απόδοσης. Προτεραιότητα θα δοθεί σε μηχανήματα και εξοπλισμό που χαρακτηρίζονται από υψηλή κατανάλωση ενέργειας, όπως ενδεικτικά είναι οι ελκυστήρες, οι θεριστικές και αλωνιστικές μηχανές, οι βαμβακοσυλλέκτες και οι σπαρτικές μηχανές στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και οι αρμεχτικές μηχανές, οι εκκολαπτικές μηχανές, τα μηχανήματα καθαρισμού και οι ταΐστρες στις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις.

Έμφαση θα δοθεί στα αντλιοστάσια και στα συστήματα άρδευσης των καλλιεργειών με το σχεδιασμό μέτρων, τα οποία θα συμβάλλουν ταυτόχρονα τόσο στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, όσο και στην εξοικονόμηση νερού. Ενεργειακά αποδοτικός εξοπλισμός θα προωθηθεί για τα βασικότερα συστήματα που χρησιμοποιούνται όπως είναι ενδεικτικά οι αντλίες, τα συγκροτήματα τεχνητής βροχής, οι αυτοκινούμενοι μεγάλοι εκτοξευτήρες, τα συγκροτήματα άρδευσης με σταγόνες και τα αυτοπροωθούμενα συγκροτήματα τεχνητής βροχής.

Επιπρόσθετα, θα προβλεφθεί η διείσδυση ενεργειακά αποδοτικών συστημάτων θέρμανσης, ψύξης, εξαερισμού και φωτισμού στις γεωργικές και κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις συμπεριλαμβανομένων των θερμοκηπίων. Ειδικότερα για την παραγωγή θερμικής και ψυκτικής ενέργειας ο συγκεκριμένος

στόχος θα επιτευχθεί τόσο από μεμονωμένα, όσο και από κεντρικά συστήματα. Προς αυτή την κατεύθυνση θα διερευνηθεί η εγκατάσταση συστημάτων τηλεθέρμανσης και συστημάτων μικροσυμπαγωγής.

Επίσης, λοιπές δράσεις που θα δρομολογηθούν αφορούν την εγκατάσταση συστημάτων ελέγχου, τη θερμομόνωση των κτιρίων και την ανάκτηση θερμότητας από διάφορες διεργασίες με τη χρήση εναλλακτών.

Τέλος, προτεραιότητα θα δοθεί στην ενημέρωση και εκπαίδευση των επαγγελματιών αναφορικά με τις πρακτικές εξοικονόμησης ενέργειας που πρέπει να υιοθετηθούν μέσω συγκεκριμένων εργαλείων όπως είναι η εκπόνηση στοχευμένων ενεργειακών ελέγχων και η ενημέρωση για σχήματα πιστοποίησης και ενεργειακής σήμανσης (Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, 2019).

Το προτεινόμενο τομεακό πρόγραμμα συμβαδίζει και έχει λάβει υπόψη του τους εθνικούς και ευρωπαϊκούς στόχους για την κλιματική αλλαγή μέσω των δράσεων του τομέα της πράσινης ανάπτυξης:

- Προστασία οικοσυστημάτων με τη χρήση γεωργίας ακριβείας και τη διασύνδεση τους με συστήματα εμπορίας εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (Υποπρόγραμμα Α-ΑΠ07) και
- Εκσυγχρονισμός εργαστηριακών και πειραματικών δομών (Υποπρόγραμμα Β-ΑΠ10)
- Εκσυγχρονισμός υποδομών και εξοπλισμού ελέγχων (Υποπρόγραμμα Β-ΑΠ10)
- Υποδομές Παραγωγής και Ελέγχου Εισροών Φυτικής Παραγωγής (Υποπρόγραμμα Β-ΑΠ10)
- Υποδομές σε συνοριακούς σταθμούς φυτοϋγειονομικού ελέγχου για την πραγματοποίηση των ελέγχων φυτοϋγείας (Ενεργειακή Απόδοση: Υποπρόγραμμα Β-ΑΠ10)

3.2.5 Βιοποικιλότητα, χλωρίδα και πανίδα

Ο ακρογωνιαίος λίθος της προστασίας της βιοποικιλότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα. Τον Οκτώβριο του 2020, τα κράτη μέλη της ΕΕ προσυπέγραψαν τους στόχους που πρότεινε η Επιτροπή με ορίζοντα το 2030 ώστε να ενταθούν οι προσπάθειες προστασίας και αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος και των οικοσυστημάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι προσπάθειες που καταβάλλει η ΕΕ για να σταματήσει η απώλεια βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων βασίζονται σε φιλόδοξη νομοθεσία. Η νομοθεσία αυτή περιλαμβάνει τις Οδηγίες για τα πτηνά και τους οικότοπους, την Οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα και την Οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική.

Η ΕΕ κατέχει ενεργό ρόλο σε διεθνές επίπεδο, συμβάλλοντας στην τήρηση των παγκόσμιων δεσμεύσεων για την προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας τις οποίες έχει αναλάβει στο πλαίσιο πολυμερών συμβάσεων, όπως η σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα και η σύμβαση για

το διεθνές εμπόριο ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, 2019).

3.2.5.1 Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030

Στις 20 Μαΐου 2020, η Επιτροπή εξέδωσε πρόταση σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030.

Οι βασικές δράσεις που πρέπει να υλοποιηθούν έως το 2030 στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής περιλαμβάνουν:

- τη δημιουργία προστατευόμενων περιοχών που καλύπτουν τουλάχιστον το 30% της χερσαίας έκτασης και της θαλάσσιας περιοχής της ΕΕ, επεκτείνοντας την κάλυψη των περιοχών που ανήκουν στο δίκτυο Natura 2000
- την αποκατάσταση των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων σε όλη την ΕΕ έως το 2030, μέσω σειράς συγκεκριμένων δεσμεύσεων και μέτρων, μεταξύ των οποίων ο περιορισμός της χρήσης και η μείωση του κινδύνου των φυτοφαρμάκων κατά 50% έως το 2030 και η φύτευση 3 δισεκατομμυρίων δέντρων σε όλη την ΕΕ
- τη διάθεση 20 δισ. € ετησίως για την προστασία και την προώθηση της βιοποικιλότητας, από κονδύλια της ΕΕ και από εθνική και ιδιωτική χρηματοδότηση
- τη δημιουργία ενός φιλόδοξου παγκόσμιου πλαισίου για τη βιοποικιλότητα. Η ΕΕ σκοπεύει να δώσει το παράδειγμα σε παγκόσμιο επίπεδο εν προκειμένω.

Η στρατηγική θέτει τα θεμέλια για τη συμβολή της ΕΕ στο προσεχές παγκόσμιο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τη βιοποικιλότητα μετά το 2020 που θα εγκριθεί στη Διάσκεψη των μερών της Σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα το 2021.

Η στρατηγική αυτή είναι μία από τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Σκοπός της είναι να γίνει η οικονομία της ΕΕ βιώσιμη και κλιματικά ουδέτερη έως το 2050. Το Συμβούλιο αναγνώρισε στα συμπεράσματά του ότι η απώλεια της βιοποικιλότητας και η κλιματική αλλαγή είναι εγγενώς αλληλένδετες (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, 2019).

Το Συμβούλιο τόνισε επίσης την ανάγκη να ενταθούν οι προσπάθειες αντιμετώπισης των άμεσων και έμμεσων παραγόντων απώλειας της βιοποικιλότητας και υποβάθμισης της φύσης. Επανάλαβε την έκκληση για πλήρη ενσωμάτωση των στόχων βιοποικιλότητας σε άλλους τομείς όπως η γεωργία, η αλιεία και η δασοκομία, καθώς και για συνεκτική εφαρμογή των μέτρων της ΕΕ στους τομείς αυτούς (Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα, 2014).

3.2.5.2 Γενικοί και Ειδικοί στόχοι της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα

Σκοπός της Στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα είναι η ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης των λειτουργιών των οικοσυστημάτων της Ελλάδας, μέχρι το 2026, η αποκατάστασή τους, όπου χρειάζεται και δύναται, η ανάδειξη της βιοποικιλότητας ως εθνικό κεφάλαιο, όπως και η εντατικοποίηση της συμβολής της Ελλάδας στην αποτροπή απώλειας βιοποικιλότητας παγκοσμίως.

Χρονική διάρκεια εφαρμογής της Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα είναι η δεκαπενταετία. Η Στρατηγική απαρτίζεται από 13 Γενικούς Στόχους, οι οποίοι εξειδικεύονται περαιτέρω σε Ειδικούς Στόχους και εξειδικεύεται με το πρώτο Πρόγραμμα Δράσης πενταετούς διάρκειας.

Πίνακας 3-7: Ειδικοί Στόχοι της Στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα (Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα, 2014)

Γενικοί Στόχοι	Ειδικοί Στόχοι
ΓΣ 1: Αύξηση της διαθέσιμης γνώσης για την εκτίμηση της κατάστασης της βιοποικιλότητας	1.1. Διασφάλιση της πρόσβασης στην επιστημονική γνώση (για τα είδη χλωρίδας και πανίδας) και η συμπλήρωση κενών στα επιστημονικά δεδομένα
	1.2. Διασφάλιση της πρόσβασης σε γνώση και πληροφορίες σχετικά με δράσεις για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την παρακολούθηση της εφαρμογής της Εθνικής στρατηγικής.
ΓΣ 2: Διατήρηση του εθνικού φυσικού κεφαλαίου και αποκατάσταση των οικοσυστημάτων	2.1 Διατήρηση ειδών και τύπων οικοτόπων στα Ελληνικά χερσαία και θαλάσσια οικοσυστήματα με στόχο την αειφορία
	2.2 Αποκατάσταση σημαντικών ειδών και οικοτόπων της χώρας
ΓΣ 3: Οργάνωση και λειτουργία εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών και ενίσχυση των ωφελειών από τη διαχείρισή τους	3.1 Αποτελεσματική οργάνωση της διοίκησης και της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών και εφαρμογή προληπτικών μέτρων σε προστατευόμενες περιοχές
	3.2 Εφαρμογή υποδειγματικών και καινοτόμων πρακτικών στους παραγωγικούς τομείς και τον τουρισμό με βάση τα Σχέδια Διαχείρισης διατήρησης και διαχείρισης
	3.3 Οριοθέτηση, πιθανή ένταξη των οικολογικών διαδρόμων σε ειδικό καθεστώς και αποτελεσματική διαχείρισή τους

Γενικοί Στόχοι	Ειδικό Στόχοι
ΓΣ 4: Διατήρηση των γενετικών πόρων της Ελλάδας – ρυθμίσεις πρόσβασης στους γενετικούς πόρους - δίκαιος και ισότιμος καταμερισμός των ωφελειών που θα προκύψουν από τη χρήση τους	4.1 Η διασφάλιση πρόσβασης στις επιστημονικές καταγραφές των γενετικών πόρων και η συμπλήρωση κενών στα επιστημονικά δεδομένα
	4.2 Η διατήρηση των γενετικών πόρων της χώρας επί τόπου (in situ) και εκτός τόπου (ex situ)
	4.3 Η θεσμοθέτηση της πρόσβασης στους γενετικούς πόρους και του δίκαιου και ισότιμου καταμερισμού των ωφελειών που προκύπτουν από τη χρήση των γενετικών πόρων
	4.4 Μελέτη, πρόληψη και μείωση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα από Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς
ΓΣ 5: Ενίσχυση της συνέργειας των κύριων τομεακών πολιτικών με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας - θέσπιση κινήτρων	5.1 Αποτελεσματικότερη ενσωμάτωση των στόχων διατήρησης της βιοποικιλότητας σε όλα τα επίπεδα χωρικού σχεδιασμού
	5.2 Ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων μεγάλων έργων υποδομής
	5.3 Διασφάλιση συμβατότητας των δραστηριοτήτων οικιστικής και βιομηχανικής ανάπτυξης (περιλαμβάνεται και η συμβατική παραγωγή ενέργειας) με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας
	5.4 Διασφάλιση συμβατότητας των δραστηριοτήτων τουρισμού με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας
	5.5 Διασφάλιση συμβατότητας των δραστηριοτήτων γεωργίας, κτηνοτροφίας, δασοπονίας, αλιείας και υδατοκαλλιέργειών με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας
	5.6 Διασφάλιση συμβατότητας των έργων και δραστηριοτήτων παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας
	5.7 Διασφάλιση συμβατότητας των δραστηριοτήτων εξόρυξης με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας
	5.8 Διασφάλιση συμβατότητας άλλων χρήσεων φυσικών πόρων (κυνήγι, συλλογή ειδών, ερασιτεχνική αλιεία κ.λπ.) με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας

Γενικοί Στόχοι	Ειδικό Στόχοι
ΓΣ 6: Διατήρηση της ποικιλότητας του τοπίου	6.1 Ολοκλήρωση της ενσωμάτωσης της διατήρησης της ποικιλότητας του τοπίου σε όλες τις τομεακές πολιτικές
	6.2 Διατήρηση της ποικιλότητας του τοπίου και στοιχείων της υπαίθρου και εκτός προστατευόμενων περιοχών
	6.3 Διατήρηση των Γεωτόπων και της βιοποικιλότητάς τους
ΓΣ 7: Πρόληψη και μείωση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα λόγω της κλιματικής αλλαγής	7.1 Διερεύνηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη βιοποικιλότητα και τις οικοσυστημικές λειτουργίες
	7.2 Ενίσχυση των δυνατοτήτων επιμέρους στοιχείων της βιοποικιλότητας να αποκριθούν αποτελεσματικά (climate change adaptation) στην κλιματική αλλαγή
	7.3 Μείωση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα από δράσεις αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής
	7.4 Ενίσχυση του ρόλου των δασών στην άμβλυση των επιδράσεων της κλιματικής αλλαγής
ΓΣ 8: Προστασία της βιοποικιλότητας από τα χωροκατακτητικά ξενικά είδη (invasive alien species)	8.1 Πρόληψη, Έγκαιρη ανίχνευση, και έλεγχος εισαγωγής και εξάπλωσης των εισβλητικών ειδών
	8.2 Αντιμετώπιση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα από τα εισβλητικά ή χωροκατακτητικά
ΓΣ 9: Ενίσχυση της διεθνούς και διακρατικής συνεργασίας για την προστασία της βιοποικιλότητας	9.1 Ουσιαστική ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διεθνούς, περιφερειακής και διακρατικής συνεργασίας υπέρ της βιοποικιλότητας και των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων
	9.2 Ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας
ΓΣ 10: Αναβάθμιση της ποιότητας και της	10.1 Βελτίωση της δημόσιας διοίκησης σε θέματα οργανωτικά, επιστημονικά και σε θέματα διαδικασίας λήψης αποφάσεων για

Γενικοί Στόχοι	Ειδικό Στόχοι
αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης σε σχέση με την προστασία της βιοποικιλότητας	την αποτελεσματικότερη εφαρμογή πολιτικών, μέτρων και νομοθεσίας για τη βιοποικιλότητα
	10.2 Διασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας
ΓΣ 11: Ενσωμάτωση της διατήρησης της βιοποικιλότητας στο αξιακό σύστημα της κοινωνίας	11.1 Ενσωμάτωση θεμάτων βιοποικιλότητας στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση και ανάδειξη της αξίας της βιοποικιλότητας
	11.2 Ενίσχυση της ευαισθητοποίησης των πολιτών σε θέματα βιοποικιλότητας
ΓΣ 12: Συμμετοχή της κοινωνίας στη διατήρηση της βιοποικιλότητας	12.1 Θεσμοθέτηση της συνεργασίας των κοινωνικών και επιστημονικών ομάδων, καθώς και του κοινού και της δημόσιας διοίκησης στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και ελέγχου της υλοποίησής τους
	12.2 Προαγωγή της υπευθυνότητας των επιχειρήσεων ως προς την προστασία της βιοποικιλότητας
ΓΣ 13: Αποτίμηση των οικοσυστημικών υπηρεσιών στην Ελλάδα και προβολή της αξίας της ελληνικής βιοποικιλότητας	13.1 Αποτίμηση των λειτουργιών/υπηρεσιών των οικοσυστημάτων από κοινωνική και οικονομική σκοπιά
	13.2 Προβολή της αξίας της βιοποικιλότητας και των υπηρεσιών που προσφέρουν η βιοποικιλότητα και τα οικοσυστήματα
	13.3 Προώθηση και διατήρηση των «φυσικών πράσινων υποδομών»

Το προτεινόμενο πρόγραμμα συμβαδίζει και έχει λάβει υπόψιν του τους στόχους για την βιοποικιλότητα.

3.2.5.3 Εθνικό θεσμικό πλαίσιο για τη βιοποικιλότητα

Σε εθνικό επίπεδο, το κύριο εργαλείο με το οποίο καλύπτονται τα θέματα της βιοποικιλότητας είναι ο Νόμος 2204/1994, με τον οποίο κυρώθηκε η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα, κατόπιν και της σχετικής Απόφασης 93/626/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Το εθνικό θεσμικό πλαίσιο, προγενέστερο ή μεταγενέστερο της εν λόγω κύρωσης, περιλαμβάνει πληθώρα διατάξεων που ρυθμίζουν θέματα διατήρησης της βιοποικιλότητας, αειφορικής χρήσης των συνιστωσών της και καταμερισμού των ωφελειών από την εκμετάλλευση των γενετικών πόρων (Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα, 2014).

Ο Νόμος (Ν.3937/2011) για τη «Διατήρηση της Βιοποικιλότητας» στοχεύει στην επικαιροποίηση των κατευθύνσεων και του θεσμικού πλαισίου του ν.1650/1986 (όπως ισχύει) για την προστασία του περιβάλλοντος. Η σημαντικότερη χωρική διάσταση του νόμου είναι η «θεσμική κατοχύρωση» των περιοχών Natura 2000, με την παρουσίαση του εθνικού καταλόγου περιοχών που έχουν ενταχθεί στο Κοινοτικό δίκτυο και τον καθορισμό ελάχιστων ρυθμίσεων για την προστασία και διαχείρισή τους. Ο εθνικός κατάλογος περιοχών του Δικτύου Natura 2000 αναθεωρήθηκε σύμφωνα με την ΚΥΑ (ΦΕΚ Β' 4432/2017). Σύμφωνα με το Ν.4685/2020 (ΦΕΚ Α/92/7-5-2020) συστήνονται είκοσι τέσσερις (24) Μονάδες Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (ΜΔΠΠ) που καλύπτουν το σύνολο των Προστατευόμενων Περιοχών. Τα σημαντικότερα εργαλεία του Συστήματος Διακυβέρνησης Προστατευόμενων Περιοχών (ΠΠ), είναι τα εξής:

- η Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα και το Πενταετές Σχέδιο Δράσης
- το Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας για το δίκτυο Natura 2000
- τα Προεδρικά Διατάγματα χαρακτηρισμού, οριοθέτησης και όρων προστασίας και χρήσεων γης των προστατευόμενων περιοχών
- τα εγκεκριμένα Σχέδια Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών
- τα εγκεκριμένα Σχέδια Δράσης προστασίας ειδών και τύπων οικοτόπων.

Η εφαρμογή των νόμων αυτών λειτουργεί συμπληρωματικά και υποστηρικτικά και κατά κανέναν τρόπο δεν ακυρώνει προγενέστερα ή και μεταγενέστερα νομοθετήματα προστασίας ειδών (π.χ. το Π.Δ. 80/1990 για την προστασία του φυτικού γενετικού υλικού της χώρας, το Π.Δ. 67/1981 για την προστασία της αυτοφυούς χλωρίδας και της άγριας πανίδας, το Π.Δ. 434/30/1995 για τη διατήρηση και προστασία εγχώριων φυλών αγροτικών ζώων και βιοτόπων ή τοπίων, τον Ν. 1469/1950 «ιστορικοί τόποι και τόποι ιδιαίτερου φυσικού κάλλους», το Ν.Δ. 996/1971 «εθνικοί δρυμοί, αισθητικά δάση και διατηρητέα μνημεία της φύσης», τον Ν. 2637/98 για τα καταφύγια άγριας ζωής).

Μεγάλη εξακολουθεί να είναι και η σημασία της δασικής νομοθεσίας (ο Δασικός Κώδικας Ν.Δ. 86/1969 και οι Ν. 996/1971 και 998/1979, όπως έχουν τροποποιηθεί μετά τον Ν. 3028/2003) και του Ν. 2971 /2001 «Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις».

Επιπλέον, εργαλεία με τα οποία καλύπτονται θέματα της βιοποικιλότητας είναι οι Νόμοι με τους οποίους κυρώθηκαν οι εξής διεθνείς Συμβάσεις: Βέρνης για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης (κυρώθηκε με τον Ν. 1335/1983), Βόννης για τη διατήρηση των αποδημητικών ειδών της άγριας πανίδας (κυρώθηκε με τον Ν.2719/1999), Βαρκελώνης για την προστασία της Μεσογείου Θάλασσας από τη ρύπανση (κυρώθηκε με τον Ν. 855/1978) και των συνοδευτικών της τελευταίας πρωτοκόλλων (Ν. 1634/1986), και Ραμσάρ για την προστασία των διεθνούς ενδιαφέροντος υγροτόπων (Ν.Δ. 191/1974, όπως ισχύει).

Ακόμη, θέματα της βιοποικιλότητας καλύπτονται με τη Σύμβαση - πλαίσιο για την κλιματική αλλαγή που κυρώθηκε με τον Ν. 2205/1994, τη Σύμβαση για την καταπολέμηση της ερημοποίησης που κυρώθηκε με τον Ν. 2468/1997, τη διεθνή Σύμβαση CITES για το διεθνές εμπόριο των απειλούμενων

με εξαφάνιση ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας που κυρώθηκε με τον Ν. 2055/1992 και την αναθεωρημένη Σύμβαση για την προστασία των φυτών που κυρώθηκε με τον Ν. 3495/2006 (Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα, 2014).

3.2.5.4 Βιοποικιλότητα στη γεωργία

Η πρώτη διεθνής συμφωνία που ρύθμιζε την πρόσβαση στους φυτογενετικούς πόρους για τη διατροφή και τη γεωργία ήταν η Διεθνής Δέσμευση (International Undertaking) του FAO, μία μη υποχρεωτική διεθνής συμφωνία που αναπτύχθηκε από την Επιτροπή Φυτογενετικών Πόρων του FAO, το 1983. Βάσει της συμφωνίας αυτής (και πριν από αυτή), οι φυτογενετικοί πόροι θεωρήθηκαν «δημόσιο αγαθό», «μία κοινή κληρονομιά του ανθρώπινου είδους», ελεύθερα προσβάσιμοι προς όφελος της παγκόσμιας γεωργίας. Το Νοέμβριο του 2001, αποτέλεσμα της αναθεώρησης του Διεθνούς Συμφωνητικού και σε εναρμόνιση με την CBD, ήταν η Διεθνής Συνθήκη σχετικά με τους φυτογενετικούς πόρους για τη διατροφή και τη γεωργία (International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture- ITPGRFA), η οποία υιοθετήθηκε από τη διάσκεψη του FAO. Ένα βασικό πλεονέκτημα της ITPGRFA έναντι της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα (CBD) είναι ότι αντί των διμερών συμφωνιών που υποστηρίζονται από την CBD και μπορεί να οδηγήσουν σε μεροληπτικούς όρους ή αποκλεισμούς, η ITPGRFA ευνοεί τις πολυμερείς συμφωνίες, μέσω ενός Πολυμερούς Συστήματος Πρόσβασης και Επιμερισμού των Ωφελειών. Βάσει του Πολυμερούς Συστήματος, η πρόσβαση παρέχεται κάτω από συγκεκριμένους όρους, οι πιο σημαντικοί των οποίων αναφέρονται παρακάτω.

- Η πρόσβαση παρέχεται αποκλειστικά για το σκοπό αξιοποίησης και διατήρησης για την έρευνα, βελτίωση και εκπαίδευση στα τρόφιμα και τη γεωργία, με την προϋπόθεση ότι ο σκοπός αυτός δεν περιλαμβάνει χημικές, φαρμακευτικές και / ή άλλες μη σχετιζόμενες με τρόφιμα ή ζωοτροφές βιομηχανικές χρήσεις.
- Οι δικαιούχοι δεν θα αξιώσουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή άλλα δικαιώματα που περιορίζουν την εύκολη πρόσβαση στους ΦΓΠ ή τα γενετικά τμήματα ή συστατικά αυτών για τα τρόφιμα και τη γεωργία, στη μορφή που γίνονται δεκτά από το Πολυμερές Σύστημα.
- Η διευκολυνόμενη πρόσβαση θα παρέχεται σύμφωνα με το Πρότυπο Συμφωνητικό Διακίνησης του Γενετικού Υλικού (Standard Material Transfer Agreement - SMTA).

Σε επίπεδο νομοθεσίας, σε ό,τι αφορά στη γεωργία, ισχύει ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 73/2009, στον οποίο αναφέρεται ότι πρέπει να αποφευχθεί η εγκατάλειψη της γεωργικής γης και να εξασφαλισθεί ότι θα διατηρηθεί η γη σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση. Ισχύει η αριθ. 262385/2010 ΚΥΑ (Β' 509), η οποία αφορά στην «εφαρμογή του καθεστώτος της πολλαπλής συμμόρφωσης και λοιπά συμπληρωματικά μέτρα σε εκτέλεση του Κανονισμού (ΕΚ) 73/2009 και του Κανονισμού 1698/05 του Συμβουλίου», η οποία, μεταξύ άλλων, ορίζει τις πρακτικές άσκησης της γεωργίας και κτηνοτροφίας που συντάσσονται με την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Σε ό,τι αφορά στους γενετικούς πόρους, σε διεθνές επίπεδο, το 2010, στη **10η Διάσκεψη των Μερών της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα**, η οποία πραγματοποιήθηκε στη Ναγκόγια, υιοθετήθηκε το Πρωτόκολλο της Ναγκόγια για την «Πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και τη συμμετοχή στα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση τους». Επίσης, Σύμφωνα με Έκθεση της Επιτροπής (SWD (2013), η Διεθνής Συνθήκη του FAO σχετικά με τους φυτογενετικούς πόρους για τα τρόφιμα και τη γεωργία αποτελεί το μόνο εξειδικευμένο διεθνές μέσο που έχει θεσπιστεί για την πρόσβαση και τον καταμερισμό των ωφελειών στο πλαίσιο του πρωτοκόλλου της Ναγκόγια, ενώ, στην **5η Συνεδρίαση του Διευθύνοντος Οργάνου της Διεθνούς Συνθήκης** που έλαβε χώρα το 2013 στο Ομάν, υιοθετήθηκε σχετικό ψήφισμα που προβλέπει την υπογραφή μνημονίου συνεργασίας μεταξύ της ανωτέρω συνθήκης με τη Σύμβαση της Βιολογικής Ποικιλότητας.

Σε εθνικό επίπεδο, μέχρι την κύρωση του παραπάνω Πρωτοκόλλου από την Ελλάδα, το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο για τους γενετικούς πόρους αποτελείται κυρίως από: το ΠΔ 80 ΦΕΚ 40/Α/1990 περί προστασίας του φυτικού γενετικού υλικού της χώρας, και το ΠΔ 434 ΦΕΚ 248/Α/1995, με το οποίο θεσπίζονται τα μέτρα για τη διατήρηση και προστασία των εγχώριων φυλών των αγροτικών ζώων. Με την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου της Ναγκόγια, πρέπει να γίνει επικαιροποίηση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου που αφορά στην πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και διαμόρφωση ενός εθνικού θεσμικού πλαισίου, σχετικά με τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των ωφελειών που θα προκύψουν από τη χρήση τους. Επιπλέον, το Πρωτόκολλο της Ναγκόγια δεν επηρεάζεται από τη Διεθνή Συνθήκη του FAO σχετικά με τους φυτογενετικούς πόρους για τα τρόφιμα και τη γεωργία (Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα, 2014).

3.2.6 Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ)

3.2.6.1 Στόχοι της κοινής γεωργικής πολιτικής

Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) θεσπίστηκε το 1962 και βασίζεται στην εταιρική σχέση του κλάδου της γεωργίας με την κοινωνία, της Ευρώπης με τους αγρότες της. Στόχοι της είναι οι εξής:

- στήριξη των γεωργών και βελτίωση της γεωργικής παραγωγικότητας, εξασφαλίζοντας σταθερή προσφορά τροφίμων σε προσιτές τιμές
- διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης για τους γεωργούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- συμβολή στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων
- διατήρηση των αγροτικών περιοχών και των τοπίων σε όλη την ΕΕ
- διατήρηση της αγροτικής οικονομίας ζωντανής με την προώθηση της απασχόλησης στους τομείς της γεωργίας και των γεωργικών προϊόντων διατροφής και σε συναφείς τομείς.

Η ΚΓΠ είναι μια κοινή πολιτική για όλες τις χώρες της ΕΕ. Η διαχείριση και χρηματοδότησή της ασκείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο από τους πόρους του προϋπολογισμού της ΕΕ.

Η γεωργία διαφέρει από πολλούς άλλους τομείς, διότι παρουσιάζει τις παρακάτω ιδιαιτερότητες:

- παρά τη σημασία της παραγωγής τροφίμων, το εισόδημα των γεωργών είναι περίπου 40 % χαμηλότερο σε σύγκριση με το μη γεωργικό εισόδημα
- η γεωργία εξαρτάται περισσότερο από τις καιρικές συνθήκες και το κλίμα, σε σύγκριση με πολλούς άλλους τομείς
- υπάρχει ένα αναπόφευκτο χρονικό κενό μεταξύ της ζήτησης των καταναλωτών και της δυνατότητας των γεωργών να καλύψουν τη ζήτηση - η καλλιέργεια μεγαλύτερης ποσότητας σιταριού ή η παραγωγή μεγαλύτερης ποσότητας γάλακτος, αναπόφευκτα, απαιτεί κάποιο χρόνο.

Οι γεωργοί πρέπει να φροντίζουν να είναι οικονομικά αποδοτικοί και ταυτόχρονα οφείλουν να εργάζονται με βιώσιμο και φιλικό προς το περιβάλλον τρόπο για να διατηρούν τα εδάφη μας και τη βιοποικιλότητα.

Οι επιχειρηματικές αβεβαιότητες και ο περιβαλλοντικός αντίκτυπος της γεωργίας δικαιολογούν τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει ο δημόσιος τομέας για τους γεωργούς μας. Η ΚΓΠ αναλαμβάνει δράση με τα παρακάτω μέτρα:

- εισοδηματική στήριξη μέσω άμεσων ενισχύσεων, που εξασφαλίζει τη σταθερότητα του εισοδήματος και αμείβει τους γεωργούς για τις φιλικές προς το περιβάλλον γεωργικές πρακτικές και την παροχή δημόσιων αγαθών που υπό κανονικές συνθήκες δεν πληρώνουν οι αγορές, όπως η φροντίδα της υπαίθρου
- μέτρα για την αγορά, με σκοπό την αντιμετώπιση δυσχερειών της αγοράς, όπως, η απότομη πτώση της ζήτησης λόγω κινδύνου για την υγεία, ή η πτώση των τιμών λόγω προσωρινής πλεονασματικής προσφοράς στην αγορά
- μέτρα αγροτικής ανάπτυξης με εθνικά και περιφερειακά προγράμματα για την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών και προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές (Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Η κοινή γεωργική πολιτική με μια ματιά, 2021).

3.2.6.2 Χρηματοδότηση της ΚΓΠ

Το επίπεδο στήριξης των γεωργών της ΕΕ από τον συνολικό προϋπολογισμό της ΕΕ αντικατοπτρίζει τις πολυάριθμες μεταβλητές που σχετίζονται με τη διασφάλιση της συνεχούς πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας τρόφιμα, όπου περιλαμβάνονται η εισοδηματική στήριξη των γεωργών, η δράση για την κλιματική αλλαγή και η διατήρηση δυναμικών αγροτικών κοινοτήτων.

Η ΚΓΠ χρηματοδοτείται από δύο ταμεία που αποτελούν μέρος του προϋπολογισμού της ΕΕ:

- το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) παρέχει άμεση βοήθεια χρηματοδοτώντας μέτρα στήριξης της αγοράς

- το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) χρηματοδοτεί την αγροτική ανάπτυξη.

Η διαχείριση των πληρωμών πραγματοποιείται σε εθνικό επίπεδο από κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι πληροφορίες σχετικά με τους αποδέκτες των πληρωμών της ΚΓΠ δημοσιεύονται από κάθε χώρα, σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ για τη διαφάνεια.

3.2.6.3 Χαρακτηριστικά της ΚΓΠ

Η ΚΓΠ ορίζει τις προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν στους γεωργούς να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους προς το κοινωνικό σύνολο, ως εξής:

- Παραγωγή τροφίμων
 - Υπάρχουν περίπου 10 εκατομμύρια γεωργικές εκμεταλλεύσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και 22 εκατομμύρια άτομα εργάζονται σε τακτική βάση στον συγκεκριμένο τομέα. Παράγουν μια εντυπωσιακή ποικιλία άφθονων, οικονομικά προσιτών, ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων.
 - Η ΕΕ είναι γνωστή σε ολόκληρο τον κόσμο για τις διατροφικές και γαστρονομικές της παραδόσεις και είναι ένας από τους μεγαλύτερους παραγωγούς και καθαρός εξαγωγέας γεωργικών προϊόντων διατροφής παγκοσμίως. Λόγω των εξαιρετικών γεωργικών της πόρων, η ΕΕ θα μπορούσε και πρέπει να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας παγκοσμίως.
- Ανάπτυξη αγροτικών κοινοτήτων
 - Στην ύπαιθρό μας, με τους πολύτιμους φυσικούς πόρους της, υπάρχουν πολλές θέσεις εργασίας που συνδέονται με τη γεωργία. Οι αγρότες χρειάζονται μηχανήματα, κτίρια, καύσιμα, λιπάσματα και υγειονομική περίθαλψη για τα ζώα τους, και αυτοί οι τομείς είναι επίσης γνωστοί ως «προηγούμενου σταδίου».
 - Άλλα άτομα απασχολούνται σε δραστηριότητες «επόμενου σταδίου» - όπως η προετοιμασία, η επεξεργασία και η συσκευασία τροφίμων, καθώς και η αποθήκευση τροφίμων, η μεταφορά και το λιανικό εμπόριο. Ο γεωργικός τομέας και ο τομέας των τροφίμων παρέχουν σχεδόν 40 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στην ΕΕ.
 - Για να λειτουργούν αποτελεσματικά και να παραμείνουν σύγχρονοι και παραγωγικοί, οι γεωργοί και οι τομείς του επόμενου και του προηγούμενου σταδίου χρειάζονται άμεση πρόσβαση στις πλέον πρόσφατες πληροφορίες για τα γεωργικά ζητήματα, τις γεωργικές μεθόδους και τις εξελίξεις της αγοράς. Την περίοδο 2014-20, οι πόροι της ΚΓΠ διοχετεύτηκαν στην παροχή τεχνολογιών υψηλής ταχύτητας, βελτιωμένων διαδικτυακών υπηρεσιών και υποδομών σε 18 εκατομμύρια πολίτες αγροτικών περιοχών - ποσοστό που αντιστοιχεί στο 6,4 % του αγροτικού πληθυσμού της ΕΕ.
- Περιβαλλοντικά βιώσιμη γεωργία

- Οι γεωργοί έχουν να αντιμετωπίσουν μια διπλή πρόκληση: να παράγουν τρόφιμα και ταυτόχρονα να προστατεύουν τη φύση και να διαφυλάσσουν τη βιοποικιλότητα. Η συνετή χρήση των φυσικών πόρων είναι θεμελιώδους σημασίας για την παραγωγή τροφίμων και την ποιότητα της ζωής μας – σήμερα, στο μέλλον και για τις επόμενες γενιές (Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Η κοινή γεωργική πολιτική με μια ματιά, 2021).

3.2.6.4 Βασικοί συντελεστές της ΚΓΠ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαβουλευεται τακτικά με τις ομάδες διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών και τις γεωργικές επιτροπές για την καλύτερη δυνατή διαμόρφωση της νομοθεσίας και των πολιτικών που διέπουν τη γεωργία. Ομάδες ειδικών παρέχουν στοιχεία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για παράδειγμα, η ειδική ομάδα για τις γεωργικές αγορές ενημερώνει σχετικά με τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διενεργεί εκτιμήσεις επιπτώσεων κατά τον σχεδιασμό, την προετοιμασία και την πρόταση νέας ευρωπαϊκής νομοθεσίας, εξετάζοντας την ανάγκη ανάληψης δράσης από την ΕΕ και τις πιθανές επιπτώσεις των διαθέσιμων λύσεων. Οι εκτιμήσεις αυτές αποτελούν βασικό μέρος του θεματολογίου της ΕΕ για τη βελτίωση της νομοθεσίας. Εκτιμήσεις επιπτώσεων για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη πραγματοποιήθηκαν το 2003 («ενδιάμεση επανεξέταση»), το 2018 («διαγνωστικός έλεγχος» - SEC (2008) 1885) και το 2011 («ΚΓΠ με χρονικό ορίζοντα το 2020» - SEC (2011) 1153 final).

Το Ελεγκτικό Συνέδριο της ΕΕ διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο στην εποπτεία των γεωργικών δαπανών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει τακτικά εκθέσεις για την κοινή γνώμη (γνωστές ως έρευνες του Ευρωβαρόμετρου) σχετικά με τους Ευρωπαίους, τη γεωργία και την ΚΓΠ. Οι έρευνες του Ευρωβαρόμετρου, που γίνονται σε όλες τις χώρες της ΕΕ, παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τη γνώμη των πολιτών για την ΚΓΠ, και ειδικότερα, πόσο ενήμεροι είναι για τη στήριξη που παρέχει η ΚΓΠ, τις επιδόσεις της και τη σημασία της, καθώς και για θέματα σχετικά με την ποιότητα, το περιβάλλον και πολλά άλλα.

Η διαχείριση της κοινής γεωργικής πολιτικής ασκείται από τη γενική διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μπορεί να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικές πράξεις για την εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Η κοινή γεωργική πολιτική με μια ματιά, 2021).

3.2.6.5 Το μέλλον της ΚΓΠ

Για να εδραιωθεί ο ρόλος της ευρωπαϊκής γεωργίας στο μέλλον, η ΚΓΠ εξελίχθηκε με την πάροδο των ετών ώστε να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες και στις απαιτήσεις και ανάγκες των πολιτών.

Την 1η Ιουνίου 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε νομοθετικές προτάσεις για το μέλλον της ΚΓΠ.

Οι προτάσεις χαράσσουν τη μελλοντική πορεία της ΚΓΠ, διαμορφώνοντας μια απλούστερη και αποτελεσματικότερη πολιτική η οποία θα ενσωματώνει τους φιλόδοξους στόχους βιωσιμότητας της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Η κοινή γεωργική πολιτική με μια ματιά, 2021).

Ανταποκρινόμενη στις νέες συνθήκες και προκλήσεις, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της νέας Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) μετά το 2020 θα έχει μια πιο ολοκληρωμένη και συνεκτική προσέγγιση η οποία θα υλοποιηθεί μέσω της θέσπισης και έγκρισης ενός Στρατηγική Σχεδίου ΚΓΠ ανά Κράτος Μέλος (ΚΜ) που θα καλύπτει τόσο τον Πυλώνα Ι (άμεσες ενισχύσεις, τομεακές παρεμβάσεις ανά τομείς γεωργικών προϊόντων) όσο και τον Πυλώνα ΙΙ (αγροτική ανάπτυξη) της ΚΓΠ.

Το νέο μοντέλο λειτουργίας της νέας ΚΓΠ θα εστιάσει μεταξύ άλλων:

α) στη μεγιστοποίηση της συμβολής της ΚΓΠ στη προστασία του περιβάλλοντος και στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής («πράσινη αρχιτεκτονική») μέσω θέσπισης φιλόδοξων περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων από τα ΚΜ,

β) στην εγκαθίδρυση μιας νέας σχέσης με τα ΚΜ, ενισχύοντας την αρχή της επικουρικότητας και την ευελιξία σχεδιασμού των ΚΜ, με ταυτόχρονη μετάβαση από ένα σύστημα που στηρίζεται στην συμμόρφωση σε ένα σύστημα που πιο στοχευμένο που στηρίζεται «στην επίτευξη των αποτελεσμάτων» (με καθορισμό και επίτευξη σχετικών στόχων και οροσήμων από τα ΚΜ) και

γ) στην προώθηση της καινοτομίας, της γνώσης και των νέων τεχνολογιών (βλ. ψηφιοποίηση) στη γεωργία.

Η στόχευση της νέας ΚΓΠ για μια έξυπνη και ανθεκτική γεωργία, για την ενίσχυση της μέριμνας για το περιβάλλον και το κλίμα και για την ενίσχυση του κοινωνικοοικονομικού ιστού των αγροτικών περιοχών εκφράζεται μέσα από την επίτευξη 9 ειδικών στόχων που αφορούν τόσο τον Πυλώνα Ι όσο και τον Πυλώνα ΙΙ και οι οποίοι είναι εξής:

1. υποστήριξη βιώσιμων γεωργικών εισοδημάτων και ανθεκτικότητας σε ολόκληρη την Ευρ. Ένωση για τη στήριξη της επισιτιστικής ασφάλειας,
2. ενίσχυση του προσανατολισμού προς την αγορά και αύξηση της ανταγωνιστικότητας, συμπεριλαμβανομένης της μεγαλύτερης εστίασης στην έρευνα, την τεχνολογία και την ψηφιοποίηση,
3. βελτίωση της θέσης των αγροτών στην αλυσίδα αξίας
4. συμβολή στο μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σε αυτήν, καθώς και τη συμβολή στην παραγωγή βιώσιμων μορφών ενέργειας
5. προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της αποτελεσματικής διαχείρισης των φυσικών πόρων, όπως το νερό, το έδαφος και ο αέρας

6. συμβολή στην προστασία της βιοποικιλότητας, ενίσχυση των υπηρεσιών οικοσυστήματος και διατήρηση οικότοπων και τοπίων
7. προσέλκυση νέων γεωργών και διευκόλυνση της επιχειρηματικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές
8. προώθηση της απασχόλησης, της ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης και της τοπικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της βιο-οικονομίας και της βιώσιμης δασοκομίας
9. βελτίωση της ανταπόκρισης της γεωργίας της Ευρ. Ένωση στις απαιτήσεις της κοινωνίας όσον αφορά τα τρόφιμα και την υγεία, συμπεριλαμβανομένης της απαίτησης για ασφαλή, θρεπτικά και βιώσιμα τρόφιμα, διαχείρισης, για επίλυσης του ζητήματος των απορριμάτων τροφίμων, καθώς και για καλή μεταχείριση των ζώων.

Περιλαμβάνει ένα σύνολο κανονισμών που αφορούν στην αγροτική παραγωγή στις ενισχύσεις των γεωργών στην ανάπτυξη της υπαίθρου και στη ρύθμιση των αγορών γεωργικών προϊόντων, φροντίζοντας παράλληλα και την περιβαλλοντική συμβατότητα της γεωργικής δραστηριότητας, στη διακίνηση αγροτικών προϊόντων, με στόχο τη σταθερότητα των τιμών, την επιλογή και την υψηλή ποιότητα των προϊόντων, τη χρήση του εδάφους και την απασχόληση στον αγροτικό τομέα (Γενική Γραμματεία Ενωσιακών Πόρων και Υποδομών, Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΠΑΑ 2014-2020, 2021).

Η μελλοντική μεταρρύθμιση της ΚΓΠ αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή από την 1η Ιανουαρίου 2023, αφού επιτευχθεί τελική συμφωνία μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της ΕΕ.

3.2.7 Κυκλική Οικονομία

3.2.7.1 Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία

Το 2015, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το πρώτο της σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία (COM(2015) 614 final). Οι 54 δράσεις του πρώτου σχεδίου δράσης της ΕΕ έχουν υλοποιηθεί. Η μετάβαση της ΕΕ σε μια κυκλική οικονομία καθοδηγείται πλέον από το νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία που υιοθέτησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάρτιο του 2020.

Το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία συνάδει με τον στόχο της ΕΕ για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 στα πλαίσια της Πράσινης Συμφωνίας και έχει στόχο την επίτευξη της μετασχηματιστικής αλλαγής που απαιτείται με βάση την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, με παράλληλη αξιοποίηση των δράσεων κυκλικής οικονομίας που εφαρμόστηκαν μετά το 2015.

Η δέσμη μέτρων για την κυκλική οικονομία συνίσταται σε ένα σχέδιο δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία, το οποίο καθορίζει ένα συγκεκριμένο και φιλόδοξο πρόγραμμα δράσης, με μέτρα που καλύπτουν ολόκληρο τον κύκλο: από την παραγωγή και την κατανάλωση μέχρι τη διαχείριση των αποβλήτων και την αγορά δευτερογενών πρώτων υλών.

Το σχέδιο δράσης εισάγει νομοθετικά και μη νομοθετικά μέτρα που στοχεύουν σε τομείς όπου η δράση σε επίπεδο ΕΕ αποφέρει πραγματική προστιθέμενη αξία και έχει τα οποία έχουν τους εξής στόχους:

- Τα βιώσιμα προϊόντα να είναι ο κανόνας στην ΕΕ
- Ενδυνάμωση των καταναλωτών και των αγοραστών του δημόσιου τομέα
- Κυκλικότητα στις μεθόδους παραγωγής με επικέντρωση στους τομείς που χρησιμοποιούν τους περισσότερους πόρους και όπου το δυναμικό κυκλικότητας είναι υψηλό, όπως: ηλεκτρονικά και ΤΠΕ, ηλεκτρικές στήλες και οχήματα, συσκευασίες, πλαστικά, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, κατασκευές και κτίρια, **τρόφιμα**, νερό και **θρεπτικές ουσίες**.
- Λιγότερα απόβλητα, μεγαλύτερη αξία: (1) Βελτίωση της πολιτικής για τα ύδατα για να υποστηριχθεί η πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και η κυκλικότητα (2) Βελτίωση της κυκλικότητας σε ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από τοξικές ουσίες (3) Δημιουργία μιας εύρυθμης ενωσιακής αγοράς για δευτερογενείς πρώτες ύλες (4) Αντιμετώπιση των εξαγωγών αποβλήτων από την ΕΕ.
- Εξασφάλιση λειτουργικότητας της κυκλικότητας για τους πολίτες, τις περιφέρειες και τις πόλεις.
- Καθοδήγηση προσπαθειών για την κυκλική οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο.

3.2.7.2 Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας δημοσίευσε το Δεκέμβριο 2018 την Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία με σκοπό την επιτάχυνση των δράσεων για την προώθηση της κυκλικής οικονομίας και την απελευθέρωση αναπτυξιακού δυναμικού. Η υιοθέτηση πολιτικών που θα προωθήσουν τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας και στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Πυλώνες της Εθνικής Στρατηγικής Κυκλικής Οικονομίας και ταυτόχρονα στοιχεία αναπτυξιακού μετασχηματισμού και αλλαγής αναπτυξιακού προτύπου αποτελούν οι :

- **Βιώσιμη Διαχείριση Πόρων, με βασικές επιδιώξεις την αύξηση της αποδοτικότητάς τους, την επανεξέταση των αλυσίδων αξίας, την ορθολογική διαχείριση αποβλήτων, την επανάχρηση κτιρίων και την επαναχρησιμοποίηση του νερού ή τη συλλογή βρόχινων και πηγαίων νερών.**
- **Ενίσχυση της Κυκλικής Επιχειρηματικότητας**, με ενθάρρυνση της ιδέας του οικοσχεδιασμού, της παραγωγής προϊόντων με μεγάλη διάρκεια ζωής, της επισκευής ανακαίνισης, επαναχρησιμοποίησης, αναπαλαίωσης, προώθηση της βιομηχανικής συμβίωσης (clusters, πάρκα καινοτομίας, εκκολαπτήρια επιχειρήσεων, πλατφόρμες ανταλλαγής γνώσης-πληροφορίας), της προώθησης μοντέλων καινοτόμας επιχειρηματικότητας (πχ οικονομίας του διαμοιρασμού), υποστήριξη της βιολογικής

οικονομίας, της προώθησης πράσινων και κυκλικών δημόσιων προμηθειών, της υποστήριξης χρήσης δευτερογενών υλικών.

Κυκλική Κατανάλωση, με πλήρη ενημέρωση των πολιτών, αξιοποίηση Οικολογικού Σήματος και άλλων κινήτρων, με εκπαίδευση και βασικές επιδιώξεις την αειφόρο κατανάλωση τροφίμων (αποτροπή απόρριψης, αστική καλλιέργεια), την αποτροπή υπερβολικής χρήσης πόρων (**τρόφιμα**, ποτά, ένδυση, συσκευασία, ΗΗΕ), την πρόληψη παραγωγής αποβλήτων μέσω προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση, επισκευής και επιδιόρθωσης, τον έλεγχο του λιανικού ηλεκτρονικού εμπορίου και τελικά την προώθηση υπηρεσιών χρήσης αντί της προμήθειας προϊόντων.

3.2.7.3 Σχέδιο Δράσης της Ελλάδας για την Κυκλική Οικονομία

Στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής της χώρας και των δεδομένων που προκύπτουν από την εφαρμογή των αρχών της Κυκλικής Οικονομίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μια από τις πιο σημαντικές πρωτοβουλίες της Γενικής Γραμματείας Φυσικού Περιβάλλοντος & Υδάτων ήταν η εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης Κυκλικής Οικονομίας που τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση τον Μάρτιο του 2021. Το «**Νέο Σχέδιο Δράσης της Ελλάδας για την Κυκλική Οικονομία – Οδικός Χάρτης**» αποτελεί την επικαιροποιημένη στρατηγική της χώρας για την Κυκλική Οικονομία για τα έτη 2021 – 2025.

Το Νέο Σχέδιο Δράσης της Ελλάδας διαρθρώνεται σε πέντε (5) κύριους άξονες :

- Βιώσιμη παραγωγή και βιομηχανική πολιτική
- Βιώσιμη κατανάλωση
- Λιγότερα απόβλητα με μεγαλύτερη αξία
- Οριζόντιες δράσεις
- Ειδικές δράσεις για βασικά προϊόντα που πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά προτεραιότητα

Το νέο Σχέδιο Δράσης, εκτός από τα θέματα οριζόντιων δράσεων που αφορούν σε θέματα της πολιτείας, όπως διακυβέρνησης, νομοθεσίας, οργάνωσης και εφαρμογής, περιλαμβάνει σειρά δράσεων με κύριους αποδέκτες τις επιχειρήσεις και τους πολίτες μέσα από υφιστάμενα αλλά και νέα καινοτόμα και ψηφιακά μοντέλα.

Ειδικότερα περιλαμβάνονται 65 δράσεις για την περίοδο 2021-2025, οι οποίες αναφέρονται με χρονικό ορίζοντα, σύντομη περιγραφή και αρμόδιους φορείς:

- 43 αφορούν τις βασικές πτυχές της κυκλικής οικονομίας , παραγωγή, κατανάλωση, απόβλητα και οριζόντια θέματα (όπως διακυβέρνησης κα).
- 22 αφορούν βασικά προϊόντα που πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά προτεραιότητα.

Ο στόχος των συμπεριλαμβανόμενων δράσεων είναι να συμβάλουν ουσιαστικά στον μετασχηματισμό προς μία κυκλική οικονομία, στην ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών ευκαιριών, στην ενίσχυση των υφιστάμενων επιχειρήσεων, στη δημιουργία νέων αγορών για ορισμένα προϊόντα και στη θέσπιση κανόνων, κινήτρων και χρηματοδοτικών εργαλείων προκειμένου να αναπτυχθεί η

οικονομία προς μια νέα και περισσότερο βιώσιμη κατεύθυνση. Μια από τις δράσεις είναι και η διαμόρφωση Ειδικού Σχεδίου Χρηματοδότησης Δράσεων Κυκλικής Οικονομίας. Το σχέδιο αυτό θα αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για την καθοδήγηση των επιχειρήσεων (ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων) και των τραπεζών με σκοπό τη δανειοδότηση για την ανάπτυξη δράσεων κυκλικής οικονομίας.

Στο παρόν πρόγραμμα έχουν προταθεί δράσεις που αφορούν στον τομέα της ασφάλειας και της ποιότητας των τροφίμων φυτικής προέλευσης, βαρύνουσας σημασίας για τη δημόσια υγεία και την αγροτική οικονομία της χώρας. Επιπροσθέτως, επιχειρείται η ειδικευμένη προώθηση των προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ, προϊόντων βαρύνουσας σημασίας για την αγροτική οικονομία της χώρας καθώς και η υποστήριξη του δυναμικού χαρακτήρα του πρωτογενούς τομέα, η ενσωμάτωση καινοτόμων τεχνολογιών ικανών να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα, την **κυκλική οικονομία**, την αειφορία και την ασφάλεια των παραγόμενων προϊόντων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

3.2.8 Μελέτη και Προστασία του Εδάφους

Παρά το μεγάλο εύρος των δραστηριοτήτων που εξαρτώνται εν τέλει από το έδαφος, δεν υπάρχει ειδική νομοθεσία της ΕΕ για το έδαφος. Μέχρι σήμερα, και σε αντίθεση με το νερό και τον αέρα, η προστασία του εδάφους αντιμετωπίζεται έμμεσα ή στο πλαίσιο τομεακών πολιτικών: γεωργία και δασοκομία, ενέργεια, νερό, κλιματική αλλαγή, προστασία της φύσης, απόβλητα και χημικά. Η έλλειψη συνεκτικής πολιτικής για το έδαφος σε επίπεδο ΕΕ αντικατοπτρίζεται επίσης στην ανεπάρκεια εναρμονισμένων δεδομένων για το έδαφος (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος: Έδαφος, 2019).

Σε παγκόσμιο επίπεδο, τα ζητήματα του εδάφους αντιμετωπίζονται υπό το ευρύτερο πρίσμα της υποβάθμισης των γαιών (και περιορίζονται μέχρι τώρα στις περιοχές με ξηρά εδάφη) από τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της απερήμωσης (σύμβαση UNCCD). Πιο πρόσφατα, η έννοια της διατήρησης των λειτουργιών του εδάφους ενσωματώθηκε στην έννοια της ουδετερότητας ως προς την υποβάθμιση των γαιών, η οποία υπάγεται στους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης που συμφωνήθηκαν από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 2015. Οι στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης αφορούν επίσης ζητήματα όπως η ποιότητα του εδάφους, η ρύπανση του εδάφους και η διαχείριση χημικών και αποβλήτων. Η υλοποίηση των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό όχημα για την εφαρμογή μέτρων προστασίας του εδάφους στην Ευρώπη. Οι προσπάθειες για την εναρμόνιση και την προτυποποίηση των πληροφοριών σχετικά με το έδαφος για δημόσια χρήση προχωρούν επίσης, τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ο **Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος** (ΕΟΠ) εκπονεί αξιολογήσεις βάσει δεικτών σε μια σειρά ζητημάτων σχετικά με τη χρήση της γης και του εδάφους στο πλαίσιο της θεματικής ομάδας για τους δείκτες σχετικά με τη χρήση γης και το έδαφος (ομάδα δεικτών LSI). Η ομάδα δεικτών LSI περιλαμβάνει δείκτες για την κατάληψη γης, για τη θωράκιση του εδάφους, για τη διαχείριση μολυσμένων τόπων, για την υγρασία του εδάφους, για τη διάβρωση του εδάφους και για τον οργανικό

άνθρακα του εδάφους. Προγραμματίζονται επίσης δείκτες για τον κατακερματισμό και την ανακύκλωση των γαιών. Οι υπηρεσίες παρακολούθησης της ξηράς μέσω του συστήματος Copernicus διευκολύνουν τις τακτικές επικαιροποιήσεις διαφόρων από αυτούς τους δείκτες. Ο ΕΟΠ δημοσιεύει επίσης ειδικές αξιολογήσεις επί συγκεκριμένων θεμάτων σχετικών με το έδαφος, όπως η αποδοτικότητα των εδαφικών πόρων σε αστικές περιοχές ή τα φορτία θρεπτικών ουσιών στο έδαφος και μετάλλων στο περιβάλλον.

Ανάλογα με το θέμα, ο ΕΟΠ συνεργάζεται με συναδέλφους από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ιδίως το Κοινό Κέντρο Ερευνών (JRC) και τη ΓΔ Περιβάλλοντος), με εκπροσώπους του δικτύου Eionet από το εθνικό κέντρο αναφοράς για το έδαφος, τις χρήσεις γης και τη χωροταξία, ή άλλα ευρωπαϊκά δίκτυα και εμπειρογνώμονες. Στους παγκόσμιους εταίρους περιλαμβάνονται η Γραμματεία της Σύμβασης UNCCD, η Παγκόσμια Σύμπραξη για το Έδαφος, η Παγκόσμια Πρωτοβουλία για τους Δείκτες Γης (που διευκολύνεται μέσω του UN-Habitat) και το πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον.

Το έργο του ΕΟΠ στον συγκεκριμένο θεματικό τομέα έχει υποστηριχθεί από τα σχετικά Ευρωπαϊκά Θεματικά Κέντρα (ΕΘΚ) ήδη από το 1996. Το ΕΘΚ για τα αστικά συστήματα, τα συστήματα γης και εδάφους (ETC/ULS), το οποίο δραστηριοποιείται από το 2014, στηρίζει σήμερα το έργο του ΕΟΠ για τα εδάφη. Το 2007, οι δραστηριότητες που αφορούν τα δεδομένα για το έδαφος μεταφέρθηκαν στο Ευρωπαϊκό κέντρο δεδομένων για το έδαφος του JRC (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος: Έδαφος, 2019).

3.2.9 Στρατηγικές για το Θόρυβο, τις ακτινοβολίες, την ατμοσφαιρική ρύπανση

Ο θόρυβος αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες υποβάθμισης του περιβάλλοντος και επομένως της ποιότητας ζωής. Η δημιουργία και μετάδοση ακτινοβολιών, έχουν επίσης σημαντικές επιδράσεις στην ανθρώπινη υγιεινή και ασφάλεια καθώς και στο περιβάλλον.

3.2.9.1 Θόρυβος

Το NOISE (Noise Observation and Information Service for Europe) είναι η νέα Υπηρεσία Παρατηρήσεων και Πληροφοριών Περιβαλλοντικού Θορύβου για την Ευρώπη που δημιουργήθηκε και λειτουργεί υπό την ευθύνη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Πρόκειται για την μεγαλύτερη βάση δεδομένων θορύβου που έχει υπάρξει ποτέ για την Ευρώπη όπου θα παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με τα αποτελέσματα των στρατηγικών χαρτών θορύβου που υποβάλλονται σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2002/49/ΕΚ σχετικά με την αξιολόγηση και διαχείριση του περιβαλλοντικού θορύβου.

Η Οδηγία 2002/49/ΕΚ καθορίζει εναρμονισμένους δείκτες, μεθοδολογίες, πρότυπα υπολογισμών και εκτιμήσεων θορύβου από περιβαλλοντικό θόρυβο ώστε να παρουσιάζεται με τρόπο ομοιόμορφο η χαρτογράφηση του θορύβου και οι εκτιμήσεις της έκθεσης του πληθυσμού για όλη την Ευρώπη.

Το NOISE έχει ως στόχο να συλλέξει και δημοσιοποιήσει πληροφορίες που θα καλύψουν όλες τις γεωγραφικές περιοχές της Ευρώπης που έχουν πληγεί περισσότερο από τα δίκτυα μεταφορών και τις βιομηχανικές πηγές θορύβου. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται - βάσει δεδομένων συγκοινωνιακών φόρτων - οι μεγαλύτερες οδικές και σιδηροδρομικές αρτηρίες, τα μεγαλύτερα αεροδρόμια της Ευρώπης κλπ.

Αυτή η βάση δεδομένων περιέχει στοιχεία και πληροφορίες που κοινοποιούνται από κράτη μέλη της ΕΕ και της χώρας του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου μετά από σχετικές μελέτες που έχουν εκπονηθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2002/49/ΕΚ. Προς το παρόν, αυτή η βάση δεδομένων περιλαμβάνει τα στοιχεία που διαβιβάστηκαν από τα κράτη-μέλη και χώρες - μέλη μέχρι και 30 Ιουνίου 2010. Τα στοιχεία αυτά είναι διαθέσιμα από την ειδική ιστοσελίδα του NOISE στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος.

Επισημαίνεται ότι πολλές χώρες συνεχίζουν να συλλέγουν πληροφορίες για στρατηγικούς χάρτες θορύβου και να υποβάλλουν στοιχεία στον ΕΟΠ ο οποίος με την σειρά του μετά από έλεγχο θα τα παρουσιάζει στο NOISE.

Ήδη για την Ελλάδα, στο NOISE παρουσιάζονται στοιχεία έκθεσης πληθυσμού από περιβαλλοντικό θόρυβο που προέρχεται από τις λειτουργικές δραστηριότητες του Διεθνούς Αεροδρομίου Αθηνών «Ελ. Βενιζέλος».

Σημειώνεται ότι το ΥΠΕΚΑ έχει σχεδιάσει εκτεταμένο πρόγραμμα υλοποίησης στρατηγικών χαρτών θορύβου - βάσει της Οδηγίας 2002/49/ΕΚ - για όλες τις μεγάλες πόλεις της Ελλάδος οι οποίοι θα υποβάλλονται και αυτοί στο NOISE εν καιρώ.

Πέραν των δεδομένων του NOISE, περισσότερες πληροφορίες για τον περιβαλλοντικό θόρυβο και στοιχεία έκθεσης πληθυσμού σε αυτόν βάσει της Οδηγίας 2002/49/ΕΚ, είναι διαθέσιμες στις λοιπές ενότητες της κατηγορίας «Θόρυβος-Ακτινοβολίες» της ιστοσελίδας του ΥΠΕΚΑ (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας: Υπηρεσία NOISE, 2021).

3.2.9.2 Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία

Η δημιουργία και μετάδοση ακτινοβολιών, που στις μέρες μας είναι ιδιαίτερα διαδεδομένες λόγω της πολλαπλότητας και ποικιλίας των τεχνολογικών εφαρμογών, έχουν σημαντικές επιδράσεις στην ανθρώπινη υγιεινή και ασφάλεια καθώς και στο περιβάλλον. Ακόμη και η φυσική ηλιακή ακτινοβολία και ειδικότερα στην υπεριώδη περιοχή του φάσματος έχει γνωστές επιπτώσεις, οι οποίες έχουν συζητηθεί με αφορμή την απομείωση των στρωμάτων του όζοντος, ως αποτέλεσμα της αέριας ρύπανσης.

Κεντρικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η έκθεση σε ηλεκτρομαγνητικές ακτινοβολίες και για τον λόγο αυτό η τρέχουσα νομοθεσία δίνει μεγάλη σημασία στον τομέα αυτό. Στην Υ.Α. 2300 ΕΦΑ (493)/2008 (ΦΕΚ

346 Β/2008) αναφέρονται ορισμοί μετρήσεις τήρησης ορίων ασφαλούς έκθεσης του κοινού σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία από κάθε κεραία.

Ο τρόπος διενέργειας των μετρήσεων και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια που αφορά τους ελέγχους της τήρησης των ορίων ασφαλούς έκθεσης του κοινού σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία στο περιβάλλον των σταθμών κεραιών που πραγματοποιεί η Εθνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας, είτε δια των οργάνων της ή με συνεργεία που έχουν ειδικά προς τούτο εξουσιοδοτηθεί από αυτήν, όπως προβλέπεται στο άρθρο 31 του ν. 3431/2006 (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας: Θόρυβος - Ακτινοβολίες, 2021).

3.2.9.3 Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης

Η Οδηγία (ΕΕ) 2016/2284 (NECD) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Δεκεμβρίου 2016, σχετικά με τη μείωση των εθνικών εκπομπών ορισμένων ατμοσφαιρικών ρύπων, προβλέπει την υποχρέωση της χώρας να καταρτίσει, θεσπίσει και εφαρμόσει Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης (ΕΠΕΑΡ).

Το ΕΠΕΑΡ περιέχει εθνικές πολιτικές και μέτρα βασισμένα κυρίως στο θεσμοθετημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), ώστε να υπάρξει συμμόρφωση με τις εθνικές δεσμεύσεις μείωσης των εκπομπών για τα έτη από το 2020 έως το 2029 και από το 2030 και μετά, για τους ρύπους διοξείδιο του θείου (SO₂), οξείδια του αζώτου (NO_x), πτητικές οργανικές ενώσεις εκτός του μεθανίου (NMVOC), αμμωνία (NH₃) και αιωρούμενα σωματίδια ΑΣ_{2,5} (Οδηγία (ΕΕ) 2016/2284, 2016).

3.3 ΘΕΣΜΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.3.1 Διαχείριση Αποβλήτων

3.3.1.1 Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) 2020 – 2030

Το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων ΕΣΔΑ καθορίζει την πολιτική, τις στρατηγικές, τους άξονες καθώς και τους ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους διαχείρισης αποβλήτων και των επιμέρους ρευμάτων τους, θέτοντας παράλληλα τους άξονες δράσεων και μέτρων για την επίτευξη των στόχων που θέτει τόσο η εθνική όσο και η νομοθεσία της ΕΕ για τη διαχείριση των αποβλήτων. Εκπονείται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και εγκρίνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο, προκειμένου να υπάρχει πολιτική δέσμευση του συνόλου των Υπουργείων για την εφαρμογή του και ενιαία προσέγγιση αναφορικά με τη διαχείριση των αποβλήτων της χώρας (Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων 2020 - 2030, 2020).

Το νέο ΕΣΔΑ (2020-2030) έχει θέσει φιλόδοξους στόχους συμβατούς με τους στόχους των οδηγιών της ΕΕ για τη διαλογή στην πηγή, που είναι και στόχοι των οδηγιών της δέσμης μέτρων για την

κυκλική οικονομία, και ιδίως την επίτευξη της αύξησης της προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση και της ανακύκλωσης των Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ) τουλάχιστον σε ποσοστό 55% κατά βάρος μέχρι το 2025 και 60% κατά βάρος μέχρι το 2030. Επίσης τίθεται ως στόχος η ελαχιστοποίηση της υγειονομικής ταφής στο 10% των παραγόμενων ΑΣΑ έως το 2030. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων το ΕΣΔΑ προβλέπει τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων καθώς και τους αρμόδιους φορείς για την υλοποίησή τους, στοχεύοντας ιδίως στην ανάπτυξη της χωριστής συλλογής, όπου μεταξύ των άλλων προβλέπει

- τη χωριστή συλλογή νέων ρευμάτων αποβλήτων,
- τη διαλογή στην πηγή,
- στην αρχή «Πληρώνω Όσο Πετάω»,
- την ενίσχυση και αναβάθμιση των Κέντρων Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ) (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας: Στερεά Απόβλητα, 2021).

3.3.1.2 Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων (ΕΣΔΕΑ)

Η εθνική πολιτική, οι στρατηγικές και προοπτικές στη διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων, έως το 2020, καθορίζονται στο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων (ΕΣΔΕΑ), σύμφωνα με τις τάσεις της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», την πρόταση για το 7ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον και τον Οδικό Χάρτη για την αποδοτικότητα των πόρων. Το ΕΣΔΕΑ, όπως και το ΕΣΔΑ, διαμορφώθηκε μετά από επεξεργασία προηγηθείσας μελέτης και αφού ελήφθησαν υπόψη απόψεις των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και φορέων στον τομέα διαχείρισης των επικίνδυνων αποβλήτων και σχόλια στο πλαίσιο προηγηθείσας δημόσιας διαβούλευσης. Το Σχέδιο αποσκοπεί στη διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας και αποβλέπει στον κοινωνικό και οικολογικό μετασχηματισμό του παραγωγικού μοντέλου και στη μετάβαση προς μια οικονομία των κοινωνικών αναγκών, στο πλαίσιο μιας Κυκλικής Οικονομίας.

Ιδιαίτερη σημασία για την επίτευξη αυτού του σκοπού έχει η πλήρης εφαρμογή της πυραμίδας ιεράρχησης στη διαχείριση, με προτεραιότητα στην πρόληψη παραγωγής, ακολουθούμενη από την προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, την ανακύκλωση, την ανάκτηση ενέργειας και τέλος την ασφαλή διάθεση, ως τελευταία επιλογή διαχείρισης (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας: Στερεά Απόβλητα, 2021).

3.3.1.3 Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Διαχείρισης Αστικών Λυμάτων Οικισμών

Η χώρα μας καταβάλει συστηματικές προσπάθειες για την ολοκλήρωση της κατασκευής των υποδομών διαχείρισης λυμάτων των οικισμών, αξιοποιώντας τους πόρους των συγχρηματοδοτούμενων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Δεδομένου ότι η πλήρης συμμόρφωση στις απαιτήσεις και στο χρονοδιάγραμμα της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ παρουσιάζει καθυστέρηση, κυρίως όσον αφορά στους μικρότερους οικισμούς και προκειμένου η χώρα να ανταποκριθεί αποτελεσματικά και να δρομολογήσει άμεσα τις υπολειπόμενες εκκρεμότητες εκπονήθηκε «Εθνικό

Επιχειρησιακό Σχέδιο για τις Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων στην Ελλάδα, που εξυπηρετούν Οικισμούς Γ' προτεραιότητας». Το Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο χρηματοδοτήθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αποτελείται από δεκατρία (13) Περιφερειακά Επιχειρησιακά Σχέδια, τα οποία οριστικοποιήθηκαν και εγκρίθηκαν από την αρμόδια Επιτροπή Καθοδήγησης, προκειμένου η χώρα μέχρι το τέλος του 2023 να ικανοποιήσει πλήρως τις υποχρεώσεις της απέναντι στην Οδηγία 91/271/ΕΟΚ για τη διαχείριση αστικών λυμάτων. Το Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο επικαιροποιήθηκε την άνοιξη του 2020 συμπεριλαμβάνοντας πλέον το σύνολο των οικισμών της χώρας που εμπίπτουν στις απαιτήσεις της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ.

Στόχος του Επιχειρησιακού Σχεδίου είναι η βελτίωση του προγραμματισμού και της παρακολούθησης της εφαρμογής των ενεργειών κατασκευής και λειτουργίας των αναγκαίων έργων με βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων από το ΕΣΠΑ 2014-2020 και συμπληρωματικά από εθνικούς πόρους (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας: Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Διαχείρισης Αστικών Λυμάτων Οικισμών, 2021).

3.3.1.4 Στοιχεία από το Σχέδιο Διαχείρισης για τα Γεωργοκτηνοτροφικά Απόβλητα (ΓΚΤ)

Τα στοιχεία που αφορούν την υφιστάμενη παραγωγή και διαχείριση των γεωργοκτηνοτροφικών αποβλήτων παρουσιάζονται συνοπτικά στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 3-8: Συγκεντρωτικά στοιχεία αποτύπωσης υφιστάμενης κατάστασης για τα γεωργοκτηνοτροφικά απόβλητα

Γεωργοκτηνοτροφικά Απόβλητα (ΓΚΤ)	
Υφιστάμενη παραγωγή (2018)	12.469.086t και ειδικότερα <ul style="list-style-type: none"> ➤ Υπολείμματα καλλιεργειών: 2.297.336t (στοιχεία εκτίμησης ΕΣΔΑ 2015) ➤ Αποσυρόμενα φρούτα και λαχανικά: 129.138t (στοιχεία ΥΠΑΑΤ) ➤ Απόβλητα κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης: 10.033.312t (στοιχεία εκτίμησης ΕΣΔΑ 2015) ➤ Συσσκευασίες φυτοπροστατευτικών: 800t (στοιχεία ΥΠΕΝ) ➤ Πλαστικά γεωργίας: 8.500t (στοιχεία ΥΠΕΝ)
Υποδομές επεξεργασίας	Υφίστανται ορισμένες μονάδες παραγωγής εδαφοβελτιωτικών αερόβιας ή αναερόβιας λιπασματοποίησης με ταυτόχρονη παραγωγή ενέργειας. Σύμφωνα με στοιχεία του ΚΑΠΕ (2018), το 2017, η εγκατεστημένη ισχύς 22 αγροκτηνοτροφικών μονάδων βιομάζας ήταν 14,07 Mwe. Δεν αξιοποιείται στο βαθμό που είναι τεχνικοοικονομικά εφικτό η βιομάζα του αγροκτηνοτροφικού τομέα στην Ελλάδα.

Για το ρεύμα των Γεωργοκτηνοτροφικών Αποβλήτων (ΓΚΤ) τίθενται οι ακόλουθοι στόχοι διαχείρισης:

Πίνακας 3-9: Στόχοι Διαχείρισης των Γεωργοκτηνοτροφικών Αποβλήτων (ΓΚΤ) (Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων 2020 - 2030, 2020)

Στόχοι Διαχείρισης	
9	Γεωργοκτηνοτροφικά Απόβλητα (ΓΚΤ)
9.1	Πλήρης ανάπτυξη δικτύου συλλογής βιοαποδομήσιμων αποβλήτων γεωργοκτηνοτροφικής προέλευσης για την ανάκτηση επ' ωφελεία της γεωργίας, την παραγωγή προϊόντων (όπως ζωοτροφών) ή την παραγωγή ενέργειας από βιοαέριο/βιομάζα
9.2	Χωριστή συλλογή και ανάκτηση των πλαστικών Γεωργοκτηνοτροφικής προέλευσης με έμφαση στα πλαστικά θερμοκηπίου και τις συσκευασίες
9.3	Χωριστή συλλογή και κατάλληλη διαχείριση των πλαστικών συσκευασίας που περιέχουν επικίνδυνες ουσίες

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται ενδεικτικά κάποια μέτρα που πρέπει να υλοποιηθούν για την αποτελεσματική επίτευξη των παραπάνω στόχων.

Μέτρο	
ΓΚΤ.1	Κατάλληλη συλλογή του συνόλου των παραγόμενων Γεωργοκτηνοτροφικών Αποβλήτων παρακολούθησης αγροτικών δραστηριοτήτων
ΓΚΤ.2	Επιαναχρησιμοποίηση, όπου είναι δυνατή με ενέργειες όπως: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Βόσκηση υπολειμμάτων καλλιεργειών για την ενσωμάτωσή τους στη γεωργία ➤ Κοπή υπολειμμάτων καλλιεργειών και κάλυψη του εδάφους με τα υπολείμματα ➤ Ψιλοτεμαχισμός κλαδεμάτων πολυετών φυτών για την ενσωμάτωση σε σωρούς compost ➤ Κομποστοποίηση υπολειμμάτων καλλιεργειών ξεχωριστά ή με άλλα ρεύματα ➤ Ζύμωση κτηνοτροφικών αποβλήτων, όπου απαιτείται, επι τόπου σε κοπροσωρούς ή σε μονάδες επεξεργασίας κοπριάς ➤ Επιτόπου εφαρμογή κομποστοποίησης με μικροοργανισμούς για τη μετατροπή σε λίπασμα
ΓΚΤ.3	Ανακύκλωση ή / και ενεργειακή αξιοποίηση ακολουθώντας την ιεραρχία προτεραιοτήτων: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ανακύκλωση ως οργανική ουσία ➤ Ανακύκλωση ως εδαφοβελτιωτικό ➤ Χρήση ως δευτερογενής πρώτη ύλη σε άλλες εφαρμογές έπειτα από κατάλληλη τεκμηρίωση (ενδεικτικά κεραμοποιία) ➤ Ανάκτηση ενέργειας και θερμότητας σε μονάδες βιοαερίου ➤ Ανάκτηση ενέργειας σε μονάδες ενεργειακής αξιοποίησης ή συναποτέφρωσης
ΓΚΤ.4	Ανάπτυξη δικτύου συλλογής και μεταφοράς ΓΚΤ αποβλήτων, καθώς και υποδομών διαχείρισής τους με προσπάθεια παραγωγής χρήσιμων προϊόντων και ανάκτησης υλικών ή/και ενέργειας. Διερεύνηση δυνατότητας συνεπεξεργασίας ορισμένων κατηγοριών ΓΚΤ με το οργανικό κλάσμα των ΑΣΑ σε ΜΕΑ ή ΜΕΒΑ ή/και συνεπεξεργασία με τα ΑΣΑ σε μονάδες ενεργειακής αξιοποίησης με θερμική επεξεργασία

ΓΚΤ.5	Δημιουργία προγράμματος παρακολούθησης της διαχείρισης των γεωκτηνοτροφικών αποβλήτων. Ενοποίηση μητρώων παρακολούθησης αγροτικών δραστηριοτήτων
ΓΚΤ.6	Δημιουργία οδηγού διαχείρισης ΓΚΤ αποβλήτων
ΓΚΤ.7	Δράσεις εκπαίδευσης, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης μέσω του προγράμματος «Νέα Γεωργία για τη Νέα Γενιά»
ΓΚΤ.8	Οργάνωση και αδειοδότηση Συλλογικού Συστήματος Εναλλακτικής Διαχείρισης για τις συσκευασίες φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην Ελλάδα
ΓΚΤ.9	Δράσεις για την ανάκτηση ή διάθεση των καταλοίπων γεωργικών φαρμάκων

Πίνακας 3-10: Ενδεικτικά προτεινόμενα μέτρα και δράσεις για τα Γεωργοκτηνοτροφικά Απόβλητα

3.3.2 Διαχείριση Υδατικών Πόρων

Η προστασία των υδάτινων και θαλάσσιων πόρων - και η διασφάλιση της οικολογικής ποιότητας του - αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ. Η οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα (ΟΠΥ), η οποία θεσπίστηκε το 2000, και η οδηγία - πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική (ΟΠΘΣ) του 2008 παρέχουν το πλαίσιο για τη διαχείριση ολόκληρων υδάτινων οικοσυστημάτων και θέτουν ως στόχο την επίτευξη καλής περιβαλλοντικής κατάστασης για τους πόρους γλυκών και θαλάσσιων υδάτων μέσω μιας οικοσυστημικής, ή ολιστικής, προσέγγισης (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος: Υδάτινο και θαλάσσιο περιβάλλον, 2020).

3.3.2.1 Οδηγία Πλαίσιο για τα νερά 2000/60/ΕΚ (ΟΠΥ)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει από τις αρχές του έτους 2000 μια νέα πολιτική για τη διαχείριση των υδατικών πόρων. Βασικό εργαλείο προώθησης της νέας πολιτικής είναι η Οδηγία Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ.

Η Οδηγία για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων ή αλλιώς Οδηγία-Πλαίσιο για τα Νερά, μετά από μια μακρόχρονη περίοδο συζητήσεων και διαπραγματεύσεων μεταξύ των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τέθηκε σε ισχύ στις 22 Δεκεμβρίου 2000. Η Οδηγία συνδυάζει ποιοτικούς, οικολογικούς και ποσοτικούς στόχους για την προστασία υδάτινων οικοσυστημάτων και την καλή κατάσταση όλων των υδατικών πόρων και θέτει ως κεντρική ιδέα την ολοκληρωμένη διαχείριση τους στη γεωγραφική κλίμακα των Λεκανών Απορροής Ποταμών. Επιπλέον, επαναπροσδιορίζει την έννοια της Λεκάνης Απορροής, η οποία περιλαμβάνει τα εσωτερικά επιφανειακά (ποταμοί, λίμνες), τα υπόγεια ύδατα, τα μεταβατικά (δέλτα, εκβολές ποταμών) και τα παράκτια οικοσυστήματα.

Η πολιτική για τα νερά καινοτομεί σε τέσσερα σημεία:

- Στοχεύει στην ολοκληρωμένη διαχείριση του νερού με στόχο την επίτευξη της αειφορίας
- Λαμβάνει ως βάση την ολοκληρωμένη διαχείριση του νερού τις «υδρολογικές λεκάνες»

- Αναγνωρίζει παράλληλα με τις ανθρώπινες ανάγκες και τη σπουδαιότητα του νερού στις λειτουργίες των οικοσυστημάτων
- Προβλέπει τη συμμετοχή του κοινού στο σχεδιασμό, τη λήψη αποφάσεων και την παρακολούθηση της εφαρμογής της πολιτικής για τα νερά (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας: Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά, 2021).

Η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την κοινοτική Οδηγία-Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ έγινε με το Ν.3199/2003 (ΦΕΚ 280 Α/09.12.2003) και το ΠΔ 51/2007 (ΦΕΚ 54/Α/08.03.2007). Με τις διατάξεις της παραπάνω εθνικής νομοθεσίας ενσωματώθηκαν οι βασικές έννοιες της Οδηγίας για τους υδατικούς πόρους και ταυτόχρονα συγκροτήθηκε η νέα διοικητική δομή, καθώς και καθορίστηκαν οι αρμοδιότητες των επιμέρους φορέων, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε περιφερειακό.

Κύρια προτεραιότητα της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων είναι η κατάρτιση των Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας, σύμφωνα με την κοινοτική και εθνική νομοθεσία. Οι Λεκάνες Απορροής Ποταμών και τα Υδατικά Διαμερίσματα έχουν καθοριστεί με την Απόφαση της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων της 16.07.2010.

Με την αρ. 135275/2017 (ΦΕΚ Β 1751/22-5-2017) Απόφαση της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων εγκρίθηκαν οι γενικοί κανόνες κοστολόγησης και τιμολόγησης των υπηρεσιών ύδατος, καθώς και η μέθοδος και διαδικασίες για την ανάκτηση κόστους των υπηρεσιών ύδατος στις διάφορες χρήσεις του. Σκοπός της εν λόγω απόφασης αποτελεί η επίτευξη της βιώσιμης χρήσης και η βελτίωση της κατάστασης των υδάτων, σύμφωνα με τους περιβαλλοντικούς στόχους του άρθρου 4 του ΠΔ 51/2007 και η διασφάλιση του συνταγματικά κατοχυρωμένου δημόσιου χαρακτήρα του νερού, ως κοινωνικό αγαθό απολύτως απαραίτητο για τη διαβίωση του ανθρώπου (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας: Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά, 2021).

Σε σχέση με την αγροτική χρήση, μέσω της τιμολόγησης υπηρεσιών παροχής ύδατος για αγροτική χρήση, καθορίζονται διαδικασίες ανάκτησης του περιβαλλοντικού κόστους και του κόστους πόρου, καθώς και κίνητρα για την ορθολογική διαχείριση των υδάτων, με βάση τη σταδιακή υλοποίηση μετρήσεων απολήψιμης ποσότητας (Απόφαση της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων (αρ. 135275/2017 (ΦΕΚ Β 1751/22-5-2017)), 2017).

3.3.2.2 Οδηγία Πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική (ΟΠΘΣ)

Τα βασικά σημεία της οδηγίας - πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική είναι τα παρακάτω:

- Οι χώρες της ΕΕ, ως μέρος των θαλάσσιων στρατηγικών τους, πρέπει να αξιολογούν την περιβαλλοντική κατάσταση των θαλάσσιων υδάτων τους καθώς και τον αντίκτυπο των ανθρώπινων δραστηριοτήτων (συμπεριλαμβανομένης και κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης). Έπειτα, πρέπει να καθορίσουν ποια είναι η «καλή περιβαλλοντική κατάσταση» για τα θαλάσσια ύδατά τους και να θεσπίσουν στόχους για την επίτευξη καλής περιβαλλοντικής κατάστασης έως το 2020. Στη συνέχεια, πρέπει να αναπτύξουν προγράμματα παρακολούθησης και να καταρτίσουν προγράμματα μέτρων.

- Οι αξιολογήσεις των υδάτων των χωρών της ΕΕ συμβάλουν στη βελτίωση της γνώσης για τα θαλάσσια ύδατα της Ευρώπης. Αυτό υποστηρίζεται επίσης από προγράμματα όπως το «γνώσεις για τη θάλασσα» ή το Copernicus.
- Οι θάλασσες της Ευρώπης διαιρούνται σε 4 θαλάσσιες περιφέρειες: Βαλτική Θάλασσα, Βορειοανατολικός Ατλαντικός Ωκεανός, Μεσόγειος Θάλασσα και Μαύρη Θάλασσα. Οι χώρες που δραστηριοποιούνται στην ίδια θαλάσσια περιφέρεια οφείλουν να συντονίζουν τις δράσεις τους.
- Εκπονούνται προγράμματα παρακολούθησης με σκοπό τη μέτρηση και αξιολόγηση της προόδου επίτευξης των στόχων. Εάν ορισμένοι στόχοι δεν επιτευχθούν, οι χώρες της ΕΕ οφείλουν να εξηγήσουν τον λόγο, και μπορούν, εάν χρειάζεται, να εφαρμόσουν ορισμένες εξαιρέσεις.
- Η οδηγία περιέχει μια σειρά από χαρακτηριστικά ποιοτικής περιγραφής τα οποία οι χώρες της ΕΕ πρέπει να εξετάζουν κατά τη χάραξη των στρατηγικών τους για την επίτευξη της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης των υδάτων τους. Αυτά περιλαμβάνουν τα εξής:
 - διατήρηση της βιοποικιλότητας
 - συμμετοχή σε δραστηριότητες βιώσιμης αλιείας
 - προστασία του θαλάσσιου βυθού και
 - διατήρηση υπό έλεγχο των θαλάσσιων απορριμμάτων και προσμίξεων.

Η οδηγία βασίζεται στην ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ και καλύπτει ειδικά στοιχεία του θαλάσσιου περιβάλλοντος που δεν καλύπτονται από άλλες πολιτικές, όπως η οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα και οι οδηγίες για τα ενδαιτήματα και τα πτηνά (EUR-Lex: Στρατηγική για το θαλάσσιο περιβάλλον, 2008).

Σε εθνικό επίπεδο σε θέματα προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος, η νομοθεσία περιλαμβάνει τον Ν. 743/1977, όπως κωδικοποιήθηκε με το Π.Δ. 55/1998 (ΦΕΚ Α' 58) «Προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος» και τον Ν. 1269/1982 (ΦΕΚ Α' 89) «Πρόληψη της ρύπανσης της θάλασσας από πλοία», με τον οποίο κυρώθηκε η Σύμβαση MARPOL 73/78, όπως αυτός ισχύει. Επίσης, σε ισχύ βρίσκονται και οι Νόμοι 2252/1994, 3100/2003 και το Π.Δ. 11/2002 για θέματα ετοιμότητας και συνεργασίας για την αντιμετώπιση της ρύπανσης της θάλασσας από πετρέλαιο, επικίνδυνες και επιβλαβείς ουσίες, περιλαμβανομένου του Εθνικού Σχεδίου Έκτακτης Ανάγκης σύμφωνα με το ανωτέρω Π.Δ. και της εφαρμογής Τοπικών Σχεδίων Έκτακτης Ανάγκης (Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα, 2014).

3.3.3 Πολιτιστική κληρονομιά και Τοπίο

Η έννοια της προστασίας του τοπίου φυσικά δεν είναι νέα στην ελληνική νομοθεσία. Ο νόμος Ν. 1469/1950 αποτελεί εδώ και 60 χρόνια το πρώτο θεσμικό εργαλείο για την αναγνώριση και

προστασία περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, το νομοθετικό διάταγμα Ν.Δ. 996/1971 εισήγαγε την έννοια του αισθητικού δάσους, ενώ με το νόμο Ν. 1650/1986 η έννοια του προστατευόμενου τοπίου διευρύνθηκε ώστε να περιλάβει περιοχές με ιδιαίτερα φυσικά ή ανθρωπογενή χαρακτηριστικά. Είναι αξιοσημείωτη η ενιαία νομοθετική αντιμετώπιση της αρχιτεκτονικής και της φυσικής κληρονομιάς, που εντάσσει στο πλαίσιο προστασίας των παραδοσιακών οικισμών και των διατηρητέων κτιρίων (πολιτιστική - αρχιτεκτονική κληρονομιά) το ευρύτερο φυσικό τους περιβάλλον (φυσική κληρονομιά), αλλά και του αρχαιολογικού νόμου (νόμος 3028/2002), ο οποίος αντιμετωπίζει ενιαία τα μνημεία και το φυσικό χώρο που τα περιβάλλει. Τα παραπάνω εργαλεία που αναφέρονται ρητά ή με πιο εξειδικευμένο τρόπο στο τοπίο, συνυπάρχουν βεβαίως με τα κλασικά εργαλεία της περιβαλλοντικής νομοθεσίας (προστατευόμενες περιοχές, περιοχές δικτύου Natura 2000, Τόποι Κοινοτικοί Σημασίας κ.λ.π.), της αρχαιολογικής νομοθεσίας (αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία) και της αρχιτεκτονικής νομοθεσίας (παραδοσιακοί οικισμοί, διατηρητέα κ.λ.π.), δημιουργώντας ένα σύμπλεγμα περιοχών προστασίας με άμεση ή έμμεση αναφορά στο τοπίο. Τα παραπάνω εργαλεία έχουν χρησιμοποιηθεί, άλλα λιγότερο και άλλα περισσότερο, για το χαρακτηρισμό περιοχών ως προστατευόμενα τοπία (Νομοσκόπιο: Παράρτημα Ι - Μεθοδολογία για μελέτη του Τοπίου στα Περιφερειακά Χωροταξικά Σχέδια, 2011).

Η **Ευρωπαϊκή συνθήκη για το Τοπίο** υιοθετήθηκε στην Φλωρεντία το 2000 και έχει στόχο την προαγωγή της προστασίας, τη διαχείριση και το σχεδιασμό των Ευρωπαϊκών Τοπίων καθώς και στην οργάνωση της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα αυτό. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση αποτελεί την πρώτη διεθνή συνθήκη που αναγνωρίζει ότι η ποιότητα και η ποικιλία των Ευρωπαϊκών τοπίων συνιστά κοινό πόρο, και ότι είναι σημαντική η συνεργασία για την προστασία, της διαχείριση και τον σχεδιασμό του.

Αποσκοπεί στη βιώσιμη ανάπτυξη βασισμένη σε μία ισορροπημένη και αρμονική συσχέτιση κοινωνικών αναγκών, οικονομικής δραστηριότητας και του περιβάλλοντος, ενώ αναγνωρίζει ότι το τοπίο συμβάλλει στη διαμόρφωση των τοπικών παραδόσεων και ότι αποτελεί ένα βασικό συστατικό της Ευρωπαϊκής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, συνεισφέροντας στην ανθρώπινη ευημερία και στον καθορισμό της Ευρωπαϊκής ταυτότητας.

Αναγνωρίζει το τοπίο ως ένα σημαντικό μέρος της ποιότητας ζωής των ανθρώπων οπουδήποτε: σε αστικές περιοχές και στην ύπαιθρο, σε υποβαθμισμένες περιοχές, όπως και σε περιοχές υψηλής ποιότητας, σε περιοχές αναγνωρισμένες ως εξαιρετικού φυσικού κάλλους, όπως και σε περιοχές χωρίς ιδιαιτερότητες.

Ταυτόχρονα σημειώνει ότι εξελίξεις στη γεωργία, στη δασοπονία, στις τεχνικές βιομηχανικής και εξορυκτικής παραγωγής, καθώς και στον χωροταξικό σχεδιασμό, στην πολεοδομία, στις συγκοινωνίες, στην υποδομή, στον τουρισμό και στην αναψυχή και ότι, σε ένα γενικότερο επίπεδο, μεταβολές στην παγκόσμια οικονομία, σε πολλές περιπτώσεις επιταχύνουν την αλλοίωση των τοπίων (Συμβούλιο της Ευρώπης: Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο, 2004).

3.4 ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΑΛΛΑ ΣΧΕΔΙΑ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

3.4.1 Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014 – 2020

Το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 αποτέλεσε το βασικότερο αναπτυξιακό εργαλείο υλοποίησης μιας σειράς μέτρων πολιτικής για τον αγροτικό τομέα και τις αγροτικές περιοχές της χώρας, που στόχευαν στην ανάταξη της ελληνικής αγροτικής οικονομίας και τον αναπροσανατολισμό του παραγωγικού και αναπτυξιακού προτύπου.

Όραμα του ΠΑΑ 2014 - 2020 ήταν η «Ολοκληρωμένη ανάπτυξη και βιώσιμη ανταγωνιστικότητα του αγροτικού χώρου». Ο σχεδιασμός του αποσκοπούσε στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του αγροδιατροφικού τομέα, στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάδειξη του πολυλειτουργικού χαρακτήρα των αγροτικών περιοχών.

Το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 εγκρίθηκε το Δεκέμβριο του 2015. Η συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) για την Ελλάδα κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 ανήλθε σε €4,7 δις περίπου, τα οποία αντιστοιχούσαν σε περίπου €6 δις δημόσια δαπάνη.

Οι στρατηγικοί στόχοι του ΠΑΑ εξειδικεύτηκαν σε πέντε βασικές επιχειρησιακές προτεραιότητες, οι οποίες ήταν:

- Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας & της παραγωγικότητας του πρωτογενούς τομέα.
- Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.
- Η ενίσχυση της αξίας αλυσίδας των εγχώριων αγροτικών προϊόντων.
- Η προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, η αντιμετώπιση και η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.
- Η ενίσχυση του κοινωνικού ιστού στις αγροτικές περιοχές (Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, 2015).

Το ΠΑΑ 2014-2020 περιλάμβανε 16 Μέτρα και 37 Υπομέτρα από τα οποία ορισμένα εξειδικεύτηκαν σε 29 Δράσεις.

Διατηρήθηκε η γνωστή παλέτα μέτρων, όπως σχέδια βελτίωσης, μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων, νέοι αγρότες, υποδομές για την ανάπτυξη και προσαρμογή της γεωργίας, ενισχύσεις για τη γεωργία, το περιβάλλον και το κλίμα, δράσεις μεταφοράς γνώσεων και ενημέρωσης, συμβουλευτικές υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης, συστήματα ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων.

Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, εισήχθησαν, νέα σημαντικά Μέτρα που προώθησαν δράσεις συνεργασίας με διευρυμένο πεδίο δυνατότητας μεταξύ διαφορετικών φορέων του χώρου της αγροτικής ανάπτυξης, τη σύσταση Επιχειρησιακών Ομάδων στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής

Σύμπραξης Καινοτομίας για την Παραγωγικότητα και Βιωσιμότητα της Γεωργίας, με σκοπό τη σύνδεση γεωργικής έρευνας και πράξης.

Η προσέγγιση LEADER που εφαρμόστηκε μέσω των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης, απέκτησε πέρα από τον πολυτομεακό και πολυταμειακό χαρακτήρα και χαρακτήρισε τις «Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων» (Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014 - 2020, 2021).

Τα Μέτρα του ΠΑΑ 2014-2020 ταξινομήθηκαν στις ακόλουθες πέντε κατηγορίες:

1. Επενδυτικά - Επιχειρηματικά (παρεμβάσεις ιδιωτικών επενδύσεων)
2. Αγροπεριβαλλοντικά (παρεμβάσεις που συνδέονται με έκταση ή αριθμό ζώων)
3. Κατάρτιση - Συμβουλές - Συνεργασίες (οριζόντιες παρεμβάσεις)
4. Δημόσιες Παρεμβάσεις (δημόσιες επενδύσεις)
5. LEADER / CLLD (παρεμβάσεις τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων - Μέτρο 19)

Επιπλέον συμπεριλήφθηκαν διακριτές κατηγορίες για το M20 Τεχνική Βοήθεια για την περίοδο 2014-2020 καθώς και για τις συνεχιζόμενες πράξεις από το ΠΑΑ 2007-2013 στο ΠΑΑ 2014-2020.

3.4.2 Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2020

Για την επίτευξη του εκσυγχρονισμού και της ανάπτυξης του αγροτικού τομέα της χώρας το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων προωθεί:

- την εξασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας,
- την αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών και αλιευτικών προϊόντων και του εξαγωγικού προσανατολισμού των αγροτικών προϊόντων,
- την ανάπτυξη και βελτίωση των συνθηκών παραγωγής και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος του αγροτικού τομέα,
- την αναβάθμιση των υποδομών και της ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο,
- την ενθάρρυνση της οικονομικής διαφοροποίησης και την ανάπτυξη του τουρισμού της υπαίθρου και του αγροτουρισμού,
- την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των πόρων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ),
- την αύξηση της συμμετοχής της γεωργίας στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν,
- την εξασφάλιση της μέγιστης δυνατής ασφάλειας των παραγόμενων και των εισαγόμενων τροφίμων στη χώρα,

- την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων που χρησιμοποιούνται στην γεωργική και αλιευτική παραγωγή (Οργανισμός Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, 2017).

3.4.2.1 Βασικές Μεταρρυθμίσεις και Δράσεις στον τομέα της Αγροτικής Ανάπτυξης

Οι βασικότερες μεταρρυθμίσεις και δράσεις του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων 2020 στον τομέα της Αγροτικής Ανάπτυξης είναι οι ακόλουθες:

- **Αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων**

Στόχος της επιδιωκόμενης μεταρρύθμισης είναι η απλοποίηση και επιτάχυνση της διαδικασίας αξιοποίησης των δημοσίων ακινήτων διαχείρισης του Υπουργείου και αφετέρου η διαμόρφωση ενός δικαιότερου συστήματος αποσαφήνισης του ιδιοκτησιακού καθεστώτος ακινήτων προς όφελος των πολιτών. Προτείνεται ο εμπλουτισμός των κατηγοριών των ακινήτων που διαχειρίζεται το Υπουργείο, η απλούστευση της διαδικασίας παραχώρησης της χρήσης δημοσίων ακινήτων και η δυνατότητα έκδοσης παραχωρητηρίων σε περισσότερες κατηγορίες δικαιούχων.

- **Οργάνωση Αγοράς - Νόμος για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς**

Ο Ν. 4673/2020 που ψηφίστηκε το Μάρτιο του 2020 παρέχει αυξημένες δυνατότητες στα μέλη των αγροτικών συνεταιρισμών ώστε, μέσω των διατάξεων του καταστατικού που εκείνα θα ορίσουν, να διαμορφώσουν το κατάλληλο γι' αυτούς πλαίσιο λειτουργίας του συνεταιρισμού ως ιδιωτικής και αυτόνομης επιχείρησης, η οποία θα έχει πρόσβαση σε όλες τις επιχειρηματικές δραστηριότητες που δεν αλλοιώνουν τον αγροτικό χαρακτήρα της. Παράλληλα, προς επίλυση του παγίου προβλήματος χρηματοδότησης, ενισχύεται η δυνατότητα συμμετοχής μελών – επενδυτών με δικαίωμα ψήφου, ώστε να καθίσταται ελκυστική η συμμετοχή τους στον συνεταιρισμό. Ο ρόλος του κράτους περιορίζεται στις διαδικασίες καταχώρησης στο μητρώο και στον έλεγχο νόμιμης λειτουργίας.

- **Διαχείριση Σχεδίων Βόσκησης**

Βάσει του Ν. 4351/2015, ανατίθεται η εκπόνηση των Διαχειριστικών Σχεδίων Βόσκησης στις Περιφέρειες της Χώρας με προγραμματική σύμβαση, ώστε να προχωρήσουν στη διαδικασία προκήρυξης των έργων εκπόνησης των σχεδίων. Τα σχέδια έχουν μέσο-μακροπρόθεσμη προοπτική, με σκοπό να αντιμετωπιστεί η έλλειψη διαχείρισης των βοσκήσιμων γαιών της Χώρας.

- **Εθνικό Σχέδιο για την Φυτοπροστασία**

Στοχευμένες αλλαγές στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης που αποσκοπούν στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή της Οδηγίας 128/2009 όπως ενσωματώθηκε στο Εθνικό Δίκαιο με το Ν. 4036/2012. Κύριοι άξονες των αλλαγών αποτελούν η εκπαίδευση των χρηστών, η απλοποίηση των διαδικασιών και η παρακολούθηση της εφαρμογής του από την αρμόδια επιτροπή. Μέχρι

στιγμής έχει ολοκληρωθεί η διαβούλευση και το έργο βρίσκεται στο στάδιο σύνταξης της κοινής υπουργικής απόφασης η οποία θα περιλαμβάνει το εθνικό σχέδιο δράσης για την Φυτοπροστασία.

■ **Υπουργική Απόφαση για την Κλωνική Επιλογή**

Αντικατάσταση της αριθ. 1847/60594/20.04.2016 Υπουργικής Απόφασης (ΦΕΚ 1599 Β) «Τεχνικός κανονισμός επιλογής και αποδοχής κλώνων ποικιλιών και κλώνων υποκειμένων 56 αμπέλου» με νέο σχέδιο Υπουργικής Απόφασης. Με τη νέα Υπουργική Απόφαση 746/70091/21.3.2020, ΦΕΚ 970/β/2020, προβλέπεται η εγγραφή του πρώτου υποψήφιου προς εγγραφή κλώνου στον εθνικό κατάλογο ποικιλιών αμπέλου εφόσον ικανοποιούνται: α) η ποικιλιακή ταυτότητα (ανήκει δηλαδή στην ποικιλία που δηλώνεται) και β) οι απαιτήσεις της φυτοϋγείας. Η απόφαση αυτή θα ανοίξει τον δρόμο για την διάθεση στην εγχώρια ή διεθνή αγορά ταυτοποιημένου και υγιούς πολλαπλασιαστικού υλικού ελληνικών ποικιλιών αμπέλου, θέμα στο οποίο υστερούσε η χώρα σχεδόν από την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

■ **Ενσωμάτωση οδηγίας για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές στον γεωργικό τομέα**

Για να βελτιωθεί η θέση των γεωργών και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει θεσπίσει οδηγία που απαγορεύει ορισμένες αθέμιτες εμπορικές πρακτικές. Η οδηγία εγκρίθηκε στις 30 Απριλίου 2019 και πρέπει να ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών εντός δύο ετών.

■ **Νέο νομοθετικό πλαίσιο για την αδειοδότηση των σταβλικών εγκαταστάσεων**

Προκειμένου να ολοκληρωθεί ο τρέχον κύκλος απλούστευσης της αδειοδότησης για τον τομέα της κτηνοτροφίας, έχει γίνει καταγραφή των διαδικασιών και έχουν προετοιμαστεί τα σχετικά κείμενα, τα οποία βρίσκονται σε φάση νομοτεχνικής επεξεργασίας. Η μεταρρύθμιση αφορά στην απλούστευση της αδειοδότησης κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων είτε με κατάργηση αδειών και ορισμένων δικαιολογητικών, είτε με εναρμόνιση με τις αρχές του Ν. 4442/2016 και την ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο εννοιών όπως η γνωστοποίηση, προκειμένου να υπάρξει ομοιομορφία με τις ακολουθούμενες διαδικασίες που διέπουν πλήθος άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων. Βασικά σημεία της μεταρρύθμισης αφορούν στον έλεγχο κατά τη διαδικασία έγκρισης, στην δυνατότητα υποβολής διοικητικών προσφυγών και στο περιεχόμενο δικαιολογητικών που υποβάλλονται (όπως ζωοτεχνική μελέτη).

■ **Νέα χρηματοδοτικά εργαλεία για τη χρηματοδότηση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης**

Για τη στήριξη της υλοποίησης επενδυτικών σχεδίων στον πρωτογενή τομέα και την μεταποίηση γεωργικών προϊόντων, ενεργοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ΠΑΑ 2014-2020 νέα Χρηματοδοτικά Εργαλεία και συστάθηκε το Ταμείο Εγγυήσεων Αγροτικής Ανάπτυξης, το οποίο αξιοποιεί πόρους του ΠΑΑ ύψους 80 εκ. Ευρώ για την εξασφάλιση εγγυήσεων δανείων ύψους 400 εκ. Ευρώ. Με πρωτοβουλία του Υπουργείου σε συνεργασία με τις ελληνικές τράπεζες και για την τόνωση του

επενδυτικού περιβάλλοντος, υπήρξε συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, ύψους αρχικά 170 εκ. Ευρώ, για την παροχή μακροπρόθεσμων δανείων χαμηλού επιτοκίου.

■ Σύσταση Αγροτικού Επιμελητηρίου

Με το θεσμό του Αγροτικού Επιμελητηρίου, θα δοθεί η δυνατότητα σε επαγγελματίες αγρότες, κτηνοτρόφους και αλιείς να ενταχθούν στην επιχειρηματική κοινότητα και να αξιοποιήσουν τη δικτύωση, την τεχνογνωσία και την δραστηριότητα των επιμελητηρίων που αποτελούν τους εκπροσώπους του επιχειρείν σε τοπικό επίπεδο.

■ Εκσυγχρονισμός του νομοθετικού πλαισίου του ΕΛΓΑ

Κρίνεται η ανάγκη ριζικής αλλαγής των πληροφοριακών συστημάτων του ΕΛΓΑ με στόχο οι εκτιμήσεις των ζημιών να καταχωρούνται στο χωράφι, με την χρήση tablet ώστε να μειωθεί ο χρόνος μεταξύ εκτιμήσεων και καταβολής αποζημιώσεων αλλά και εγκαίρως ο ΕΛΓΑ να γνωρίζει το απαιτούμενο τίμημα αποζημιώσεων. Συγκροτήθηκε και λειτουργεί επιτροπή στελεχών ΕΛΓΑ και Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης για το σχεδιασμό του έργου, την σύνταξη τεχνικού δελτίου και την υποβολή αιτήματος χρηματοδότησης από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων. Παράλληλα δρομολογείται και εκσυγχρονισμός του Νομοθετικού Πλαισίου του ΕΛΓΑ. Γίνεται αποτίμηση της οικονομικής κατάστασης του οργανισμού και διαμόρφωση νομοθετικού πλαισίου εμπλοκής του Ιδιωτικού Τομέα Ασφαλίσεων. Συγκροτήθηκε επιτροπή με την συμμετοχή τεχνοκρατών και παρεδόθησαν τα ζητούμενα στοιχεία για ανάλυση, σχεδιασμό και ανάληψη της αναγκαίας νομοθετικής πρωτοβουλίας.

■ Εθνικό Σχέδιο Αρδευτικών Υποδομών

Για την συντόμηση του χρόνου υλοποίησης των εγγειοβελτιωτικών έργων και υποδομών θα χρησιμοποιηθεί η μέθοδος της ανάθεσης των αρδευτικών υποδομών του Υπουργείου με το σύστημα μελέτης κατασκευής.

■ Νομοθεσία για την αυστηροποίηση των ποινικών και διοικητικών κυρώσεων για τις ελληνοποιήσεις

Απαιτείται σχετική τροποποίηση του Ν.4235/ 2014 προκειμένου να συμπεριληφθούν κυρώσεις σύμφωνα με το άρθρο 139 του κανονισμού 625/2017 ώστε οι οικονομικές κυρώσεις για τις παραβάσεις που διαπράττονται μέσω δόλιων ή παραπλανητικών πρακτικών να αντικατοπτρίζουν τουλάχιστον είτε το οικονομικό πλεονέκτημα για τον υπεύθυνο της επιχείρησης είτε, εφόσον ενδείκνυται, ποσοστό του κύκλου εργασιών του (Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων , 2020).

Το παρόν πρόγραμμα ενσωματώνει στις δράσεις του τις βασικές μεταρρυθμίσεις και δράσεις του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων

3.4.2.2 Επενδυτικές Προτεραιότητες Αγροτικής Ανάπτυξης

Οι βασικότερες επενδυτικές προτεραιότητες αγροτικής ανάπτυξης είναι οι παρακάτω:

- Σε συνεργασία με το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας προκηρύχθηκαν δύο δράσεις πρόληψης και αποκατάστασης ζημιών συνολικού ύψους 128 εκ. ευρώ των Δασικών Μέτρων.
- Καταρτίζονται 16.000 νέοι γεωργοί από τον ΕΛΓΟ Δήμητρα.
- Συγκροτήθηκε Ομάδα Εργασίας με τη συμμετοχή του ΓΕΩΤΕΕ και του ΕΛΓΟ για την προετοιμασία της προκήρυξης του μέτρου των γεωργικών συμβούλων με προϋπολογισμό 100 εκ. ευρώ.
- Ολοκληρώθηκε η αξιολόγηση της πρώτης πρόσκλησης του μέτρου της προληπτικής προστασίας καλλιεργειών από φυσικές καταστροφές (αντιχαλαζική προστασία) από τον ΕΛΓΑ και εγκρίθηκαν 396 δικαιούχοι με συνολικό ποσό 5,6 εκ. ευρώ.
- Έχουν θεσμοθετηθεί εγκύκλιοι πληρωμών που προσδιορίζουν τον σταδιακό τρόπο πληρωμών των παρακάτω επενδυτικών σχεδίων. Στο στάδιο προκαταβολών βρίσκονται 58 τα σχέδια της Μεταποίησης Γεωργικών Προϊόντων, των Μικρών Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, και των Ομάδων Παραγωγών. Η ανάλογη εγκύκλιος για το σχέδιο της Συνεργασίας δρομολογείται.

Προκηρύχθηκαν μέτρα και δράσεις του ΠΑΑ ύψους 250εκ. ευρώ που αφορούν κυρίως δασικά και γεωργο-περιβαλλοντικά μέτρα, δράσεις του CLLD/LEADER καθώς και τα χρηματοδοτικά εργαλεία. Άμεση έκδοση προσκλήσεων με συνολικό ύψος προϋπολογισμού 150 εκ περίπου που αφορούν σχέδια βελτίωσης για την εξοικονόμηση νερού, την υποστήριξη συμμετοχής σε συστήματα ποιότητας και την προληπτική προστασία καλλιεργειών από φυσικές καταστροφές (Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων , 2020).

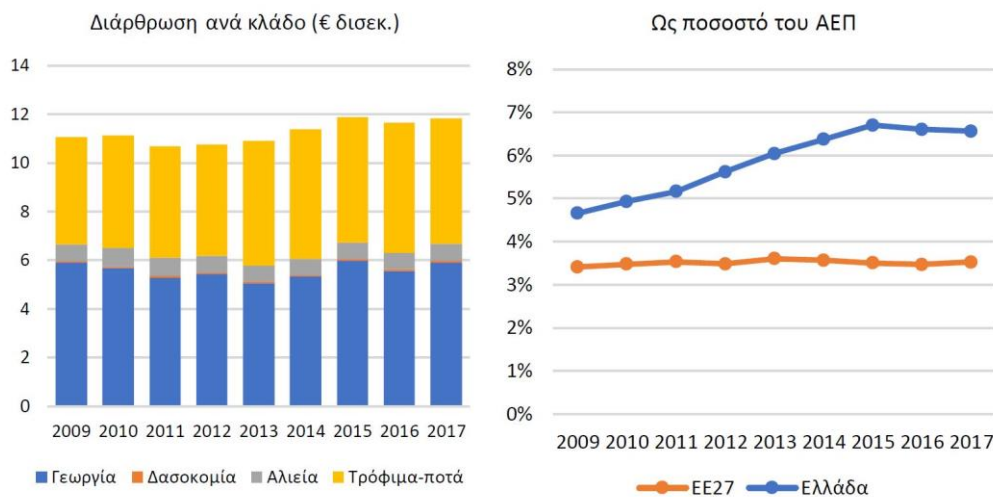
3.4.3 Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία

Ο πρωτογενής τομέας και ο παραγωγικός τομέας της αγροδιατροφής έχουν στρατηγική σημασία για μια χώρα, καθώς πέρα από την οικονομική δραστηριότητά τους, συμβάλλουν στην επισιτιστική ασφάλεια του πληθυσμού, ενισχύουν την περιφερειακή ανάπτυξη και έχουν σημαντικό ρόλο για τη διατήρηση της ποιότητας του φυσικού περιβάλλοντος. Σε πολλές περιοχές αποτελούν την κύρια οικονομική δραστηριότητα για μεγάλο τμήμα του πληθυσμού. Τέλος, η διατροφική παράδοση αποτελεί βασικό συστατικό της πολιτιστικής ταυτότητας και κληρονομιάς μιας περιοχής, με σημαντικές προεκτάσεις για τη δυνατότητα προώθησης τοπικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές.

3.4.3.1 Δείκτες

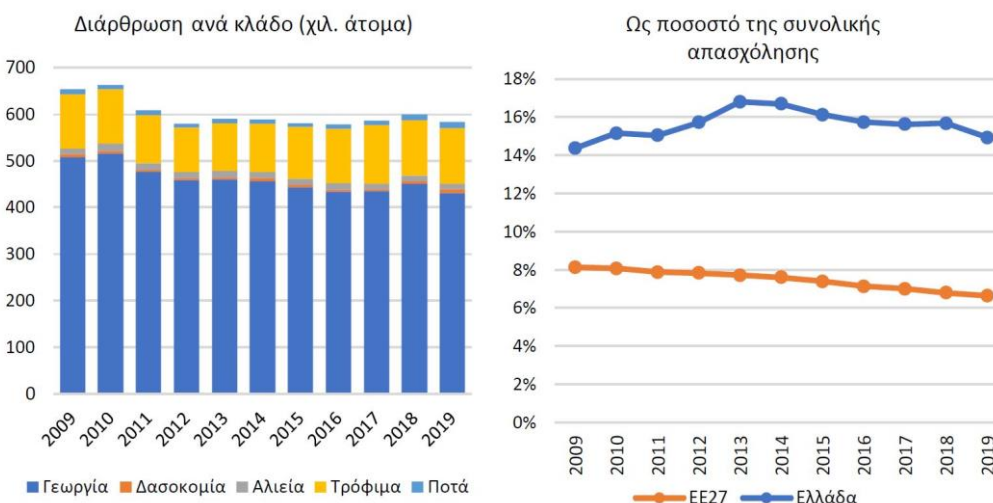
Η αγροδιατροφή έχει αυξημένη σημασία για την ελληνική οικονομία. Το 2017, η προστιθέμενη αξία που παράγουν ο πρωτογενής τομέας και η βιομηχανία τροφίμων - ποτών ανήλθε σε 6,6% του ΑΕΠ (€11,8 δισεκ.), έναντι μέσου όρου 3,5% στην ΕΕ, έχοντας αυξηθεί από το 4,9% του ΑΕΠ το 2010 (Διάγραμμα 3-1). Περίπου το 50% προέρχεται από τον κλάδο της Γεωργίας, ενώ το μερίδιο των

μεταποιητικών δραστηριοτήτων υπολογίζεται σε 43,6%, με το υπόλοιπο να παράγεται από τον κλάδο αλιείας - ιχθυοτροφίας (5,9%) και δασοκομίας (0,6%).

Διάγραμμα 3-1: Προστιθέμενη αξία στον πρωτογενή τομέα και τη βιομηχανία τροφίμων – ποτών (Eurostat, 2018)

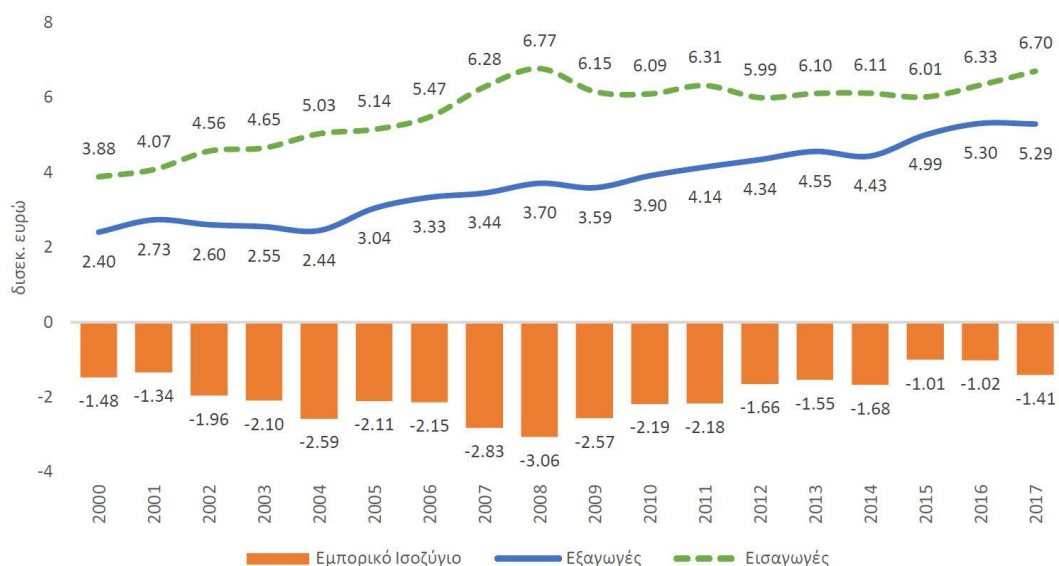
Αντίστοιχα, στην απασχόληση το ποσοστό των εργαζομένων που απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα και στη βιομηχανία τροφίμων - ποτών υπολογίζεται σε 14,9% το 2019 (583 χιλ. άτομα), έναντι 6,6% κατά μέσο όρο στην ΕΕ27 (Διάγραμμα 3-2). Το ποσοστό ήταν ιδιαίτερα αυξημένο τα χρόνια που είχε κορυφωθεί η ανεργία στη χώρα (16,8% το 2012), καταδεικνύοντας την ανθεκτικότητα του τομέα στις μεταβολές του οικονομικού κύκλου. Το 74% της απασχόλησης του ευρύτερου τομέα (432 χιλ. άτομα) αφορά τον αμιγώς αγροτικό κλάδο, ενώ η βιομηχανία τροφίμων απασχολεί το 20,5% του εργατικού δυναμικού (120 χιλ. άτομα).

Διάγραμμα 3-2: Απασχόληση στον πρωτογενή τομέα και τη βιομηχανία τροφίμων - ποτών (Eurostat, 2020)

Στο εξωτερικό εμπόριο, ο τομέας της αγροδιατροφής είναι ελλειμματικός (Διάγραμμα 3-3). Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της κρίσης, το έλλειμμα περιορίστηκε αισθητά, στο €1,4 δισεκ. το 2017 από €3,1

δισεκ. το 2008, καθώς οι εισαγωγές των προϊόντων διατροφής σταθεροποιήθηκαν στο εύρος €6,0-€6,7 δισεκ., ενώ οι εξαγωγές συνέχισαν να αυξάνονται (από €3,7 δισεκ. σε €5,3 δισεκ.).

Διάγραμμα 3-3: Εξωτερικό εμπόριο προϊόντων αγροδιατροφής, 2000-2017 (Eurostat, 2018)

3.4.4 ΕΣΠΑ 2021 – 2027

Τον Ιανουάριο του 2020 συγκροτήθηκε, με εντολή της Ελληνικής Κυβέρνησης, ανεξάρτητη Επιτροπή για την εκπόνηση του νέου Σχεδίου Ανάπτυξης για την ελληνική οικονομία.

Σύμφωνα με την ενδιάμεση έκθεση που παρουσιάστηκε τον Ιούλιο του 2020, ο κεντρικός στόχος για την ελληνική οικονομία, κατά τα επόμενα χρόνια, είναι η συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας καθώς και η στενότερη διασύνδεση της παραγωγής με την έρευνα και την καινοτομία.

Ειδικότερα, οι οικονομικές και πολιτικές προτεραιότητες της χώρας είναι:

- αύξηση των επενδύσεων και των εξαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ
- ενίσχυση της μισθωτής εργασίας και η μείωση της παραοικονομίας
- επένδυση στην εκπαίδευση και τη γνώση
- αύξηση του μεγέθους των ελληνικών επιχειρήσεων
- προώθηση της τεχνολογίας αιχμής, της καινοτομίας και της ψηφιοποίησης
- επίτευξη φιλόδοξων περιβαλλοντικών στόχων
- υποστήριξη των αδύναμων νοικοκυριών
- ενίσχυση της βασικής έρευνας μέσω της άρσης αγκυλώσεων στα πανεπιστήμια

- κίνητρα για ενίσχυση της καινοτομίας
- ριζική αναβάθμιση του συστήματος κατάρτισης για ανέργους και εργαζόμενους
- συνέχιση και εμπάθυνση της ψηφιακής μεταρρύθμισης στη δημόσια διοίκηση
- εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες
- αναδιάρθρωση του συστήματος υγείας με προτεραιότητα στην ψηφιοποίηση
- ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων
- στροφή σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με άμβλυση του κόστους μετάβασης και στήριξη των τοπικών κοινωνιών κατά την απολιγνιτοποίηση.

Το Σχέδιο Ανάπτυξης αποτελεί βασικό κείμενο αναφοράς για τις στρατηγικές επιλογές του ΕΣΠΑ και κατ' επέκταση των Προγραμμάτων του.

Οι πολιτικές της ΕΕ την περίοδο 2021-2027 θα καθοδηγούνται από πέντε κύριους στόχους:

- μια Εξυπνότερη Ευρώπη, μέσω της καινοτομίας, της ψηφιοποίησης, του οικονομικού μετασχηματισμού και της στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
- μια Πιο Πράσινη Ευρώπη χωρίς εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, που εφαρμόζει τη συμφωνία του Παρισιού και επενδύει στην ενεργειακή μετάβαση, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής
- μια Πιο Συνδεδεμένη Ευρώπη, με στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και ψηφιακά δίκτυα
- μια Πιο Κοινωνική Ευρώπη, που υλοποιεί τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στηρίζει την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη
- μια Ευρώπη Πιο Κοντά στους Πολίτες, με τη στήριξη των αναπτυξιακών στρατηγικών που καταρτίζονται σε τοπικό επίπεδο και της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης σε όλη την ΕΕ.

Σε εθνικό επίπεδο οι προτεραιότητες που τίθενται βάσει των παραπάνω Στόχων Πολιτικής διαμορφώνονται ως εξής:

- **ΣΠ1 Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού**

Κεντρικός στόχος για την ελληνική οικονομία είναι η συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας (δηλαδή της σχετικής συμμετοχής των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών στο εθνικό προϊόν) καθώς και η στενότερη σύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία. Η στροφή της οικονομίας προς αυτή την κατεύθυνση θα πραγματοποιηθεί με τρόπο συμβατό με τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους της χώρας.

- **ΣΠ2 Μια πιο πράσινη χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη μέσω της προώθησης της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, των**

**πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής
στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων**

Οι κύριες επιλογές πολιτικής στον τομέα της ενέργειας αφορούν τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε όλους τους τομείς, την προώθηση της αυτονομίας με χρήση των ΑΠΕ για αυτοπαραγωγή και συστημάτων αποθήκευσης, τη χρήση ΑΠΕ για θέρμανση/ψύξη, την μετάβαση των νησιών σε καθαρές μορφές ενέργειας, την ενίσχυση διασυνδεδεμένων έργων διασύνδεσης, την αναβάθμιση δικτύων μεταφοράς και διανομής, την ανάπτυξη κέντρων ενεργειακού ελέγχου και «έξυπνων» ενεργειακών συστημάτων και αποθήκευση σε τοπικό επίπεδο, την προώθηση πρακτικών αλιείας χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

■ **ΣΠ3 Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ**

Στοχεύοντας στον οικονομικό/ ψηφιακό μετασχηματισμό ενισχύεται η συνδεσιμότητα με ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων και στηρίζεται η ανάπτυξη προσβάσιμων, υψηλής ποιότητας, πολυτροπικών, ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή, έξυπνων και βιώσιμων υποδομών και συστημάτων μεταφορών.

■ **ΣΠ4 Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων**

Κεντρική επιδίωξη των παρεμβάσεων στον ΣΠ4 είναι μια πιο κοινωνική Ελλάδα μέσω της επένδυσης στο ανθρώπινο δυναμικό και της διασφάλισης ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες και αγαθά.

■ **ΣΠ5 Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών**

Οι ολοκληρωμένες χωρικές στρατηγικές με την αξιοποίηση των χωρικών εργαλείων Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) και ΤΑΠΤοΚ θα εφαρμοστούν σε περιοχές που θα πληρούν κατ' ελάχιστο τα κριτήρια που θα προσδιοριστούν από τις εθνικές αρχές και θα αναφερθούν στα Προγράμματα.

■ **Ειδικός Στόχος για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης**

Η δίκαιη αναπτυξιακή μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών, εδράζεται, κατ'εφαρμογή σχετικού σχεδίου δράσης, σε πέντε πυλώνες: καθαρή ενέργεια, έξυπνη αγροτική παραγωγή, βιώσιμος τουρισμός, βιοτεχνία - βιομηχανία - εμπόριο και τεχνολογία - εκπαίδευση.

Οι προγραμματιζόμενες δράσεις/ επενδύσεις θα είναι σε συμφωνία με τα εδαφικά σχέδια μετάβασης, τα οποία θα παρέχουν λεπτομερή στοιχεία για τις ανάγκες οικονομικής διαφοροποίησης, απόκτησης νέων δεξιοτήτων και περιβαλλοντικής αποκατάστασης (ΕΣΠΑ 2014 - 2020: Στόχοι της Πολιτικής Συνοχής 2021-2027, 2021).

3.4.5 Next Generation EU - Σχέδιο ανάκαμψης για την Ευρώπη

Στο πλαίσιο αντιμετώπισης των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 και για την ώθηση της ευρωπαϊκής οικονομίας να ανακάμψει από την πανδημία, οι Αρχηγοί των Κρατών-Μελών και πρόσφατα και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμφώνησαν με βάση τη σχετική πρόταση της Επιτροπής, σε ένα σημαντικότατο πακέτο ανάκαμψης για την περίοδο 2021-2027, το οποίο συνδυάζει το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) με το νέο μέσο ανάκαμψης «Next Generation EU» (NGEU). Η κεντρική ιδέα του Ευρωπαϊκού πακέτου ανάκαμψης βασίζεται σε τέσσερις στόχους πολιτικής:

1. Προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της Ένωσης
2. Ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας
3. Μετριασμός των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων της κρίσης
4. Υποστήριξη του πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού.

Πρόκειται για μια φιλόδοξη και ολοκληρωμένη δέσμη που συνδυάζει το κλασικό ΠΔΠ με μια πρωτοφανή προσπάθεια ανάκαμψης με σκοπό την αντιμετώπιση των επιπτώσεων μιας πρωτοφανούς κρίσης προς το συμφέρον της ΕΕ.

Στο πλαίσιο του μέσου «Next Generation EU» (NGEU) το κυριότερο «εργαλείο» είναι ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) ο οποίος μάλιστα απορροφά το 90% του συνολικού ποσού των 750 δις ευρώ, που συμφωνήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουλίου 2020.

Το μέσο NGEU και το ΠΔΠ είναι αλληλένδετα. Η προσπάθεια ανάκαμψης είναι αναγκαία ως ταχεία και αποτελεσματική απάντηση σε μια προσωρινή πρόκληση, ωστόσο θα αποφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα και θα είναι βιώσιμη μόνο εάν συνδέεται και εναρμονίζεται με το παραδοσιακό ΠΔΠ, το οποίο διαμορφώνει τις δημοσιονομικές πολιτικές μας από το 1988 και προσφέρει μακροπρόθεσμη προοπτική.

Επισημαίνονται τα εξής:

- Το σχέδιο για την ευρωπαϊκή ανάκαμψη θα χρειαστεί μαζικές δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο προκειμένου να τεθεί η Ένωση σταθερά σε πορεία βιώσιμης και ανθεκτικής ανάκαμψης, με τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την αποκατάσταση των άμεσων ζημιών που προκάλεσε η πανδημία COVID-19, και παράλληλα με υποστήριξη των πράσινων και ψηφιακών προτεραιοτήτων της Ένωσης. Ενισχυμένο από το NGEU, το ΠΔΠ θα αποτελέσει το κύριο ευρωπαϊκό μέσο.
- Συγκεκριμένα για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2021-2027 προβλέπεται συνολικό ποσό για αναλήψεις υποχρεώσεων 1.074,3 δις EUR και για το NGEU συνολικό ποσό 750 δις EUR.

- Η δράση για το κλίμα θα ενσωματωθεί σ' όλες τις πολιτικές και τα προγράμματα που χρηματοδοτούνται βάσει του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου 2021-2027 με συνολικό ποσό για αναλήψεις υποχρεώσεων 1 074,3 δις EUR και του NGEU, με συνολικό ποσό 750 δις EUR.
- Γενικός κλιματικός στόχος ισοδύναμος με ποσοστό 30% θα ισχύει για το συνολικό ύψος των δαπανών από το ΠΔΠ και το NGEU και θα αποτυπωθεί σε κατάλληλους στόχους στην τομεακή νομοθεσία. Οι στόχοι αυτοί συμμορφώνονται με τον στόχο της κλιματικής ουδετερότητας της ΕΕ έως το 2050 και συμβάλλουν στην επίτευξη των νέων στόχων της Ένωσης για το κλίμα έως το 2030, οι οποίοι θα επικαιροποιηθούν έως το τέλος του έτους.

Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποτελεί τον κεντρικό πυρήνα του NextGenerationEU, ενός εργαλείου που έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών συνεπειών της πανδημίας. Πρόκειται για έναν καινοτόμο μηχανισμό, ο οποίος έρχεται να ενισχύσει το υπάρχον ευρωπαϊκό πλαίσιο στήριξης, με άμεση παροχή πόρων προς τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την χρηματοδότηση ενός συνδυασμού βιώσιμων μεταρρυθμίσεων και σχετικών δημοσίων επενδύσεων, προς αντιμετώπιση των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων που προκάλεσε η πανδημία COVID-19 και ενίσχυση της ανθεκτικότητάς τους έναντι μελλοντικών κρίσεων.

Ως ειδικό μέσο το οποίο παρέχει επιπρόσθετη στήριξη στα κράτη-μέλη ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν μία εξαιρετική κατάσταση, το Ταμείο και, συνεπώς, το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που η χώρα μας, όπως και κάθε κράτος-μέλος, οφείλει να καταρτίσει και να υποβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να αντλήσει τους σχετικούς πόρους, διαθέτει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και κανόνες που το καθιστούν απολύτως διακριτό από τα άλλα σχέδια περιφερειακής ανάπτυξης και τα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα, προς τα οποία δρα, με τους πόρους του, συμπληρωματικά ή/και τα επιταχύνει (Κανονισμός Άρθρο 9).

Το Σχέδιο οφείλει να περιγράφει λεπτομερώς τον τρόπο με τον οποίο αυτό αντιπροσωπεύει μια ολοκληρωμένη και επαρκώς ισορροπημένη απάντηση στην οικονομική και κοινωνική κατάσταση της χώρας.

- Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις θα πρέπει να συνεισφέρουν στην ανάκαμψη και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας μέσω μέτρων, τα οποία αφορούν σε τομείς πολιτικής που αποτελούν προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση, διαρθρωμένων σε έξι πυλώνες ως εξής:
 - πράσινη μετάβαση
 - ψηφιακός μετασχηματισμός
 - έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, με οικονομική συνοχή, απασχόληση, παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα, έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία και μία εύρυθμα λειτουργούσα εσωτερική αγορά με ισχυρές ΜμΕ

- κοινωνική και εδαφική συνοχή
- υγεία και οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την αύξηση της ετοιμότητας για την αντιμετώπιση κρίσεων και της ικανότητας αντίδρασης σε κρίσεις
- πολιτικές για την επόμενη γενιά, τα παιδιά και τους νέους, όπως η εκπαίδευση και οι δεξιότητες (Κανονισμός, άρθρο 3).

Οι μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που αναμένεται να συμβάλουν στην πράσινη μετάβαση (συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητας) και στον ψηφιακό μετασχηματισμό πρέπει να αντιπροσωπεύουν ποσό που αναλογεί τουλάχιστον στο 37 % και στο 20 % των συνολικών πιστώσεων του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αντιστοίχως (Κανονισμός, άρθρο 18 4ε & 4στ).

Επιπλέον, στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας πρέπει να περιλαμβάνεται επεξήγηση του τρόπου με τον οποίο διασφαλίζεται ότι κανένα μέτρο για την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων δεν βλάπτει σημαντικά τους περιβαλλοντικούς στόχους («αρχή της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης»), ενώ πρέπει να μνημονεύεται και η αναμενόμενη συμβολή του Σχεδίου στην ισότητα των φύλων και τις ίσες ευκαιρίες για όλους (Κανονισμός, άρθρα 4,5,18).

Ταυτοχρόνως, το σύνολο των μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων πρέπει να ανταποκρίνεται στις Ειδικές για την χώρα μας Συστάσεις στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και να εξασφαλίζει συμπληρωματικότητα, συνέργειες, συνοχή και συνέπεια με τις δράσεις του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα, την Δίκαιη Μετάβαση και τα επιχειρησιακά προγράμματα στο πλαίσιο των άλλων ταμείων της ΕΕ (Κανονισμός, άρθρο 17).

Το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας θα πρέπει επίσης να σέβεται τις οριζόντιες αρχές του Ταμείου και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να υποκαθιστά τακτικές δαπάνες του εθνικού προϋπολογισμού (Κανονισμός άρθρο 5).

Επιπλέον, δράσεις και πολιτικές που προϋποθέτουν δημόσιες δαπάνες οι οποίες εκτείνονται μετά την λήξη του Σχεδίου δεν είναι επιλέξιμες και τα χρήματα που τυχόν θα διατεθούν για αυτές χάνονται -στο σύνολό τους ή εν μέρει- εφόσον οι σχετικοί στόχοι και ορόσημα δεν επιτευχθούν εντός της διάρκειας του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Κανονισμός άρθρο 18.4θ – τελευταία ημερομηνία για εκπλήρωση στόχων και οροσήμων η 31/8/2026).

Προς εξασφάλιση χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, η χρήση των κονδυλίων οφείλει να συμμορφώνεται με το εφαρμοστέο ενωσιακό και εθνικό δίκαιο: θα πρέπει να διασφαλίζεται η πρόληψη, ο εντοπισμός και η αντιμετώπιση υποθέσεων απάτης, διαφθοράς και σύγκρουσης συμφερόντων και να περιλαμβάνεται περιγραφή του σχετικού μηχανισμού στο Εθνικό Σχέδιο. Ως εκ τούτου, η εφαρμογή του Σχεδίου, θα υπόκειται σε αποτελεσματικούς και αποδοτικούς ελέγχους (Κανονισμός, άρθρο 22).

Η αποδέσμευση κεφαλαίων στο πλαίσιο του Ταμείου πραγματοποιείται επί τη βάσει πραγματικής προόδου των μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Εξαρτάται, συνεπώς, από την ικανοποιητική εκπλήρωση των σχετικών οροσήμων και στόχων, όπως αυτοί καθορίζονται στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Κανονισμός, άρθρο 24). Ως ορόσημα νοούνται τα ποιοτικά και ως στόχοι τα ποσοτικά μέτρα προόδου των μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, τα οποία οφείλουν να είναι σαφή, ακριβή και ρεαλιστικά και τα οποία περιλαμβάνονται στο Σχέδιο.

Ακριβώς λόγω αυτού του αυστηρού πλαισίου κανόνων, η κατάρτιση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας έγινε, πέραν των άλλων, σε στενή και απολύτως εποικοδομητική συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (άνω των εκατό συναντήσεων σε επίπεδο επικεφαλής και τεχνικών κλιμακίων), όπως άλλωστε προβλέπεται.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολογεί τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνοχή του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια, εντός διμήνου από την υποβολή του, και υποβάλει πρόταση εκτελεστικής απόφασης στο Συμβούλιο, την οποία και το Συμβούλιο εκδίδει, κατά κανόνα, εντός τεσσάρων εβδομάδων. (Κανονισμός, άρθρα 19 και 20).

Η Επιτροπή παρακολουθεί την υλοποίηση του Σχεδίου και αξιολογεί την επίτευξη των στόχων του. Τα κράτη-μέλη υποβάλλουν σχετικές εκθέσεις προόδου (ως και αιτήματα καταβολής χρηματοδότησης) δύο φορές τον χρόνο (Κανονισμός, άρθρα 27 και 29).

Τέλος, η Επιτροπή υποβάλλει ετήσια έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με την υλοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Κανονισμός, άρθρο 31).

Ο Κανονισμός του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δεν παρέχει ιδιαίτερη ευελιξία σε σχέση με αλλαγές του περιεχομένου των εθνικών Σχεδίων. Η διαδικασία τροποποίησης του Σχεδίου προϋποθέτει υποβολή αιτιολογημένου αιτήματος, το οποίο να δικαιολογείται από αντικειμενικές περιστάσεις, επαναξιολόγηση του νέου, τροποποιημένου Σχεδίου από την Επιτροπή και εν συνεχεία θετική εισήγηση και έγκριση τόσο της Επιτροπής όσο και του Συμβουλίου (Κανονισμός, άρθρο 21).

Συμπερασματικά, το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, λόγω της φύσης και του χρονικού του ορίζοντα, είναι εμπροσθοβαρές, ακολουθεί πολύ συγκεκριμένα κριτήρια επιλεξιμότητας και αυστηρά χρονοδιαγράμματα, ενώ η χρηματοδότησή του από την ΕΕ βασίζεται στην επίτευξη καθορισμένων στόχων και οι σχετικές δαπάνες υπόκεινται σε αυστηρή δημοσιονομική παρακολούθηση. Οι μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις του συμπληρώνουν ή/και επιταχύνουν άλλες δράσεις και πολιτικές και αποτελούν, ως εκ τούτου, αναπόσπαστο τμήμα του συνολικού μεταρρυθμιστικού και αναπτυξιακού προγράμματος της κυβέρνησης και της χώρας.

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται οι Πυλώνες και οι Άξονες του Ταμείου Ανάκαμψης σε αντιστοίχιση με τον Προϋπολογισμό και τους Πόρους που κινητοποιούνται.

Οι βασικές Δράσεις που σχετίζονται με τη γεωργία εντοπίζονται στους ακόλουθους Άξονες:

- **Άξονα 1.4.** - Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και διατήρηση της βιοποικιλότητας,
- **Άξονα 2.3.** - Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων και στον
- **Άξονα 4.6.** - Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της ανθεκτικότητας κύριων κλάδων οικονομίας της χώρας

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνονται συγκεντρωτικά στοιχεία των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης που διατίθενται στους πυλώνες της Πράσινης Ανάπτυξης, της Ψηφιακής Μετάβασης, της Απασχόλησης, Δεξιοτήτων και Κοινωνικής Συνοχής και στις Ιδιωτικές Επενδύσεις και μετασχηματισμό της οικονομίας.

Πίνακας 3-11: Συνολικοί επενδυτικοί πόροι που κινητοποιεί το Ταμείο Ανάκαμψης

Πυλώνες & Άξονες	Προϋπολογισμός Ταμείου Ανάκαμψης	Επενδυτικοί Πόροι που Κινητοποιούνται
	(σε εκ. €)	(σε εκ. €)
1. Πράσινη Μετάβαση		
1.1 Μετάβαση σε νέο ενεργειακό μοντέλο φιλικό στο περιβάλλον	1.200	2.574
1.2 Ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της χώρας και χωροταξική μεταρρύθμιση	2.544	4.279
1.3 Μετάβαση σε ένα πράσινο και βιώσιμο σύστημα μεταφορών	520	1.197
1.4 Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και διατήρηση της βιοποικιλότητας	1.762	2.345
Σύνολο Πόρων Πυλώνα 1	6.026	10.395
2. Ψηφιακή Μετάβαση		
2.1 Συνδεσιμότητα για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, το κράτος	453	453
2.2 Ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους	1.308	1.308
2.3 Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων	375	375
Σύνολο Πόρων Πυλώνα 2	2.136	2.136
3. Απασχόληση, Δεξιότητες, Κοινωνική Συνοχή		
3.1 Αύξηση των θέσεων εργασίας και προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας	760	760
3.2 Ενίσχυση των ψηφιακών δυνατοτήτων της εκπαίδευσης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης	2.311	2.412
3.3 Ενίσχυση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του συστήματος υγείας	1.536	1.536
3.4 Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές	601	601
Σύνολο Πόρων Πυλώνα 3	5.208	5.310
4. Ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας		
4.1 Φορολογικά εργαλεία πιο φιλικά για την ανάπτυξη και βελτίωση της φορολογικής διοίκησης	183	183
4.2 Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης	184	184
4.3 Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης	231	331
4.4 Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των κεφαλαιαγορών	25	25
4.5 Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας	444	554
4.6 Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της ανθεκτικότητας κύριων κλάδων οικονομίας της χώρας	3.520	6.121
4.7 Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων και εξαγωγών	234	409
Σύνολο Πόρων Πυλώνα 4	4.821	7.806
Γενικό Άθροισμα	18.191	25.648
Δάνεια	12.728	31.819
Συνολικοί Επενδυτικοί Πόροι	30.919	57.467

3.4.6 Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια (ΠΧΠ)

Τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια αποτελούν σύνολα κειμένων, χαρτών ή και διαγραμμάτων, με τα οποία παρέχονται, κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης και οργάνωσης σε περιφερειακό επίπεδο, ιδίως, για:

- την αποτίμηση, ανάδειξη και αξιοποίηση των ιδιαίτερων αναπτυξιακών και γενικότερα χωρικών χαρακτηριστικών κάθε Περιφέρειας για την ισότιμη ένταξη της στον διεθνή, κοινοτικό και εθνικό χώρο,
- τη χωρική διάρθρωση των βασικών παραγωγικών τομέων και κλάδων,
- τη χωρική διάρθρωση των περιφερειακών δικτύων μεταφορών και της λοιπής τεχνικής υποδομής περιφερειακού ενδιαφέροντος,
- τη διάρθρωση του περιφερειακού χώρου (πρότυπο χωρικής οργάνωσης) καθώς και τη χωρική οργάνωση και δομή του οικιστικού δικτύου,
- την οικιστική ανάπτυξη και ανασυγκρότηση του αστικού χώρου,
- την ανάδειξη, προβολή και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και του οικιστικού και αρχιτεκτονικού περιβάλλοντος, εκάστης Περιφέρειας,
- τον προσδιορισμό ενεργών παρεμβάσεων και προγραμμάτων χωροταξικού και αστικού χαρακτήρα, όπως ιδίως οι Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων και τα Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων.
- την προστασία του πολιτιστικού και φυσικού τοπίου.

Στα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια περιλαμβάνονται και οι εγκεκριμένοι οργανωμένοι υποδοχείς δραστηριοτήτων καθώς και τα εγκεκριμένα σχέδια δημόσιων ή ιδιωτικών επενδύσεων μεγάλης κλίμακας σύμφωνα με τις διατάξεις που τις διέπουν.

Περιλαμβάνουν σε ειδικό παράρτημα, που συνοδεύεται από κείμενα και διαγράμματα κατάλληλης κλίμακας, κατευθύνσεις ανά Δήμο που αφορούν ιδίως τα εξής:

- τη χωροταξική και αναπτυξιακή φυσιογνωμία,
- τη διάρθρωση και δομή του οικιστικού δικτύου και την οικιστική ανάπτυξη,
- την προστασία και ανάδειξη του φυσικού, πολιτιστικού και δομημένου περιβάλλοντος,
- τα υπερτοπικά / διαδημοτικά δίκτυα υποδομής,
- τη χωρική οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων ή άλλων χρήσεων στον μη αστικό, ιδίως, χώρο.

Τα Παραρτήματα περιέχουν επίσης γενικές διατάξεις χρήσεων γης και δόμησης με ισχύ μέχρι τη θεσμοθέτηση υποκείμενου ρυθμιστικού σχεδιασμού για την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος και της υπαίθρου με ιδιαίτερη αναφορά στην προστασία της γεωργικής γης.

Συνοδεύονται από Πρόγραμμα Έργων, Ενεργειών και Προτεραιοτήτων, στο οποίο εξειδικεύονται οι απαιτούμενες για την εφαρμογή τους ενέργειες, έργα, ρυθμίσεις, μέτρα και προγράμματα καθώς και οι φορείς και το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής τους (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας: Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια, 2020).

Τα εγκεκριμένα Περιφερειακά Πλαίσια είναι:

1. Έγκριση αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Κρήτης και έγκριση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού - ΦΕΚ 260 ΑΑΠ/08.11.2017,
2. Έγκριση αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Θεσσαλίας και Περιβαλλοντική έγκριση αυτού - ΦΕΚ 269 ΑΑΠ/15.11.2018,
3. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας - ΦΕΚ 1470 Β/09.10.2003
4. Έγκριση αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Ηπείρου και Περιβαλλοντική έγκριση αυτού - ΦΕΚ 286 ΑΑΠ /28.11.2018,
5. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου - ΦΕΚ 1487 Β/10.10.2003
6. Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού - ΦΕΚ 299 ΑΑΠ/14.12.2018,
7. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας - ΦΕΚ 1472 Β/09.10.2003
8. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου - ΦΕΚ 1485 Β/10.10.2003
9. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου - ΦΕΚ 1473 Β/09.10.2003
10. Έγκριση αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης και Περιβαλλοντική έγκριση αυτού - ΦΕΚ 248 ΑΑΠ/25.10.2018,
11. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας - ΦΕΚ 218 Β/06.02.2004
12. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Ιονίων Νήσων - ΦΕΚ 16 ΑΑΠ/05.02.2019.

3.4.7 Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία

Σκοπός του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία (ΥΑ 11508 ΦΕΚ 151/ΑΑΠ/13-4-09) είναι ο μετασχηματισμός της χωρικής διάρθρωσης του εθνικής σημασίας τομέα της βιομηχανίας προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία περιλαμβάνει τρεις διαστάσεις: την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινωνική ισότητα και συνοχή και την οικονομική ευημερία.

Για το σκοπό αυτό το Πλαίσιο περιλαμβάνει κατευθύνσεις που αφορούν στη μακροχωρική οργάνωση της βιομηχανίας καθώς και τη χωροθέτησή της σε τοπικό επίπεδο σε συνάρτηση με τις χρήσεις γης. Ειδικότερα, περιλαμβάνει κατευθύνσεις για το εθνικό πρότυπο χωροταξικής οργάνωσης της βιομηχανίας, με εξειδίκευση σε περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο, κατευθύνσεις κλαδικού και ειδικού χαρακτήρα, κατευθύνσεις για το καθεστώς και τους όρους οργανωμένης χωροθέτησης της βιομηχανίας καθώς και για τη χωροθέτησή της εκτός σχεδίου, κριτήρια και συμβατότητες χωροθέτησης των βιομηχανικών μονάδων και υποδοχέων, κατευθύνσεις για τον υποκείμενο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό και για άλλες μορφές σχεδιασμού και πρόγραμμα δράσης.

Οι χρονικοί ορίζοντες του Ειδικού Πλαισίου είναι το 2021 (μακροπρόθεσμος) και το 2013 (μεσοπρόθεσμος). Ανάλογα με το χαρακτήρα τους, οι κατευθύνσεις που περιλαμβάνονται αναφέρονται σε έναν ή περισσότερους χρονικούς ορίζοντες.

Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία διατηρεί συμπληρωματικές σχέσεις με το ήδη εγκεκριμένο Ειδικό Πλαίσιο για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας ενώ έχει λάβει υπόψη του τις μελέτες των υπό έγκριση Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό, τον Παράκτιο Χώρο και τα Νησιά και τον Ορεινό Χώρο (ΦΕΚ 151/ΑΑΠ/13.04.2009: Έγκριση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τη βιομηχανία και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού, 2009).

Το προτεινόμενο ΤΠΑ έλαβε υπόψιν το εν λόγω πλαίσιο και συμβαδίζει με αυτό.

3.4.8 Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)

Σκοπός του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) (ΦΕΚ 2464/Β/03.12.2008) είναι:

α. η διαμόρφωση πολιτικών χωροθέτησης έργων ηλεκτροπαραγωγής από Α.Π.Ε., ανά κατηγορία δραστηριότητας και κατηγορία χώρου.

β. η καθιέρωση κανόνων και κριτηρίων χωροθέτησης που θα επιτρέπουν αφενός την δημιουργία βιώσιμων εγκαταστάσεων Α.Π.Ε. και αφετέρου την αρμονική ένταξή τους στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.

γ. η δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού χωροθέτησης των εγκαταστάσεων Α.Π.Ε., ώστε να επιτευχθεί ανταπόκριση στους στόχους των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.

Με τα παραπάνω επιδιώκεται να παρασχεθεί, εκτός των άλλων, ένα σαφές πλαίσιο στις αδειοδοτούσες αρχές και τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, ώστε να προσανατολιστούν σε καταρχήν κατάλληλες από χωροταξικής απόψεως περιοχές εγκατάστασης και να περιορίσουν έτσι τις αβεβαιότητες και τις συγκρούσεις χρήσεων γης που συχνά αναφύονται επί του πεδίου.

Ελάχιστος στόχος ορίζεται η επίτευξη των εκάστοτε συμβατικών στόχων της Ελλάδας για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών και την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως θα απορρέουν από τις ευρωπαϊκές και διεθνείς της υποχρεώσεις.

Ο στόχος αυτός θα συνδυασθεί με τη συμβολή όλων των Α.Π.Ε. στην ανάπτυξη της χώρας μέσω της ορθολογικής εκμετάλλευσης όλων των ενεργειακών πόρων σ' όλη την επικράτεια ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν και με τις δυνατότητες κάθε περιοχής. Η ανάπτυξη αυτή θα άρει την ενεργειακή απομόνωση αποκλεισμένων σήμερα περιοχών, θα συμβάλει στη μείωση της ρυπογόνου ενέργειας, θα δημιουργήσει απασχόληση σε νέες τεχνολογίες αιχμής και θα συμβάλει στην ενεργειακή απεξάρτηση της χώρας και ιδιαίτερα ευαίσθητων περιοχών (ΦΕΚ 2464/Β/03.12.2008: Έγκριση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού, 2008).

3.4.9 Σχέδια Διαχείρισης Υδατικών Διαμερισμάτων

Τα Σχέδια Διαχείρισης Υδατικών Διαμερισμάτων υλοποιούνται κατ' εφαρμογή του άρθρου 15(3) της Οδηγίας 2000/60/ΕΕ, στο οποίο προβλέπεται ότι «Τα κράτη μέλη, εντός τριών ετών από τη δημοσίευση κάθε σχεδίου διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού ή την ενημέρωσή του βάσει του άρθρου 13, υποβάλλουν ενδιάμεση έκθεση στην οποία περιγράφεται η πρόοδος που έχει σημειωθεί ως προς την εφαρμογή του προβλεπόμενου προγράμματος μέτρων».

Η παρούσα έκθεση συντάσσεται από την Ειδική Γραμματεία Υδάτων (ΕΓΥ) στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της βάσει του ν. 3199/2003 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα και αποτελείται από τις ακόλουθες ενότητες.

- Ενότητα Α: Περιλαμβάνει συνοπτική παρουσίαση του πλαισίου εφαρμογής των προγραμμάτων μέτρων όπως καθορίζεται από τα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας.
- Ενότητα Β: Περιλαμβάνει την παρουσίαση των δράσεων που έχουν υλοποιηθεί μέχρι σήμερα για το συντονισμό και την παρακολούθηση εφαρμογής των προγραμμάτων μέτρων.

- Ενότητα Γ: Περιλαμβάνει τις ενδιάμεσες εκθέσεις εφαρμογής των προγραμμάτων μέτρων για κάθε Υδατικό Διαμέρισμα

Με την υπ' αριθμ. 110 απόφαση της 16^{ης} Ιουλίου 2010 της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων (ΦΕΚ 1383 Β/2-9-2010) καθορίστηκαν οι λεκάνες απορροής της χώρας και οι Περιοχές Λεκανών Απορροής Ποταμών οι οποίες ονομάστηκαν Υδατικά Διαμερίσματα όπως διορθώθηκε (ΦΕΚ 1572 Β/28-9-2010). Με βάση την Απόφαση αυτή η χώρα αποτελείται από 14 Υδατικά Διαμερίσματα.

Χάρτης 3-1: Υδατικά Διαμερίσματα της Ελλάδας (Εγκεκριμένα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών, 2021)

Για κάθε υδατικό διαμέρισμα καταρτίστηκε Σχέδιο Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών το οποίο μετά από την προβλεπόμενη στην Οδηγία 2000/60/ΕΕ διαδικασία διαβούλευσης εγκρίθηκε από την Εθνική Επιτροπή Υδάτων.

Το προτεινόμενο ΤΠΑ έχει λάβει υπόψη τα Σχέδια Διαχείρισης Υδατικών Διαμερισμάτων και οι Δράσεις που περιλαμβάνει δεν τα επηρεάζουν.

3.4.10 Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας (ΣΔΚΠ)

Σε κάθε Υδατικό Διαμέρισμα και για τις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας καταρτίστηκαν Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας με βάση τους Χάρτες Επικινδυνότητας και Χάρτες Κινδύνων Πλημμύρας. Καταρτίστηκε ένα (1) ΣΔΚΠ ανά ΥΔ και ένα ξεχωριστό ΣΔΚΠ για το ελληνικό τμήμα της Λεκάνης Απορροής του Ποταμού Έβρου.

Τα ΣΔΚΠ περιλαμβάνουν:

α) τους βασικούς στόχους για τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας με έμφαση

ι) στη μείωση των δυνητικών αρνητικών συνεπειών που οι πλημμύρες έχουν για την ανθρώπινη υγεία, το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά και την οικονομική δραστηριότητα, και

ii) εφόσον κρίνεται σκόπιμο, σε πρωτοβουλίες που δεν αφορούν σε κατασκευαστικά έργα και δράσεις για τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας ή/και στη μείωση των πιθανοτήτων επέλευσης πλημμύρας.

β) τα αναγκαία μέτρα και τις προτεραιότητες για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων

γ) τα πορίσματα της Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας με τις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας και τους Χάρτες Επικινδυνότητας Πλημμύρας και Χάρτες Κινδύνων Πλημμύρας.

Τα ΣΔΚΠ λαμβάνουν υπόψη συναφείς παραμέτρους, όπως το κόστος και τα οφέλη, την έκταση και τις οδούς αποστράγγισης της πλημμύρας, τις ζώνες με δυνατότητα συγκράτησης των πλημμυρών (όπως φυσικά πλημμυρικά πεδία), τους περιβαλλοντικούς στόχους του άρθρου 4 του Π.Δ. 51/2007, τη διαχείριση του εδάφους και των υδάτων, σύμφωνα με το Ν.3199/2003 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, τον χωροταξικό σχεδιασμό και τις χρήσεις γης, και ειδικότερα, τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης που συντάσσονται με βάση το Ν. 2742/1999, τις ανάγκες προστασίας και διατήρησης της φύσης και ειδικά των προστατευόμενων περιοχών και τη διαφύλαξη της ναυσιπλοΐας και των λιμενικών υποδομών.

Τα ΣΔΚΠ λαμβάνουν υπόψη τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης λεκάνης ή υπολεκάνης απορροής και καλύπτουν όλες τις πτυχές της διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένων της πρόγνωσης πλημμυρών και των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης, με έμφαση στην πρόληψη, την προστασία, την ετοιμότητα και την αποκατάσταση (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας: Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας, 2019).

Το προτεινόμενο ΤΠΑ έχει λάβει υπόψη τα Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας και οι Δράσεις του συμμορφώνονται με αυτά.

3.4.11 Σχέδια Αντιμετώπισης φαινομένων Λειψυδρίας και Ξηρασίας

Την τελευταία δεκαετία εντάθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) οι ανησυχίες για τα φαινόμενα ξηρασίας και τη λειψυδρία, ιδίως όσον αφορά τη μακροπρόθεσμη έλλειψη ισορροπίας ανάμεσα στη ζήτηση νερού και στους διαθέσιμους υδατικούς πόρους στην Ευρώπη.

Έπειτα από ένα από τα πιο εκτεταμένα φαινόμενα ξηρασίας, το οποίο παρατηρήθηκε το 2003 και έπληξε περισσότερους από 100 εκατομμύρια ανθρώπους και το ένα τρίτο της επικράτειας της ΕΕ, με κόστος τουλάχιστον 8,7 δισ. ευρώ, το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της λειψυδρίας και της ξηρασίας στην ΕΕ.

Η Επιτροπή ανταποκρίθηκε στο αίτημα αυτό με την ανακοίνωση σχετικά με τη λειψυδρία και την ξηρασία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου καθορίστηκε ιεράρχηση των υδατικών πόρων, στο πλαίσιο της οποίας πρώτη επιλογή θα πρέπει να αποτελεί η διαχείριση της ζήτησης νερού και να εξετάζονται εναλλακτικές δυνατότητες παροχής νερού μόνον αφού εξαντληθεί το δυναμικό αποδοτικής χρήσης του νερού. Στην ανακοίνωση αυτή προσδιορίστηκαν 7 κύριες επιλογές άσκησης πολιτικής για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της λειψυδρίας και της ξηρασίας, οι οποίες εξετάζονται παρακάτω.

Η Επιτροπή εξέτασε την πρόοδο που σημείωσε η εφαρμογή των εν λόγω επιλογών άσκησης πολιτικής, σε ετήσιες εκθέσεις μεταπαρακολούθησης κατά τα έτη 2008, 2009 και 2010. Η παρούσα έκθεση αποτελεί την απάντηση στο αίτημα του Συμβουλίου, του 2007, να εξεταστεί, το αργότερο το 2012, αν έχουν επιτευχθεί οι στόχοι της πολιτικής για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας και της ξηρασίας, δηλ. ο περιορισμός της λειψυδρίας και της τρωτότητας στην ξηρασία. Στην έκθεση εκτιμάται επίσης το κατά πόσον τα μέτρα που ελήφθησαν για την εφαρμογή της Οδηγίας-Πλαισίου για τα Ύδατα (ΟΠΥ) έχουν συμβάλει στην αντιμετώπιση της λειψυδρίας και της ξηρασίας. Η εκτίμηση αυτή βασίζεται σε ορισμένες μελέτες που δρομολόγησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και στην αξιολόγηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής (ΣΔΛΑ) των κρατών μελών. Πρόκειται για έναν από τους πυλώνες στους οποίους στηρίζεται η εκπόνηση του προσχεδίου για τη διαφύλαξη των υδατικών πόρων της Ευρώπης.

Τόσο η ξηρασία, όσο και η λειψυδρία μπορούν να προκαλέσουν οικονομικές ζημιές σε βασικούς τομείς χρήσης νερού και να έχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα και στην ποιότητα των υδάτων, οδηγώντας σε υποβάθμιση και απώλεια υγρασιών, διάβρωση του εδάφους, υποβάθμιση των γαιών και απερήμωση. Ορισμένες από τις επιδράσεις αυτές είναι βραχυπρόθεσμες και οι συνθήκες επανέρχονται σύντομα στις κανονικές, ενώ άλλες ενδέχεται να παγιώνονται.

Τα μέσα άσκησης πολιτικής που προσδιορίστηκαν στην ανακοίνωση του 2007, καθώς και στην ΟΠΥ, αποτελούν σημαντικά εργαλεία για την αντιστροφή των τάσεων λειψυδρίας και της τρωτότητας στην ξηρασία στην ΕΕ.

Το προτεινόμενο ΤΠΑ έχει λάβει υπόψη και επηρεάζει τα Σχέδια Αντιμετώπισης φαινομένων Λειψυδρίας και Ξηρασίας και οι Παρεμβάσεις που σχεδιάζονται (πχ. αρδευτικά) επηρεάζουν εμφανώς το φαινόμενο της Ξηρασίας.